

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

**“KADIN GİRİŞİMCİLER KAVRAMI VE SERBEST
MESLEK MENSUBU KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN
KONYA İLİNDE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Tahir AKGEMCİ**

**Hazırlayan
Elif SİNANOĞLU KOÇ
034227011003**

KONYA-2005

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	IV
TABLOLAR LİSTESİ	VI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞİMCİLİK

1.1. Girişim (Teşebbüs) Kavramının Tanımı ve Anlamı.....	3
1.2. Girişimci(Müteşebbis) Kavramının Tanımı ve Anlamı.....	5
1.2.1. Girişimcinin İşlevleri.....	10
1.2.2. Girişimcinin Temel Fonksiyonları.....	12
1.2.3. Girişimcilere Dair Yanlış İnanışlar.....	14
1.3. Girişimcilik Kavramının Tanımı ve Anlamı	15
1.4. Girişimciliğin Türleri.....	20
1.4.1 “Özel Girişimci” ile “Kamu Girişimcisi” Arasındaki Farklılık	22
1.5. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	23
1.5.1. Dünya’da Girişimcilik	24
1.5.2. Türkiye’de Girişimcilik	26
1.5.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	26
1.5.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	27
1.5.2.2.1. Ulusal Ekonominin Kuruluşu (1923-1930).....	27
1.5.2.2.2. Devletçilik Devresi (1930-1950	27
1.5.2.2.3. Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem (1950-1970	28
1.5.2.2.4. İthal İkamesi Dönemi (1970-1980)	28
1.5.2.2.5. 1980- Sonrası Dışa Açık Büyüme	28
1.6. Türkiye’de Girişimciliğin Teşviki	29
1.7. Girişimcilik Politikası.....	30
1.8. Girişimcilik Performansı	32
1.9. Girişimciliğin Önemi.....	33
1.10. Girişimcilik Tipolojisi ve Girişimciliğin Temel Özellikleri.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

2.1. Tarihsel Süreç İçinde Kadın İşgücü.....	37
2.1.1. Sanayi Devrimi Öncesinde Kadının Konumu	37
2.1.1.1. İlkel Toplum Düzeninde Kadın	37
2.1.1.2. Kölelik ve Tutsaklık Düzeninde Kadın	39
2.1.1.3. Ortaçağ, Derebeylik ve Lonca Düzeninde Kadın	39
2.1.2. Sanayi Devriminden Günümüze Dek Kadının Konumu	40
2.2. Kadın Girişimciliğin Tanımı	43
2.3. Kadın Statüsünün Tarihsel Gelişimi	46
2.3.1. Dünya'daki Gelişimi	46
2.3.2. Türkiye'deki Gelişimi.....	51
2.4. Kadın Girişimciliği ile İlgili Kadın Kuruluşları	52
2.4.1. Dünya Kadın Girişimcileri Birliği	52
2.4.2. Kadın İçin Kadın Vakfı	53
2.4.3. Dünya Kadın Bankası.....	53
2.4.4. Kanada'lı Kadın Yönetici ve Yatırımcılar Derneği	53
2.4.5. Kadın Girişimcileri Kuruluşu	54
2.5. Kadın Girişimci Tipleri	54
2.6. Kadınları Girişimciliğe Yönlendiren Faktörler	57
2.7. Türkiye'de Kadın İşgücü	58
2.8. Kadın Girişimcilerin Sorunları	60
2.8.1. Mikro Sorunlar	61
2.8.1.1. Güvensizlik.....	61
2.8.1.2. Ticari ve Yönetimsel Deneyim Eksikliği.....	61
2.8.1.3. Rol Çatışması.....	62
2.8.1.4. Ayrımcılık.....	63
2.8.2. Makro Sorunlar.....	64
2.8.2.1. Beceri ve Mesleki Eğitim	64
2.8.2.2. Sermaye Temininde Kredi.....	66
2.8.2.3. Örgütlenme	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA İLİNDE SERBEST MESLEK MENSUBU KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	70
3.2. Araştırmanın Yöntemi	70
3.2.1. Araştırma Kapsamına Alınan Serbest Meslek Mensubu Bayan Avukatların Seçimi	70
3.2.2. Anket Formunun Hazırlanması	71
3.2.3. Verilerin Kodlanması, Düzenlenmesi ve Analizi	71
3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi	71
3.3.1. Araştırmaya Katılan Bayan Avukatlar ile İlgili Genel Bilgiler	72
SONUÇ	113
KAYNAKÇA	115
EK (KADIN GİRİŞİMCİLER KAVRAMI ve SERBEST MESLEK MENSUBU KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN KONYA İLİNDE UYGULAMALI ANKET FORMU)	121

ŞEKİLLER

- Şekil 3.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Öğrenim Durumu
- Şekil 3.2.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Yaş Durumu
- Şekil 3.3.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Medeni Durumu
- Şekil 3.4.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Yabancı Dil Eğitimi
- Şekil 3.5.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Eğitim Durumu
- Şekil 3.6.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Meslek Durumları
- Şekil 3.7.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.7.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sayıları
- Şekil 3.8.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Eğitim Durumları
- Şekil 3.8.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Eğitim Durumları
- Şekil 3.9.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Çalışma Durumları
- Şekil 3.9.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Meslekleri
- Şekil 3.10.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Meslekleri
- Şekil 3.11.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Durumları
- Şekil 3.11.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Sayıları
- Şekil 3.12.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeşleri İle Yaş Sıralamaları
- Şekil 3.13.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Statüleri
- Şekil 3.14.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklık Durumları
- Şekil 3.15.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklık Tercihlerinin İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.16.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklıkta Cinsiyet Tercihleri
- Şekil 3.17.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eleman Çalıştırıp Çalıştırmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.18.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Elemanlarının Cinsiyetleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.19.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Müşterilerinin Cinsiyet Dağılımı
- Şekil 3.20.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Alanları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

- Şekil 3.21.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında Bayan Olarak Zorluk Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.22.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında ve Sonrasında Yaşadıkları Sorunların Dağılımı
- Şekil 3.23.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Sermaye Temini İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.24.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Kurmaya Motive Eden Faktörlerin İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.25.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Korku Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.26.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Yaşadıkları Korkuları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.27.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Dünyasında Cinsiyet Ayrımına Uğrayıp Uğramadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.28.** Cinsiyete Dayalı Olarak İş Dünyasında Bayan Avukatların Avantajlara Sahip Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Şekil 3.29.** Bayan Avukatların Evde Çalışma İle İlgili Tercihlerinin İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.30.** Bayan Avukatların İş ve Özel Yaşamları Arasında Rol Çatışmasının Dağılımı
- Şekil 3.31.** Bayan Avukatların Toplam Gelire Katkılarının İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.32.** Bayan Avukatların Eşleri İle Evde İş Bölümünün İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.33.** Bayan Avukatların Karar Verme Konusundaki İstatiksel Bilgileri
- Şekil 3.34.** Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Sahibi Olmalarının Sağladığı Avantajların İstatiksel Dağılımı
- Şekil 3.35.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Yerlerinde Risk Alıp Almadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

TABLolar

- Tablo 1.1.** Farklı Girişimcilik Özellikleri Sınıflamaları
- Tablo 3.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Öğrenim Durumu
- Tablo 3.2.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Yaş Durumu
- Tablo 3.3.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Medeni Durumu
- Tablo 3.4.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Yabancı Dil Eğitimi
- Tablo 3.5.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Eğitim Durumu
- Tablo 3.6.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Meslek Durumları
- Tablo 3.7.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.7.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sayıları
- Tablo 3.8.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Eğitim Durumları
- Tablo 3.8.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Eğitim Durumları
- Tablo 3.9.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Çalışma Durumları
- Tablo 3.9.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Meslekleri
- Tablo 3.10.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Meslekleri
- Tablo 3.11.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Durumları
- Tablo 3.11.1.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Sayıları
- Tablo 3.12.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeşleri İle Yaş Sıralamaları
- Tablo 3.13.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Statüleri
- Tablo 3.14.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklık Durumları
- Tablo 3.15.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Tercihleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.16.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklıkta Cinsiyet Tercihleri
- Tablo 3.17.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Eleman Çalıştırıp Çalıştırmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.18.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Elemanlarının Cinsiyetleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.19.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Müşterilerinin Cinsiyet Dağılımı
- Tablo 3.20.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Alanları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

- Tablo 3.21.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında Bayan Olarak Zorluk Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.22.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında ve Sonrasında Yaşadıkları Sorunların Dağılımı
- Tablo 3.23.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Sermaye Temini İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.24.** Ankete Katılan Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Kurmaya Motive Eden Faktörlerin İstatiksel Dağılımı
- Tablo 3.25.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Korku Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.26.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Yaşadıkları Korkuları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.27.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Dünyasında Cinsiyet Ayrımına Uğrayıp Uğramadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.28.** Cinsiyete Dayalı Olarak İş Dünyasında Bayan Avukatların Avantajlara Sahip Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler
- Tablo 3.29.** Bayan Avukatların Evde Çalışma İle İlgili Tercihlerinin İstatiksel Dağılımı
- Tablo 3.30.** Bayan Avukatların İş ve Özel Yaşamları Arasında Rol Çatışmasının Dağılımı
- Tablo 3.31.** Bayan Avukatların Toplam Gelire Katkılarının İstatiksel Dağılımı
- Tablo 3.32.** Bayan Avukatların Eşleri İle Evde İş Bölümünün İstatiksel Dağılımı
- Tablo 3.33.** Bayan Avukatların Karar Verme Konusundaki İstatiksel Bilgileri
- Tablo 3.34.** Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Sahibi Olmalarının Sağladığı Avantajların İstatiksel Dağılımı
- Tablo 3.35.** Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Yerlerinde Risk Alıp Almadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

GİRİŞ

Girişimci kavramı günümüze değin farklı biçimlerde tanımlanmış olmasına karşın genel olarak; toplumun gereksinimlerini saptayıp, üretim faktörlerini optimal bir şekilde bir araya getirerek işi planlayan, girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı kar elde edecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişi için kullanılmaktadır.

Bilindiği gibi bugün bütün ülkelerin ortak hedefi ekonomik yönden kalkınmak ve gelişmektir. Kalkınma, kaynakların etkin bir şekilde bir araya getirilmesi ve verimli bir şekilde kullanılmasıyla sağlanabilir. Bu nedenle ekonomik gelişme sürecinde girişimcilik niteliğine sahip bireyler ön plana çıkmaktadır.

Geçmişte kadın ve erkeğin toplumsal rol bölüşümü kesin sınırlar ile belirlenirken, kadın da ekonomik yönden tümüyle erkeğe bağımlı hale gelmiştir. Yıllarca kadının temel çalışma ortamı evi olurken, erkek evin geçimini sağlamak amacıyla ev dışında gelir getirici bir işte çalışmaya yönelmiştir. Bir diğer ifade ile kadın, ev işi ve çocuk bakımı gibi geleneksel ancak ekonomik karşılığı bulunmayan çok sayıda günlük yaşam faaliyeti ile uğraşırken; erkek, ev dışında çalışarak evin geçimini sağlamış, bu durum da kadını ekonomik anlamda erkeğe bağımlı kılmıştır. Bu sosyo-ekonomik ilişki erkeği evin ekmeğini getiren kişi yaparken, ekonomik ilerlemenin de birincil aktörü konumuna sokmuştur. Bu bakımdan erkek, kendisine verilen bu toplumsal rol ile ekonomik olarak üretken olmakta ve toplumsal değer kazanmakta; kadın ise hem ekonomik anlamda erkeğe bağımlı olmakta hem de yaptığı günlük yaşam faaliyetlerinin ekonomik bir değeri olmadığı için toplumsal değersizliğe yani bir bakıma ikincil aktörlüğe itilmektedir. Uzun yıllar süregelen bu durum, kadının da çalışma yaşamına katılmasıyla değişime uğramıştır

Günümüzde giderek artan sayıda kadının çalışma yaşamına katıldığı görülmektedir. Nitekim kadının ev dışında ücretli veya ücretsiz aile işçisi olarak çalışması onu geleneksel rollerinden biraz uzaklaştırmış olsa bile; kadın; çoğu zaman sahip olduğu yeni rollerle birlikte, devam eden geleneksel rollerini de yerine getirmek zorunda kalmaktadır. Bunun yanında çalışma koşulları ve karşılaştıkları zorluklar, onun ev-iş bütünlüğü içindeki yaşamını zorlaştırıcı bir etken olmuştur. Bu bakımdan bir ikilem yaşayan kadın, günümüzde ev ve iş yaşamını dengelemeye çalışırken, birçok sorunla da mücadele etmektedir.

2000'li yıllara doğru ilerlerken kadınlar gelişmiş ülkelerde geleneksel rollerinden kaynaklanan birçok sorunu aşmış ve toplum içinde lider, yönetici ve girişimci gibi daha üst düzey rollerin arayışı içindedir.

Araştırmanın teorik kısmı iki bölümden oluşmaktadır. Teoriye ait kısımların hazırlanmasında ilgili konuya ait bilimsel kitap, makale, araştırma ve istatistiklerden yararlanılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde; girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının tanımlarına, girişimcinin işlevlerine, temel fonksiyonlarına, girişimci tipolojisine, girişimcilik politikası ve performansına, girişimciliğin türlerine yer verilmiştir. Girişimcilikle ilgili olarak yapılan bu genel incelemeden sonra girişimciliğin dünyada ve Türkiye'de tarihsel gelişimi incelenmiştir. Ayrıca yine bu bölümde Türkiye'de girişimciliğin teşviki konusu ele alınmıştır.

İkinci bölümde; kadın statüsünün tarihsel gelişimi; Dünya'daki ve Türkiye'deki yönleriyle açıklanmaya çalışılmıştır. Kadın girişimcilerin tanımı, kadın girişimci tipleri, kadın girişimciliği ile ilgili kuruluşların, kadınları girişimciliğe yönlendiren faktörler ve kadın girişimcilerin sorunları üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın ilk iki bölümünde incelenen teorik bilgiler, tezin üçüncü ve son bölümünde yer alan serbest meslek erbabı kadın girişimciler üzerine yapılan araştırmaya ışık tutmaktadır. Şöyle ki bu araştırma kadın girişimcilerin profili ve cinsiyetleriyle ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar konusundaki teorik bilgiyi test eder niteliktedir. Bu amaçla hazırlanan anket formu serbest meslek mensubu bayan avukatlara ulaştırılmış ve toplanan verilerin analizinde SPSS for Windows 11.0 paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmanın son kısmında elde edilen bulgular değerlendirilerek, bazı önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK

1.1. GİRİŞİM (TEŞEBBÜS) KAVRAMININ TANIMI ve ANLAMI

İnsanların ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları ancak, belirli bir toplumun üyesi olarak karşılayabilirler. Toplum, insan ihtiyaçlarını birtakım kurumlarıyla karşılar. Bu kurumların en başta geleni, ekonomik nitelikte olanlardır. Ekonomik nitelikli kurumlar, insanların parayla ölçülebilen ve parayla karşılanabilen ihtiyaçlarını tatmin etmeye yöneliktir. İnsan ihtiyaçlarını tatmin etmeye yarayan mal ve hizmetler, ekonomik kurumlar aracılığıyla üretilir ve bu kurumlar aracılığıyla tüketicilere ulaştırılır. Toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması için gerekli olan kurumları oluşturmak, doğal kaynakları, sermayeyi ve emeği bir araya getirmeyi gerektirmektedir.¹

İşletme ve girişim(teşebbüs) kavramları genellikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak bazı kimseler bir ayrım yaparak girişimi daha geniş; işletmeyi daha dar anlamlı olarak ele almaktadırlar. İşletme, “teknik” mal veya hizmet üreten fabrika, atölye, mağaza gibi bir birimdir. Girişim ise hukuki, iktisadi ve mali bir birimdir. Her girişim(teşebbüs) bir işletmedir ama her işletme bir girişim değildir. Diğer bir deyişle girişim(teşebbüs)bir veya birden fazla, işletmeye sahip olabilen bir kuruluştur. Örneğin Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi birçok işletmesi olan bir girişim; Alpullu Şeker Fabrikası ise bir işletmedir.² Bir başka deyişle, işletme, ekonomik mal ve hizmet üreten teknik bir birim, girişim ise bir ya da birden çok teknik birimleri örgütlendiren, yöneten, finanse eden ve bunlara sahip unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda bir üst yöneticinin veya yönetim grubunun denetimi altında bulunarak, mal ve hizmet üreterek, ekonomik hayata katkıda bulunarak, insanların ihtiyaçlarını karşılamak gayesiyle kurulmuş olan ve üretim faktörlerini bünyesinde barındıran birime işletme adı verilmektedir. Girişim ise; üretim araçlarının, üretim amaçlarına uygun kullanılması durumunu ifade etmektedir.. Buradaki asıl amaç ise işletme sahibine kar sağlamaktır.³

---

¹ Mehmet Şahin, “İş Adresine Giriş”, 7.Baskı., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 1994, s.30

² İsmet Mucuk, “Modern İşletmecilik”, 2.Baskı, İstanbul, Der Yayınları,1985, s.13

³ Kemal Tosun, “Yönetim ve İşletme Politikası”, İst. Üniv. İşletme Fak. Yay. No:125., 1990, İstanbul, s.18

Girişim işlevi sermayecilik ile yöneticilik arasında bulunmaktadır. Girişim işlevi sermayeciliğe kıyasla yönetime daha yakındır. Bu nedenle yöneticilik ile girişimciliği birbirinden ayırmak zordur.⁴ Bununla beraber bir girişimci “hem işletme sahibi, hem profesyonel yönetici, hem teknik eleman ve hem de teknokratlık gibi özelliklere sahip olabilmektedir.”⁵

Gerçekte işletme ile teşebbüs arasında bir farklılık aranacak olursa, teşebbüsü beşeri nitelikli bir kavram olarak ele almak daha doğru olur. Bu yaklaşımda işletme üretim yapmak için kurulan bir örgütü; teşebbüs ise bu örgütü kurmak ve geliştirmek için ortaya konulan her türlü davranış ve eylemi içermektedir. Bu anlamda “teşebbüs ruhu olanlar, işletmeciliğe daha yakın olurlar.” demek mümkündür.⁶

Girişim(teşebbüs); emek, sermaye ve diğer üretim faktörlerini planlı, bilinçli ve sistemli bir biçimde bir araya getirerek mal veya hizmet üretimine yönelen ve bu doğrultuda amaçlarına ulaşmak için üretim kaynaklarının kullanımında ekonomik ve akılcı (rasyonel) kararlar alan toplumsal, ekonomik ve teknik bir birim olarak tanımlanmaktadır.⁷

Kar veya başka biçimlerde yarar sağlamak amacıyla, ücret karşılığında satmak için mal ve hizmet üretmek ya da fonlar sağlamak üzere kurulan, hukuki ve finansal kişiliğe sahip, devamlı nitelikte bir örgüt olarak tanımlanan girişimin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:⁸

- Girişimin amacı, kazanç veya yarar sağlamaktır.
- Girişim, ücret karşılığında satmak üzere mal veya hizmet üretir veya fonlar sağlar. Bu özellik, girişim olmanın zorunlu unsurudur.
- Girişimin üç temel işlevi, üretim, satış ve bu iki işlevin yerine getirilmesi için gerekli fonların sağlanması olan finansmandır.
- Girişim hukuki bir birimdir. Tüzel kişiliğe sahip bulunan girişim, sahiplerinden ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir.

---

⁴ İler Akat, Gönül Budak, Gülay Budak, “İşletme Yönetimi”, Barış Yayınları, Temmuz, 1999, İzmir, s.5-6

⁵ Tamer Müftüoğlu, “İşletme İktisadı”, Olgaç Matbaası, 1989, Ankara, s.40

⁶ Ömer Dinçer, Yahya Fidan, “İşletme Yönetimine Giriş”, 3. Baskı, 1997, İstanbul, s.15-16

⁷ M.Şerif Şimşek, “İşletme Bilimlerine Giriş”, Nobel Yayıncılık, 5.Baskı,1998, Ankara, s.31

⁸ Hasan Tutar, Orhan Küçük, “Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi”, Seçkin Yayıncılık, 2003, Ankara, s.161

- Girişim finansal bir birimdir. Girişimin kendisine ilişkin varlıkları ve bunları karşıladığı öz ve yabancı kaynakları bulunur.

1.2. GİRİŞİMCİ (MÜTEŞEBBİS) KAVRAMININ TANIMI ve ANLAMI

Girişimci ve girişimcilik kavramları, sosyal bilimler'in hemen hemen her dalında kalkınma ve gelişmeyi çeken, lokomotif güç tanımları ile karşımıza çıkmaktadır.⁹

Girişimci kavramı ilk olarak Fransızca'da görülmekte, ilk anlam olarak da araştırmacı, maceracı, hükümet alt yapı bağlantılarını kuran kişi, mimar ve tarım ile uğraşan insanlar için kullanılmakta idi. Daha sonra endüstri alanında, risk alan veya riski hesaba katabilen sermayedarler içinde kullanılmış ve böylece anlamı genişlemiştir.¹⁰

İlk kez 18.Yüzyılın başında Fransız ekonomist Richard Cantillon tarafından; “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi” olarak tanımlanmıştır. Halk arasında ise iş adamı, iş bilen, patron, kendi işini kuran becerikli kişi veya öncü, atılgan gibi değişik isimlerle anılan girişimci, başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları gören, onları birer iş fikrine dönüştürebilen ve risk almaya yatkın olan kişidir. Modern girişimci yenilik yapar ve yaptığı yenilikleri iş dünyasında somut ticari ürünlere dönüştürür.

Girişimci kelimesi bir şeyi yapmaya başlayan kişi anlamına gelmekte olup, girişmek fiilinden türemiştir. Tarihsel olarak baktığımızda girişimci diye Türkçeye çevrilen “entrepreneur” Fransızca kelime “entreprendre” den gelmekte ve anlamı bir şey yapmaktır.¹¹

Girişimci, kar sağlamak amacıyla, riski üstüne alan, başkalarının gereksinimlerini karşılamak üzere ekonomik mal ve hizmetleri ortaya koymak için

---

⁹ Neşe Özgen Ertübey, “Türkiye’de Kadın Girişimciliği: Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler”, Türkiye’de Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, Ankara, TES-AR, 1993, s.223

¹⁰ Hiroshi Shimazaki, “Vision in Japanese Entrepreneurship”, New York, Routledge, 1992,s.242

¹¹ <http://www.tusiad.org.tr>

üretim öğelerinin alımını ve birleştirilmesini sağlayan kişidir. Girişimci konusunda genel unsurları birbirine benzeyen birçok tanım yapılmaktadır.¹²

Bir başka tanıma göre ise girişimci, mal ve hizmet üretimini gerçekleştirebilmek için doğal kaynak, sermaye, emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirip faaliyete geçiren kişidir. Girişimci tanımların ortak noktası, girişimcilerin başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, onları birer iş fikrine dönüştürebilmesi ve birde risk yatkınlığıdır¹³

Girişimcinin bir başka bir özelliği de girişimci iş fikrine sahip olarak işletme açan, işi yapmak için atılan ve risk almaya yatkın bir kişidir. Girişimcinin çağdaş toplumlardaki temel işlevi, sürekli yenilikleri gerçekleştirmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan, modern girişimcin gücü; yenilik yapma ve yaptığı bu yenilikleri iş dünyasında somut ticari ürünlere dönüştürebilme kapasitesine dayanmaktadır. Bu bağlamda girişimci kavramı, sürekli yenilik yapan kişi veya kişiler anlamında kullanılmaktadır. Girişimciye yönelik “yenilikçi” nitelmesi ise; piyasaya yeni ürünlerin sunulması, üretim tekniğinden yararlanma, yeni pazarlar elde etme, yeni hammadde veya yarı mamul madde kaynağının bulunması ve yeni bir organizasyon biçiminin gerçekleştirilmesi hususlarını kapsamaktadır.¹⁴

Büyük ve küçük ölçekli bir işletmeyi kurmak, öncelikle bu konuda bir girişimi gerektirmektedir. Girişim için ise girişimci(müteşebbis) gerekmektedir.¹⁵ Diğer bir ifade ile işletmelerin faaliyette bulunabilmeleri için üretim faktörlerinin temin edilerek, belirli bir düzen içinde yönlendirilmesi gerekmektedir. Neyin, nasıl, ne zaman ve niçin üretileceğine karar veren, bu konuyla ilgili çalışmalar yapan kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. İşte bu kişilere kısaca girişimci (müteşebbis) adı verilir. Müteşebbis (girişimci), “bir mal veya hizmeti üretmek, pazarlamak için kendine ait veya başka kişi ve kurumlardan sağladığı sermaye ile üretim faktörlerini bir araya getiren, bu faaliyeti gerçekleştirirken ortaya çıkabilecek kar ve zararı göze alan kişi” olarak tanımlanabilir. Bu tanım ise, müteşebbisin kar elde etmek için riski üstüne alması yanında, üretim faktörlerini ihtiyaçları giderme amacına yönelterek yönetim fonksiyonunu yerine getiren

---

¹² Oktay Alpugan, M.Hulusi Demir, Mete Oktay, Nurel Öner, “İşletme Ekonomisi ve Yönetimi” Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1990, s.12

¹³ Tamer Müftüoğlu, a.g.e.,s.73

¹⁴ Tamer Müftüoğlu, a.g.e., s.73

¹⁵ Oktay Alpugan, v.d., a.g.e.,s.

bir yönetici rolünü üslendiğini gösteriyor. Fakat işletme büyüyüp geliştikçe üretim faktörleri sahibi ile yönetici birbirinden ayrılmaktadır. Yönetici kar ve riski başkalarına ait olmak üzere, üretim faktörlerini bilinçli ve sistemli birleştirilmesini sağlayan ve bunların belli bir ihtiyacı karşılamak amacına yönelten kişi olmalıdır. Görüldüğü gibi yöneticiyi müteşebbisten ayıran en önemli özellik, yönetim fonksiyonunun kar ve riski başkalarına ait olmak üzere yerine getirilmesidir.¹⁶

Girişimci, yöneticiye oranla daha fazla risk alma serbestliğine sahiptir. Yönetici, işletme sahibinin belirlediği amaçlara uyma ve ulaşma konusunda işletme sahibine karşı sorumlu kişidir. Diğer yandan yönetici riskleri en aza indirmeye çalışırken girişimci, bu konuda daha gözü kara davranır. Girişimcinin yaratıcı ve yapıcı kişiliği ön plana çıkarken yöneticilerde bütünleştirme, yaşatma ve büyümeyi sağlama fonksiyonları daha ağır basmaktadır. Başarı, girişimcinin en büyük güdüleyicisi olup, güçlü ve etkili olma isteği ise yöneticilerin yoğunlaştığı hedefler olarak ortaya çıkmaktadır. Girişimciler kendi imajlarına öncelik vermelerine karşın yöneticilerde bu öncelik, firma imajı olarak görülmektedir.¹⁷

Girişimci; elinde bulundurduğu kaynaklarla ilgili öngörüde bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin kullanımını sağlayan ve elde edilecek olan çıktıyı da karlılık yaratacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisi gösteren kişidir.¹⁸

Girişimci her şeyden önce bir insandır ve ihtiyaçlarını karşılamak için birtakım sosyal ve ekonomik ilişkilerde bulunması gerekir ki; bazen üretici bazen de tüketici durumunda kalabilir. Bu nedenle girişimciler, yaşadıkları sosyo-ekonomik ortamın ürünüdürler. Girişimciliğin, insanın bireysel yetenekleri ve eğitimiyle ilgisi varsa da tek başına bu iki unsur yeterli olmamaktadır. Girişimciliğin niteliğini ve boyutunu, bireysel yeteneklerden daha çok toplumsal ortam belirlemektedir. Bu nedenle özellikle geleneksel değer yargılarının oldukça yoğun ve belirleyici olduğu ve ataerkil bir aile yapısının hala yaygın olduğu ülkemizde bu nokta çok önemlidir.¹⁹ 1980'lerden itibaren

---

¹⁶ İsmail Efil, “İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon, Alfa Basım”, 6. Baskı, 1999, Ekim, s.7

¹⁷ TÜGİAD, “Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri”, İstanbul, 1993, s.6

¹⁸ Tamer Koçel “1. Aile İşletmeleri Kongresi”, Haz: Mehtap Eliaçık, 17-18 Nisan 2004, İstanbul, s.416

¹⁹ Necla Arat, “Türkiye’de Kadın Girişimcilik Türkiye Esnaf - Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR)”, Ankara: TES-AR Yayınları No:7, 1993, s.204- 212.

hızlı bir gelişme gösteren girişimcilik anlayışı, son teknolojik gelişmeler ve ekonomik beklentiler sayesinde daha da güç kazanmıştır. Girişimciler, toplumda etkili, olumlu ve kayda değer kişiler olarak görülmektedir.²⁰

Girişimci, mal ve hizmet üretmek veya pazarlamak üzere sermaye ve kapital varlığı tehlikeye sokarak ya da başkalarına ait sermayeden yararlanarak mal ve hizmet üreterek üretim faktörlerini bir araya getirir.²¹

Girişimci tek başına kendi emeğini kullanabileceği gibi, başkalarının emeğini de satın alabilir. Aynı şekilde mal veya hizmet üretmek için kendi sermayesini riske aldığı gibi, bir sözleşme karşılığında başkalarının sermayesini de kullanabilir. Başka bir deyişle, girişimci gerektiğinde kendi sermaye ve emeği dışında gerekli gördüğü üretim öğelerini bir sözleşme ve gelir karşılığında sahiplerinden alabilir. Bu sözleşme karşılığında girişimci, doğal kaynakların sahiplerine kira, emek sahiplerine ücret, sermaye sahiplerine de faiz öder. Girişimcinin çabaları sonucu elde ettiği kar ise onun girişiminin, başka bir deyişle göze aldığı risklerin karşılığıdır.²²

Girişimci; kar ve büyüme hedeflerine ulaşabilmek için fırsatlar belirleyip gerek duyulan kaynakları söz konusu bu fırsatların bulunduğu alanlardan toplayarak risk ve belirsizlik ortamlarında yeni işletme kurabilen kişi olmaktadır. Girişimci pazarda var olan fırsatları belirleyen, söz konusu bu fırsatları veya ihtiyaçları iş fikrine dönüştüren, kaynakları bir araya getiren, risk üstlenen, finansmanı, üretim ve üretim süreçlerini, insan kaynaklarını yöneten, üründe, yönetimde, teknolojiye, pazarlamada sürekli yeniye doğru değişme çabasını sürdüren kişidir. Girişimci bir iş kurarken; yeteneğini, bilgisini, becerisini, maddi varlıklarını, çevresiyle ilişkilerini, ünvanını, hayattan beklentilerini, cesaretini, liderliğini, yöneticiliğini ve zamanını ortaya koymaktadır.²³

Bir başka tanıma göre girişimci bir işletmenin ürün ve hizmetleri için uygulanabilir fikirleri ortaya koyan ve onu gerçekleştiren kişidir.²⁴

---

²⁰ R. Özen Kutanis, “**Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler**”, Afyon: 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi., s.23

²¹ Adnan Lavkan, “**İşletme Ekonomisi**”, Sadrettin Tosbi Yayın ve Yardım Vakfı, No:7, İstanbul, 1989, s.14

²² Deniz Bellikli Gödek, “**Türkiye’de Küçük Girişimci Profili ve OSTİM Örneğinde Küçük Girişimcinin Değerlendirilmesi**” Ankara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994, s.7

²³ W. T. Zimmerer ve M. N. Scarborough., “**Entrepreneurship and Small Business Management**”, 1997, New Jersey, Prentice Hall, s.124

²⁴ Richard L Daft., “**Management**”, The Dryden Press, Fourth Edition, 1996, s.175

Bir ekonomist açısından girişimci, kaynakları, işgücünü, makine-teçhizatı ve diğer varlıkları bir araya getiren ve önceki değerlerinden daha fazla bir değer yaratmalarını sağlayan bir kişiyi ifade ederken, bir psikolog için girişimci bir şey elde etmek veya bir şeye ulaşmak, denemeler yapmak, başarmak ve diğerlerinin elindeki otoriteyi almak ihtiyacında olan ve bu tür güdülerle güdülenen insanlar anlamına gelmektedir. Bir işadamı için girişimci ise bir tehdit unsuru ve saldırgan bir rakip anlamına gelebileceği gibi bir müşteri, bir müttefik veya diğerlerinin refahı ve mutluluğu için çalışan bir kişi olarak da ifade edilmektedir.²⁵

Girişimcilerin en belirgin özellikleri ise şunlardır;²⁶

- Sorumluluk üstlenme özelliği: Yaptıkları işin sorumluluğunu tümüyle üstlenebilen kişilerdir.
- Belirli ölçüde riski göze alabilme özelliği: Maceracı değillerdir, risk hesabı yaparlar, ulaşılabilir ve akla uygun hedefler koyarlar. Geleceğe iyimser bakarlar.
- Kendine güven duygusu: Kararlarını başaracakları inancıyla verirler; başarı için gerekli niteliklere sahip olduklarına inanırlar, bu nedenden dolayı girişimciler nihai hedefe ulaşmaya kadar bir takım başarısızlıklardan yılmazlar.
- Süratli sonuç alma arzusu
- Enerjiklik: Ortalama insanlardan daha dinamiklerdir.
- Geleceğe yönelik tavır: Fırsatları araştırırlar; ileriye dönüktürler; dün ne olduğundan çok yarın neler olacağıyla ilgilenirler.
- Örgütlenme becerisi: Müteşebbisler bir işi başarabilmek için doğru insanları bir araya getirebilme becerisine sahiptirler.
- Başarı güdüsü: Girişimciyi harekete geçiren şey sadece para değildir, belki de daha çok başarı güdüsüdür. İşteki karlılığı hedeflemenin gerisinde bunu başarabilme arzusu yatmaktadır.
- Çalışkanlık: Çoğu girişimciler işkoliktirler; bir başka deyişle yaptıkları işi başarmak zorundadırlar.

²⁵ R. D. Hisrich, Michel P. Peters “**Entrepreneurship**”, Irwin McGrawhill, 1998, s.9.

²⁶ İş ve İşçi Bulma Kurumu, “**İstihdam Seminerleri 2**”, Ankara, 1992, s.38

- Ödül beklentisi: Çok çalışırlar, ciddi sorumluluklar üstlenirler ve bunun sonucunda da ödül beklerler. Bu ödül para değildir; tanınma ve saygınlıktır.
- Mükemmele yönelik tavır: En iyiyi başarmaya çalışırlar, bundan gurur duyarlar.

Girişimciler sahip oldukları özelliklerden dolayı aynı zamanda modern anlamda liderlik niteliklerine sahiptirler.

Girişimcilikle ilgili yapılan bu tanımlara göre, girişimcilik kavramı, yenilik ve yaratıcılığı içerecek şekilde tanımlanmaktadır. Günümüzün modern işletmecilik anlayışına göre hareket eden işletme yöneticileri girişimcilik kavramını, yenilik, esneklik, dinamiklik, risk alma, yaratıcılık ve gelişim odaklı olma gibi kavramlarla açıklamaktadırlar.²⁷

Girişimci, asla geçmişte değil, gelecekte yaşar ender olarak da günümüze gelir. Girişimci, aslında bütün insanların içinde var olan kişiliktir.

Girişimci bizim yaratıcı kişiliğimizdir. Her zaman bilinmeyenle ilgilenen, geleceği kurcalayan, imkanları zorlayan, kaynaklar oluşturmaya çalışan, olasılıklardan olanaklar yaratan, kaosları uyuma çeviren kişidir.²⁸

1.2.1. Girişimcinin İşlevleri

Toplum içinde girişimci sözcüğüne yüklenen anlam çok belirli değildir. Girişimci kiminin gözünde ekmeğini taştan çıkarma becerisine sahip bir kişi, kimine göre bir şey yapmadan para kazanmanın yolunu bulmuş bir “iş bitirici, kimilerine göre de bunlardan daha farklı niteliklere sahip kişilerin ortak adıdır.”De Bono’ya göre,

“Müteşebbisi tanımlayan, bir şeyi gerçekleştirme tutkusudur. Bir ressam veya yazarın tutkusundan farklı değildir. Daha önce bulunmayan bir şeyi yaratmak onun en büyük amacıdır. Müteşebbisin seçtiği ortam eylem”dir.

“Test çok kolaydır. Bir anda istediği kadar paraya kavuşan müteşebbis, acaba faaliyetlerini durdurup yeni işler peşinde mi koşardı yoksa işine devam mı ederdi? Tarih, hep yeni faaliyetlerin seçildiğini göstermiştir.

²⁷Salih Arıkan, “Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular”, Ankara: Siyasal Kitabevi , 2002, s.17

²⁸Micheal E. Gerber, “Girişimcilik Tutkusu”, Çev: Tayfur Keskin, Sistem Yayıncılık, 1997, Şubat, s.25

Her düzenin vazgeçilmez öğeleri, “olmazsa olmaz”ları mutlaka vardır. Serbest Rekabet Sistemi ya da kısa adıyla Pazar Ekonomisi düzeninin de böyle vazgeçilmezleri vardır, girişimci, bunların başlıcası, hatta en önemlisidir.

Serbest Rekabet Sisteminin girişimci dışındaki unsurları eksik olduğu takdirde oluşan sistem yine bir ölçüde işleyebilmektedir. Aksak işler, ama işler. Ancak girişimci olmaksızın Serbest Rekabet Sistemi işleyemez.

Bu genel tanımlamanın dışında girişimci kesiminin Türkiye'de önem kazanmasının nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Özelleştirme, girişimcilerin etkinliği ölçüsünde gerçekleşebilir.

Özelleştirmenin ana fikri, devletin, mal ve hizmetleri pahalı ve/veya kalitesiz ürettiği olması değildir.

Devlet “kuralları koyan” olduğu için kendisiyle rekabet edilemez bir güçtür.

Devlet, yalnızca rekabet sisteminin gerektirdiği ortamı kurup onu korumakla yükümlüdür.

Devletin böyle bir role çekilebilmesi, halen üretmekte olduğu mal ve hizmetleri başkalarının üretmesi demektir. İşte bu başkaları girişimcilerden başkası değildir.

2. Kamu personeli ücretlerinin artması, kalabalık kamu kadrolarının seyreltilmesine, o da girişimcilik iklimine bağlıdır.

Mevcut kamu personeli sayısı azaltılmaksızın ücretlerinin artması imkansızdır. Bu seyreltme işlemi yapmak ise fazla personeli işten atmakla değil, onların kendi işlerini kurmaları için uygun koşulları yaratmakla mümkündür. Yani işin anahtarı yine girişimcilerdir.

3. Kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması yine girişimcilik iklimine bağlıdır.

Kamu hizmetlerinin kalitesi büyük ölçüde kamu personelinin nitelik dokusuna o da büyük ölçüde bu personele verilebilecek ücretlere bağlıdır. Ücretlerin artırılması ise ancak sayının azaltılmasıyla mümkün olabilir.

4. Teknolojik gelişme ancak girişimciler eliyle gerçekleşebilir.

Araştırma kurumları, üniversiteler ve diğer AR-GE odakları ne kadar üretken olurlarsa olsunlar sonuçta, geliştirilen yeni teknolojilerin geçirilmesi girişimcilere bağlıdır.

5. Bilim ve teknolojinin gelişmesi girişimcilerin başarısına bağlıdır.

Bilim ve teknoloji çalışmaları bir boru içinden akan suya, bunların hayata geçirilmesi ise borunun ucundaki bir musluğa benzetilebilir. Eğer musluk kapalı ise, yani girişimciler bilimsel bulguları ve teknolojik ilerlemeleri hayata geçiremiyorlarsa, boru içindeki su akmayacak, yani bilim ve teknolojideki gelişme duracaktır.

6. İşsizlikle mücadelenin en etkin yolu, kişilerin kendi işlerini kurmaları, yani girişimciliktedir.

Bu konuda en başarılı ülke olan ve “istihdam makinesi” olarak adlandırılan ABD en çarpıcı örnektir. 1970-86 arasındaki 17 yıl boyunca Avrupa ülkelerinin tamamında yaratılan iş sayısı yaklaşık sıfır iken, aynı dönem içinde ABD’de yaratılan net yeni iş sayısı 11 milyondur. Bu yeni işler, kendi işini kuran girişimciler tarafından yaratılmıştır.

7. Gelir yetmezliğinin çaresi yine girişimciliktedir.

İşsizliğin ikiz kardeşi gelir yetmezliğidir. Çünkü gerçek sorun işsizlik değil, onun sonucunda doğan gelir yetmezliğidir.

8. Ülke kalkınmasının anahtarı yerel potansiyellerin değerlendirilmesine, bu ise Girişim Destekleme Şirketleri eliyle desteklenecek girişimcilere bağlıdır.²⁹

1.2.2. Girişimcinin Temel Fonksiyonları

Girişimci, her alandaki yeniliği başlatan kişi olduğu gibi yeniliklerin sürdürülmesi ve geliştirilmesi de onun karar ve uygulamaları sonucunda gerçekleşecektir. Bu karar ve uygulamaları yönlendiren girişimci kültür ve zihniyetinin

---

²⁹ M. Tınaz Titiz, “Girişimcilik Rehberi”, Beyaz Yayınları, Ağustos, 2002, İstanbul, s. 9-13

oluşumunda, bu kişilerin işadami olmadan önceki uğraşları, eğitim düzeyleri gibi toplumsal ve ekonomik nitelikleri ile bireysel özellik ve davranış boyutları etkili olacaktır.

Toplumda girişimci rolü oynayan kimselerin yüklendikleri işlerin bütünü müteşebbisin fonksiyonları olarak adlandırılmaktadır. Çağdaş bir girişimcinin yerine getirmesi beklenen fonksiyonları şöyle sıralayabiliriz:³⁰

Yeni mal ve hizmet üretmek veya bilinen mal ve hizmetlerin nitelik ve kalitelerini yükseltmek: Bu fonksiyonu etkili biçimde yerine getirebilen girişimciler bu alandaki öncü çabaları nedeniyle büyük kazanç sağlayabilirler.

Yeni üretim yöntemleri geliştirme ve uygulayabilme yeteneği: İşadamları bazen yeni mal ve hizmetleri üretmek yerine, eskiden beri üretilmekte olan bir kısım mal ve hizmetlerin üretim yöntemlerini veya pazara sunuş biçimlerini değiştirmek suretiyle büyük kârlar sağlayabilirler. Örneğin, Amerikalı otomobil endüstri kralı Henry Ford, o güne kadar tek tek yapılan otomobillerin üretiminde akan iş şeridi ve montaj hattını kullanıp seri üretimi gerçekleştirmesi sonucu çok büyük karlar sağlamış ve otomobil endüstrisinde önderlik fonksiyonunu yüklenmiştir.

Endüstride yeni organizasyonlar kurmak: Burada girişimcilerin belirli bazı örgütlenmelere giderek, gerek örgütsel ve gerekse çevresel yapıyı değiştirmeleri ifade edilmek istenmektedir. Örneğin ekonomide birdenbire tekellerin ortaya çıkması, kartel, konsern, tröst, ring, holding vb. çeşitli işveren birliklerinin girişimciler veya işletmeler arası anlaşmalar ve birlikler şeklinde belirmesi bu durumsa uygun düşen oluşumlardır.

Yeni pazarlara ulaşmak: Girişimcilerin bir diğer fonksiyonu ise; ülke içinde ve dışında yeni pazarlar bularak mal ve hizmet satışlarını artırmaktır.

Hammaddelerin ve benzeri maddelerin sağlanabileceği yeni kaynaklar bulmak: Girişimciler ülke içinde ve dışında üretim koşullarını değiştirecek hammadde kaynakları bulup denetimleri altında toplarlar. Petrol ve petrol ürünlerini, demir ve çelik madenlerini belli başlı örneklerini oluşturur. Bu çeşitli kaynakları denetimi altına alan şirket veya girişimciler rakiplerine oranla daha büyük karlar sağlamaktadırlar.

---

³⁰ Adnan Çelik, Tahir Akgeçici, “Girişimcilik Kültür ve KOBİ’ler”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1998.,s.19-20

1.2.3. Girişimcilere Dair Yanlış İnanışlar

Toplumda genel kabul gören girişimciliğe dair bazı inanışlar vardır. Ancak bunların birçoğu gerçeği yansıtmaz.³¹

Yanlış İnanış: Girişimci doğulur, sonradan olunmaz.

Açıklama: Bazı doğal yetenekler olabilir ama bunların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca, girişimciliğin temelinde olan birçok yetenek, bilgi, tecrübe ve ilişki ağını yıllar içinde geliştirilerek girişimcilik kapasitesi oluşturmak mümkündür.

Yanlış İnanış: Sermaye yeni iş için en önemli girdidir.

Açıklama: Eğer yetenek ve/veya yeni fikir var ise, zor da olsa sermaye bulunabilir, oysa sermaye ile yetenek ve/veya yeni fikir bulunamaz. Sermaye sadece bir araçtır.

Yanlış İnanış: Herkes yeni bir iş kurabilir.

Açıklama: İş kurmak işin en kolayıdır, önemli olan şirketin devamını sağlamak, büyütme ve kalıcı olmaktır. Girişimci için önemli olan fikrin başarılı şekilde ticarileşmesini ve /veya toplumsal faydaya dönüşmesini sağlamak ve geliştirmektir.

Yanlış İnanış: Girişimciler kumarbazdır.

Açıklama: Başarılı girişimci tüm riskleri dikkatlice hesaplayandır. Ülkemizde önümüzü görmek ne kadar zor olsa da, girişimcilerin risk analizi yapmaları gerekmektedir. En önemli risk zamandır. Çünkü zaman en değerli şeydir.

Yanlış İnanış: Girişimciler genç ve enerjik olmalıdır.

Açıklama: Yaş bir sınır değildir. Ama şurası bir gerçek ki gerektiğinde hayat standartından fedakarlık edemeyecek birisinin girişimci olabilmesi daha zordur. Hayat standartı da yaşlandıkça vazgeçilmesi zorlaşan bir şey olduğundan girişimciliğin yaşla dolaylı da olsa bir bağlantısı vardır. Genel ortalama 30'lu yaşlar olmakla birlikte 60'lı yaşlarında başarılı olan birçok girişimci bulunmaktadır.

---

³¹ <http://www.tusiad.org.tr>

Yanlış İnanış: Başarılı girişimci, iyi okul performansı gösterir.

Açıklama: Girişimcilik; yaratıcılık, motivasyon, bütünsellik, liderlik, takım kurma, analitik yetenek, yetenek ve belirsizliklerle ve zorluklarla başa çıkma yeteneklerinin karışımıdır. Dolayısıyla sadece okul performansı girişimcilik için gösterge olamaz.

1.3. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMININ TANIMI ve ANLAMI

Büyük veya küçük ölçekli bir işletmeyi kurmak, öncelikle bu konuda bir girişimi gerektirmektedir. Girişimin olabilmesi ise girişimciyi (müteşebbisi) gerektirir.³²

Girişimci emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar olarak sayılan üretim faktörlerini bir araya getirerek mal veya hizmet üreten bireydir.³³ Girişimcilik; yaşanılan çevre içerisinde ortaya çıkan fırsatları sezme, o sezgilerden yola çıkarak projeler oluşturma, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Tanımda da yer aldığı üzere girişimcilik ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır. Ülkemizde TÜSİAD girişimciyi, “bilinenleri en iyi yapan ve hünelerine aklını da katan, olağan ve olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli bir biçimde kullanacak önlemleri düşünen, analiz eden, planlayan, yürürlüğe koyan, uygulayan ve sonuçlarını denetleyebilen kişi yaratıcı girişimcidir” diye tanımlamaktadır.³⁴ Bu tanımda da girişimciliğin sadece maddi faktörler yoluyla değil bilişsel yeteneklerden yola çıkarak ortaya çıktığı ve geliştiği söylenebilir. Girişimci birey bilişsel özelliklere sahiptir ve yeni bilgi ve uygulamalara açıktır.³⁵

Girişimcilik, insanların toplu yaşamaya başladıkları tarihe kadar geri götürülebilir. Girişimcinin üstlendiği görev, toplumların gelişmişlik düzeylerine göre farklılıklar göstermektedir. Çünkü toplum, girişimciliğin niteliklerini ve boyutunu belirleyen en önemli unsurlardan birisidir.

---

³² Oktay Alpugan, “**Küçük İşletmeler**”, 2. Baskı, İstanbul, Der Yayınları, 1994, s.56

³³ İsmet Mucuk, a.g.e., s.6

³⁴ <http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz1>

³⁵ David Johnson, “**What Is Innovation and Entrepreneurship? Lessons For Larger Organizations, Industrial and Commercial Training**”, Vol:33, No:4, 2001, s.136

Toplumları gelişmişlik düzeylerine göre:

- Gelenekçi Toplum
- Sanayi Toplumu
- Bilgi Toplumu olarak 3'e ayırmaktayız.

Geleneksel toplumun insanı, o toplumun koşullarına göre yetişir. Gelenekçi toplumdaki normlar, ekonomik yönden “rasyonel davranan İnsan” yetiştirmemektedir. Bu nedenle bu toplumlar, ekonomik açıdan geri kalmışlardır. Ekonomik kalkınmalarını sağlayabilmek için, bu toplum insanların akılcı, yenilikçi ve eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Oysa, gelenekçi toplumların insanları, yeniliği karşıdır. Üretimde eski gelenek ve yöntemlere bağlıdır, işleri en ince ayrıntıların, kadar planlamaz.³⁶ Geleneksel toplumda girişimcilik, büyük ölçüde bilgiye değil görgüye dayalıdır. Bu insanlar, babalarından ya da ustalarından ne görmüşlerse onu yapmaya devam etmekte ve dünyaya çok dar bir görüş açısından bakmaktadırlar.

Sanayi toplumlarında girişimcilik, toplumun refah düzeyini korumayı amaçlayan bir gereklilik biçimine dönüşmüş ve bu yönde gelişmiştir. Bir sanayi toplumu bilgi ve makine üretip, bunu sık aralıklarla yenileyip, çeşitlendirmedikçe v daha sonra da bunu satmadıkça varlığını sürdüremez.³⁷ Bu nedenle sanayi toplumunda insanlar refah düzeylerini korumak ya da yükseltmek için geçmişten getirdikleri bilgi birikimlerini de kullanarak daha yaratıcı ve yüksek gelir getiren işleri tercih ederler.

Bir üst kültüre geçmek büyük bir sıçramadır. Eğer yeni kültürü yaygınlaşması ve sindirilebilmesi için gerekli çaba gösterilmezse bir öncel kültür, üst kültürü boğar. Türk toplumu, gelenekçi toplumdan sanayi toplumuna geçiş aşamasında bulunmaktadır.

Bilgi toplumunda girişimcilik, gelenekçi ve sanayi toplumlarındakinden daha fazla nitelik istemektedir. Hızlı değişimin yönünü ve doğrultusunu değerlendirebilen, teknolojik gelişmelerin mevcut kurumların değişmesinde etkilerini sezebilen ve bunu piyasaya çevirip, üretilen mal ve hizmetle geçinebilen girişim önemlidir. Bu nitelikler bilgi toplumu girişimciliğinde ön plana çıkacaktır.³⁸

Günümüzde girişimci ne üretirse üretsin, global düşünmek zorundadır. Globalleşmenin temel nedeni, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiştir.

³⁶ Mehmet Şahin, a.g.e., s.12

³⁷ Oktay Alpugan, a.g.e., s.57

³⁸ TÜSİAD, “Türkiye’de Girişimcilik ile İlgili Sorunlar ve Çözümler”, İstanbul, 1987, s.7

Girişimciliğin günümüzde gittikçe önem kazanmasının nedeni, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin başlamış olmasıdır.

Dünyadaki ekonomik gelişme sürecine bağlı olarak, girişimci tanımına yeni nitelikler eklenmiştir. Başlangıçta girişimciler, pazardaki fırsatları görebilen ve bu fırsatları şahsi çıkarlarına yöneltmek için güçlerini harekete geçirebilen kişilerdi. İlk girişimciler gerçekleştirdikleri operasyonlarda hemen hemen hiç risk almayan komisyonculardı ve feodal lordlara yapacakları savaşlar için insan gücü ve materyal temin ederlerdi.³⁹ İlk zamanlarda yapılan bu tanımlar, daha sonra geliştirilen girişimci tanımlarının temelini oluşturmaktadır.

Günümüzde girişimci, ekonomik gördüğü bir iş için emeğini ve sermayesini riske ederek pazara atılma cesaretini gösteren kişidir. Genellikle kar elde etmek amacıyla hareket eder ve zarar etme tehlikesine katlanır. Kendisi de bir üretim faktörüdür. Schumpeter'e göre girişimciler, kaynakları alışılmadık kombinasyonlarla biraraya getirirler ve kazanç üretirler.⁴⁰ Üretim faktörlerinin ve bir grup insanın düzensiz bir şekilde biraraya getirilmesi ile gerçek anlamda bir işletme kurulamaz. Öncelikle piyasaları gözleyerek talep boşluklarını yakalayacak, yeni talepler yaratacak, dolayısıyla talep olunabilir bir malı ya da hizmeti üretmek için, üretim faktörlerini uyumlu ve optimal bir şekilde biraraya getirecek girişimciye gereksinim vardır. İşletme doğuşunu ve büyümesini, kuruluş işine girerek, risk yüklenme yürekliliğine sahip olan girişimciye borçludur.

Bu açıklamaların ışığında girişimci, pazardaki fırsatları görebilen ve bunları uzun dönemli şahsi çıkarları doğrultusunda değerlendirebilmek için kaynakları harekete geçiren kişi, olarak tanımlanabilir.⁴¹

Diğer bir tanıma göre girişimci, sürekli belirsiz ve riskli ortamlarda kararlar almak zorunda kalan, uygulama sonuçlarına göre kararlarını her aşamada gözden geçiren, son tahlilde olumlu ya da olumsuz bütün sonuçlara katlanan kişidir.⁴²

Girişimcilik; yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek

---

³⁹ Donald L.Sexton ve Nancy B.Bowman-Upton, “**Entrepreneurship**”, New York: Mac Millian, 1991, s.7

⁴⁰ David H. Holt, “**Entrepreneurship**”, New Jersey: Prentice Hall, 1992, s.8

⁴¹ Sexton ve Bowman-Upton,, a.g.e., s.11

⁴² Ali Erkan Eke, “**Müteşebbislik**”, Ankara: KOSGEB, 1993, s.8

insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Girişimcinin zenginlik üretirken üç temel kaynağı vardır. Kendi enerjisi ve gücü erişebildiği sermaye ve ilişki kurduğu insanlar.⁴³

Girişimci, risk olarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir. **Girişimcilik** de, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır. Bu yüzdendir ki hem şirket açma süreci, hem de yenilikler yapma süreci **girişimcilik** kapsamındadır.

Girişimcilik tanımında yenilik vardır bu yenilik mevcut kaynakların yeni bir birleşimim ifade eder, bir diğer deyişle:⁴⁴

- yeni bir malın yada servisin üretimi,
- yeni bir üretim metodunun geliştirilmesi,
- yeni bir pazarın oluşturulması,
- yeni bir hammadde kaynağının bulunması ve endüstrinin yeniden yapılandırılması yeniliktir.

Girişimde bulunma bir süreç olarak ele alınabilir ve yeni bir işletme kurmak için fırsatlar bulma, değerlendirme ve geliştirmeyi içerir.⁴⁵ Girişimciliğin en önemli bileşeni risk almaktır. Yani girişimci, fırsatları yakaladığında, her tür riski alarak projelerini gerçekleştirmeye çalışandır. Girişimcilik ise, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır. Bu yüzdendir ki hem şirket açma süreci, hem de yenilikler yapma süreci girişimcilik kapsamındadır.⁴⁶ Dolayısıyla yenilik yapmakla birlikte şirket kuruluşları bir girişimcilik göstergesi olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir. Ancak bu süreçte girişimciyi bazı riskler beklemektedir. Bunlar ekonomik risk, sosyal ilişkilerdeki risk, kariyer riski, psikolojik ve sağlık riski.⁴⁷ Girişimci bu risklerle karşı karşıya olduğu gibi gerekli üretim faktörlerini de bir araya getirerek bir yenilik yapma peşindedir.

---

⁴³ Rüstü Bozkurt, “**Girişimci ve Rol Bilinci**”, İş Fikirleri Dergisi , Sayı : 2000/12 , Aralık , 2000, s.12

⁴⁴ <http://www.doruk.verim.com>

⁴⁵ Adnan Ceylan, Nigar Demircan, “**Girişimciliği Etkileyen Faktörler ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma**, 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitapçığı,” İstanbul, 2001, s. 831

⁴⁶ <http://www.tusiad.org.tr> Tüsiad Basın Bülteni “**Türkiyede Girişimcilik Özet Bulgular**” , 27-02-2003,

⁴⁷ Hannu Littunen, “**Entrepreneurship and The characteristics Of Entrepreneurial Personality, International Journal Of Entrepreneurial Behaviour&Research,**” Vol:6 No:6 2000 s.295

Girişimcilik, yeni kaynaklarla, yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır ve bu sayede daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılır ve üretimde artış meydana gelir. Yeni açılan bir şirket veya yeniden yapılandırılan bir şirket ülkenin istihdam hacmini artırır ve tüm bunlar sonucunda da iktisadi kalkınma pozitif bir ivme kaydeder.⁴⁸

Girişimcilik, finansal, fiziksel ve sosyal risklere katlanılarak parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde edilerek yeni bir değer yaratma sürecidir. Bu tanımda da yer aldığı üzere, hangi alanda olursa olsun girişimci olmanın dört temel yönünü vurgulamaktadır: Birincisi, girişimcilik yaratıcılık sürecini içinde barındırır. Yeni bir değer yaratma, girişimcinin kendisi ve toplum için bir değer ifade etmelidir. İkincisi, girişimcilik gerekli zamanın ve çabanın ayrılmasını gerektirir. Gerekli riskleri üstlenmek, girişimciliğin üçüncü yönüdür. Sonuncusu ise, girişimci olmanın ödülleriyle ilgilidir. Bunlar bağımsızlık, kişisel tatmin ve parasal ödüller gibi girişimciler için önemli olan ödüllerdir.⁴⁹

Girişimcilik;⁵⁰

- Rollerini uygulamadan uygulatıcılığa doğru kaymaktır.
- İnsan faktörünü tanımak ve kullanmayı bilmektir.
- Problemleri önlemeyi ve çözmeyi bilmektir.
- İş ve arkadaşlığı ayırabilmektir.
- Sınır koymayı ve korumayı becerabilmektir.
- Değer vermeyi ve verdirmeyi sağlayabilmektir.
- Vermeyi ve almayı becermektir.
- Saygı ve sevgiyi kazanabilmektir.
- Değişim uygulamadan önce destek almaktır.
- Rakipleri iyi tanımaktır.
- Dinlemeyi öğrenmektir.
- “Bilmiyorum ama öğrenirim” diyebilmektir.

---

⁴⁸ <http://www.entrepreneur.com>

⁴⁹ http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2002-3/4_bilder.doc Selahattin Atik, “**Kültürün Girişimcilige Etkileri,**”

⁵⁰ Necla Arat, a.g.e., s.34

- Bağımsızlığına düşkün olmaktır.
- Sürekli kendini yenilemektir.
- Eleştirilerden ders almaktır.
- “Hep ve Hiç” yerine belki diyebilmektir.
- “Keşke”leri gerçeğe dönüştürebilmektir.
- “Yarın yeni bir gün” görüşünü hiç kaybetmemektir.
- Zordan kaçmamaktır.

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN TÜRLERİ

Girişimcilik, çevresel faktörlerden doğan fırsatlardan yararlanma ya da yeni fırsatlar oluşturabilme amacıyla ekonomik mal ya da hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, örgütlenme yeteneği ve risk alma faktörleri ile bağdaştırılmaktadır. Zaman içinde ekonomide meydana gelen değişimler, girişimcilik kavramında da bazı değişikliklere yol açmıştır.

Girişimcilik çeşitleri başlıca iki gruba ayrılmakta olup, bunlar; fırsat girişimciliği ve yaratıcı girişimciliktir.

Fırsat Girişimciliği: Mevcut ve potansiyel pazardaki değişimin getirdiği fırsatları görerek veya potansiyel fırsatları sezinleyerek mevcut ve hedef pazara mal satmak amacıyla yapılan girişimciliktir.

Fırsat girişimciliği, pazarda meydana gelen genişleme veya kriz ile birlikte pazara yeterince mal sunulmaması veya pazarın isteğine uygun fiyat ve kalitede mal sunulmaması nedeniyle ortaya çıkan fırsatları değerlendirmeyi öngörmektedir. Fırsat girişimciliğinden gerektiği şekilde yararlanabilmek için girişimcinin pazardaki fırsatları değerlendirebilecek ve kar edebilecek bir bilgi birikimi ve yeteneğe sahip olması gerekir.

Yaratıcı Girişimcilik: Yeni bir fikir ve buluşu ya da mevcut bir mal veya hizmeti dizayn ederek ve fiyat, kalite gibi özellikleri iyileştirerek kar edebilecek şekilde pazara sunulmasıdır.⁵¹

---

⁵¹ Mahmut Tekin, “Girişimcilik”, Damla Ofset, Konya, 1999, s.2-3

Yukarıdaki her iki girişimcilik çeşidinin en önemli özelliği girişimcinin mal ve hizmetleri pazara sunması ve risk üstlenme cesaret ve gücüne sahip olmasıdır.

Tüm açıklamalardan anlaşılacağı gibi her iki tür girişimci de, toplumun ihtiyaçlarını karşılayarak refahı artırır. Toplumsal kaynakları israf etmeden, gelişmeyi yaratır.

Girişimciler ise genel olarak üç kategoriye ayrılabilir; kamu girişimcileri, özel girişimciler ve piyasa ekonomisi içinde yer alan girişimciler. **Kamu girişimcileri**, genellikle katı bütçe kısıtlamaları ile ve siyasi otoritenin kararlarına bağlı olarak çalışırlar. Yani kimi zaman ekonomik kısıtlamaların ağırlık kazandığı alanlarda; genellikle dışarıdan gelen dürtülerle karar veren, kendi yarattığı kaynakları değil, hazır ya da kamunun ürettiği kaynakları kullanan kişidir.

Gelişen ekonomilerde kamu girişimciliği gittikçe kısıtlanır bir görünüm almaktadır. **Özel girişimcilik**; sermayesinin tamamı şahıslara ait girişimcilerdir. Diğer bir girişimci türü olan ve piyasa **ekonomisi içinde yer alan girişimci türü ise, dinamik (yenilikçi) girişimci ve olağan (takipçi) girişimci** olarak ikiye ayrılabilir.

Schumpeter, girişimcilikte dinamizm boyutunun, ekonomik kalkınma açısından çok büyük önemli olduğunu vurgulamıştır.

Schumpeter'e göre, **dinamik girişimciler**, yeni pazarlar yeni tedarik ve finans kaynakları kullanarak, yeni üretim teknikleri ve organizasyon şekilleri geliştirerek ekonomik gelişmenin öncülüğünü üstlenirler.

Olağan girişimcilik ise, dinamik girişimciliğin tersine yeni bir şeyler ortaya koymak yerine olanla yetinen ve dinamik girişimcinin açtığı yolda ilerlemeyi tercih eden girişimcilerdir. Bu tür girişimciler, yeni fikirler ortaya koyup ekonomiyi geliştirmek yerine dinamik girişimcilerin faaliyetleri sonucunda gelişen ekonomiye sadece bir boyut kazandırabilirler.⁵²

Sanayileşme devrimi ile birlikte doğan girişimcilik üç aşama geçirmiştir.

Kişisel(Bireysel) Girişimcilik: Sanayileşme sürecinin başlangıcında görülen bu girişimcilik tipinde karar yetkisi tek kişinin elindedir. Bu kişi işletmenin hem sahibi, hem de yöneticisi durumundadır. İşletme içi uzmanlaşma ve işbölümü henüz gelişmemiştir.

---

⁵² Adnan Çelik, Tahir Akgemci, a.g.e., s.21-23

Yatırımcı Girişimcilik: Sanayileşmenin gelişmesi ile birlikte işletme içinde işbölümü ve uzmanlaşma artmıştır. Finansman, üretim, pazarlama, araştırma v.s. yeni görevler doğmuştur. Bu durumda girişimci söz konusu alt dallara ilişkin görev ve yetkilerin büyük bir kısmını daha alt düzeydeki yöneticilere bırakırken, kendisi uzun dönemli stratejik kararların özellikle yatırım kararlarının alınması görevini üstlenmiştir. Yatırımcı girişimcilikte sermaye sahibinin egemenliği ve yönetimde son sözü söyleme hakkı sürmektedir. İşletmeyi yine tek başına kontrol etmektedir. Ancak günlük işlerin yürütülmesini, alttaki yöneticilere bırakmıştır.

Manager Tipi Girişimcilik: Yatırıma dayalı girişimcilik tipinde, deneyime dayalı yöneticilik bilgisi yeterli olurken, zamanla işletme yönetim ve sorunlarının bilimin konusu olmasıyla eğitilmiş yöneticiler yetişmeye başlamıştır. Böylece girişimcilik bilgisi olmayan sermayedar, uzman bilgiye ihtiyaç duyulan işletmede, manager tipi yöneticilere yerini bırakmak zorunda kalmıştır.

Sonuçta işletmenin yönetimini bir kişi değil, bir grup üstlenmiştir. Bu grup, bilim adamlarından, halkla ilişkiler uzmanlarından, lobicilerden, avukatlardan, başkent bilenlerinden, koordinatörlerden, müdürlerden ve yöneticilerden oluşmuştur.⁵³

1.4.1 “Özel Girişimci” ile “Kamu Girişimcisi” Arasındaki Farklılık

Girişimciliği “özel girişimcilik” ve “kamu girişimciliği” olmak üzere ikiye ayırmamız mümkündür. İkisi arasındaki fark “mülkiyet” in yapısı ile ilgilidir.

Özel girişimci özel mülkiyetinde bulunan kaynakları kullanarak ve kendi parasını ya da borçlanarak elde ettiği sermayeyi harcayarak üretim yapan kişidir.

Kamu girişimcisi ise mülkiyet sahibi değildir ve kendi parasını harcamaz. Kamu girişimcisi başkasının parasını (yani halkın parasını) başkası için (yani halk için) harcayan kimsedir.

Özel girişimcilikte; kişi kendi parasını kendisi için harcar. Bu bir tüketici olabileceği gibi üretici de olabilir. Bu alanda tüketici fayda maksimizasyonu peşindedir. Üreticinin ya da girişimcinin kâr ulaşabilmesi için kaynaklarını iyi kullanması, israf etmemesi gerekir.

---

⁵³ Hüsni Erkan, “**Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**”, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Doğu Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul, 1997, s.177

Kamu girişimciliğinde ise; başkasının parasının başkası için konusudur. Başkasının parasını (yani bizlerin vergi olarak ödediği paralan) (yani bizler için) harcama söz konusudur. Özel girişimcilikte israf ve savurganlıklar. Minimum düzeyde iken, kamu girişimciliğinde maksimum düzeydedir. Kamu girişimciliğinde nepotizm, yani akraba kayırmacılığı, kronizm, yani eş-dost kayırmacılığı, partizanlık ve patronaj, yani siyasal kayırmacılık söz konusu iken özel girişimcili söz konusu değildir.

Özel "akrabamı işe alayım", "asker arkadaşımı işe alayım", "oy verdiğim parti mensuplarım işe alayım" demesi söz konusu olamaz. Fakat kamu girişimciliğinde bu durum son derece yaygındır. Bunun temel nedeni kamusal alanda "sahipliğin" olmamasıdır.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan anlaşıldığı üzere herhangi bir organizasyonda etkinliği belirleyen temel faktör mülkiyet, bir diğer ifadeyle "sahiplik" tir. Sahipliğin olmadığı her yerde maliyet ve hizmet etkinliği düşüktür.

Bir organizasyonda başarının temel göstergeleri; kârlılık, verimlilik, kalite, maliyet, yenilik ve yaratıcılık, çalışanların memnuniyeti, müşteri memnuniyeti ile ölçülür.

Bu başarı göstergelerine ulaşmak yönünde özel girişimcilik her zaman kamu girişimciliğine göre daha üstündür. Ancak tek başına özel mülkiyet, bu temel başarı göstergelerine ulaşmak için asla yeterli değildir. Mülkiyet ya da sahiplik, etkinlik için gerekli fakat yeter şart değildir.⁵⁴

1.5. GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Başlangıçta girişimcilik, kişilerin kendi kişisel sermayeleri ile iş kurması olarak algılanıyordu. Adam Smith gibi erken dönem İngiliz Klasik İktisatçıları, girişimciye tüm ekonomik aktivitelerde oldukça önemsiz bir rol vermişlerdir. Klasik İktisatçıları girişimciyi: “bir lider veya bir yönetici” olarak değil, sadece “kapital sağlayan bir kişi” olarak görebilmişlerdir. Bunlara göre, bir kişi veya grup sistem kapsamında önemliydi. Bunun yanısıra, arz fonksiyonu ekonominin lokomotifini olarak görülüyor; “ne üretirim satarım” ilkesi içinde talebin ön plana çıktığı bir girişimcilik türü oluşturulamıyordu.

---

⁵⁴ <http://www.canaktan.org/yonetim/kobi/girisimcilik-teorisi/ozel-girisimci-kamu-girisimcisi.htm>

Sanayileşme süreci ile girişimci insan tipi bambaşka nitelikler kazanmaya başladı. Girişimciliğin niteliklerindeki bu değişim aynı zamanda giriş ve dolayısıyla toplumdaki önemini artırmıştır.

1.5.1. Dünyada Girişimcilik

Girişimcilik sözcüğü 1980'li yıllarda daha kullanılır olmuştur. Birçok yönetici girişimcilik kavramını anlamaya çalışmakta ve organizasyonlarını daha girişimci yapabilme yollarını araştırmaktadır. Ekonomistler de girişimcilik işlevinin önemini kabul etmeye başlamışlardır. Analistler küçük girişimcilerin ve işletmelerin ekonomik büyüme ve yeniliklere büyük katkıları olduğunu tesbit etmişlerdir.

Diğer çarpıcı bir nokta ise üniversitelerde girişimciliğe karşı artan ilgi olmasıdır. Yapılan bir araştırma son yıllarda girişimcilik konusunda verilen derslerde sekiz kat artış kaydedildiğini ortaya koymaktadır. Derslerin içeriğinde değişimler ve konu üzerine ek araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Üniversitede öğretim üyeleri işletme okullarının amacının sadece yönetici yetiştirmek olmadığını, kendi işini kuracak kişileri de yetiştirmek onları hazırlamak olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Girişimciliğe karşı oluşan bu ilgi artışının güçlü göstergelerinden biri de son yıllarda yeni iş oluşumlarında görülen artış olmuştur.

Gelişmiş ülkelerde finansal imkanlara sahip olanlardan, girişimcilik niteliklerine sahip olanlara fon aktarılacak suretiyle, sorunun ekonomik açıdan etkin bir şekilde çözülmesine çalışılmaktadır. Böyle bir çözümün kuramsal temeline etkin bir biçimde çalışan sermaye piyasaları oluşturmaktadır. Bu ülkelerde; özellikle anonim şirketlerin kurulmasında sermaye piyasaları oldukça etkin bir araç durumundadır.

Örnek olarak A.B.D.'nin toplam yatırım hacmi içinde yeni şirketlerin sermaye piyasasına aktardığı para miktarı küçük yer tutsa da, ekonomi içinde gittikçe artan bir eğilim göstermektedir. Bu artış eğilimi dünyada çoğu ülkelerde gözlemlenmektedir.⁵⁵

Son yıllarda girişimcilik konusunda, yeni kurulacak küçük işletmelere ilişkin olarak adından çok sık söz edilen başka bir araç risk sermayesidir. Amerika'da çok gelişmiş bankerler, finans kurumları, dahili ortak gözlemciler ve gayri resmi yatırımcılar

---

⁵⁵ Zuhul Kurban, “**Girişimcilik, Küçük İşletmeler, İşlevsel Alanlarla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri**”, İstanbul Ün. Sos. Bil. Enst. Doktora Tezi, İstanbul, 1994, s.71

yönetim kuvvetlerinin nasıl birbirine uyduğunu ve teklif edilen işte nasıl başarılı olabileceği bilen girişimcileri desteklemektedir iş alanına yeni atılanlar, firmalarına faizle kredi almak için başlangıç kapitali veren sermaye sahipleri ararlar.

Firmaların oluşmasında önemli bir rolü olan başlangıç kapitali sahipleri daha kaliteli yatırımları teşvik edebilirler. Atılımcılar tarafından aranan özellikler ana yönetim kadrosu elemanlarının seçimine yardım etmek, müşteri ve hammadde vasıtasıyla kredi temin etmek, yeni strateji tespitine yardım etmektir. Burada asıl konu kredinin alındığı kişiden çok ne kadar ve hangi fiyattan alındığıdır.

Küçük işletmelerin finansman ihtiyaçlarını kendi öz sermayeleri ile karşıladıkları pek az rastlanan olgular arasındadır Bu olgu kalkınmakta olan ülkeler için geçerli olduğu kadar gelişmiş ülkeler içinde geçerlidir.

Finansman gereksinimleri kuruluş aşamasından başlayarak, tasarım, üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetlere kadar yayılmaktadır. Söz konusu aşamalarda ülkelere ve sektörlerimize göre değişen finansal yardımlar ve krediler mevcuttur.

Bilgi toplumuna geçişle birlikte, bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik hızlı bir gelişme süreci içine girmiştir. 21. Yüzyılın girişimci tipi, bilişim devriminin ürünü olan bilişimci girişimci olacaktır. Bu tip girişimcilikte kullanılan bilgi, iletişim ve bilgisayar teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanımı ile elde edilecek ve değerlendirilecektir. Bir başka deyişle, bilişim sürecinden geçerek elde edilmiş bilgi ön plana çıkacaktır.

Bu bilgiler, işletmecilik karar ve yönetimini belirleyecektir. Sanayi toplumunda girişimci, kendi bilgi ve yetenekleriyle birlikte emek, sermaye, doğal kaynak ve hammaddeyi bir araya getirerek üretim ve dağıtım süreçlerini gerçekleştirip yöneten özel ve tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. Ancak her ekonomik faaliyet bir risk içermektedir. Bu nedenle girişimci riskini en aza indirmek ve en yüksek kârı elde edebilmek için, kendini belli bir bilgi yüküyle donatarak, karar ve tercihlerinde akılcı olmak zorundadır. Ayrıca girişimci, ekonomide ve toplumda, köklü yeniliklerin ve gelişmelerin kaynağı durumunda olmuştur. Çünkü buluşları, üretim sürecine ve ticari ilişkilere aktararak yenilik şekline dönüştüren girişimcilerdir.⁵⁶

---

⁵⁶ Zuhâl Kurban,a.g.e., s.72

1.5.2.Türkiye’de Girişimcilik

Türkiye'de girişimciliğin gelişimini, Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet sonrası dönem olarak kesin hatlarla ayırmak gerekir.

1.5.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde esnaf, tüccar ve sanayici gibi üretken sınıflara çok fazla itibar edilmediği için, Türkler çoğunlukla çiftçiliği, devlet memurluğunu veya askerliği meslek olarak seçmişlerdir. Bu dönemde yabancılara imtiyazlar tanınmış, ticaretin tamamına yakını yabancıların denetimine bırakılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ise girişimciler, Sanayi Devrimi'nden sonra batıyla ilişki kurarak bilgi alışverişinde bulunan, ithalatçı ve tüccarlardan oluşan Yahudi, Rum, İtalyan asıllı Türk vatandaşları idi.

Ülkemizde, iş hayatında iki yüz yaşını aşan yalnız üç işletme mevcuttur (Cağaoğlu Hamamı 1741, Ali Muhittin Hacı Bekir 1777 ve Çukurova Gıda Sanayi 1783). 1800-1900 yılları arasında kurulmuş, 100. kuruluş yıldönümünü arkada bırakmış Türk şirketlerinin sayısı bir elin parmaklarını çok fazla aşmıyor (İskender Kebapçısı 1867, Kuru Kahveci Mehmet Efendi ve Mamulleri 1871, Vefa Bozacısı 1876, Komili 1878, Pera Palas 1868, Hacı Şakir 1887). Bunun nedeni, yurdumuzda kurulan işletmelerin büyük çoğunluğunun yaşam süresi kurucunun yaşam süresiyle sınırlı kalmaktadır. İşletmenin kurucusu durumunda olan ve onu küçük bir ölçekten başlayarak adım adım büyüten, bir yaşam süresi için büyük başarı kabul edilebilecek seviyelere ulaştıran işletme sahibi; eserini ikinci nesle, yani oğullarına, kızlarına veya damatlarına bıraktığında, başka bir ifade ile işletmeyi kurup büyüten kişi öldüğünde, firmanın yaşam süresi genellikle son bulmaktadır. Bu durumda işletme ya faaliyetine son vermekte, ya el değiştirmekte veya oğullar ve damatlar arasında paylaşılarak tekrara başlangıç aşamasına dönülmektedir. Tekrar küçük ölçeklere dönülmesi ise kurucu kişinin elde ettiği başarıları sınırlamakta, işletmenin performansını olumsuz yönde etkilemektedir. Halbuki aynı, başarı sürecini ikinci nesil de devam ettirebilse, işletmenin rekabet gücü iki nesil için de dünya piyasalarında rekabet edilebilir düzeye ulaşabilir.⁵⁷

---

⁵⁷ TOBB, “2000’li Yıllara Girerken Türkiye’nin Küçük ve Orta İşletmeler Politikası”, Ankara, 1993, s.8

1.5.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet sonrası dönemi beş ayrı bölümde ele almak gerekir:

1923-1930 Ulusal Ekonominin Kuruluşu

1930-1950 Devletçilik Devresi

1950-1970 Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem

1970-1980 İthal İkamesi Dönemi

1980- Sonrası Dışa Açık Büyüme

1.5.2.2.1. Ulusal Ekonominin Kuruluşu (1923-1930): “Ülkemizde girişimcilik Cumhuriyet Tarihi ile yaşittir” denebilir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Gerileme Dönemi ile Cumhuriyet Dönemi öncesindeki savaşlar, insan ve sermaye kaynaklarımızı eritmişti. 1923'den önce iç ve dış ticaret genellikle yabancı ve yan yabancıların elindeydi. Cumhuriyet ilan edildiğinde, Osmanlı İmparatorluğundan genç Türk Devleti'ne zayıf bir ekonomi, alt yapısı yok denecek kadar az, onarım bekleyen bir ülke ve ödenmesi gerekli yüksek bir dış borç kalmıştı. Yani, ülkenin yapılanmaya ve ekonomik kalkınmaya ihtiyacı vardı.

Çok büyük engeller ortadan kaldırılarak, adeta yoktan varedilen Türk Devletinin kurucusu Atatürk'ün ilkeleri:

Siyasal yönden tam bağımsız bir Türkiye, Ekonomik alanda hızlı bir kalkınma idi. Siyasal yönden tam bağımsızlık ilkesinin gerçekleştirilmesinin ancak hızlı bir ekonomik kalkınmayla mümkün olabileceğini gören Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları, bu amaca ulaşmak için ülkenin kalkınma potansiyelini harekete geçirmek ve Türk ekonomisine dinamizm kazandırmak konusunda kararlıydılar. Ülkenin ekonomik kalkınmasını hedefleyen, 17 Şubat 1923 te toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde bu yönde önemli kararlar alınmıştır. Lozan Antlaşmasının imzalanmamış olduğu bir dönemde, böyle bir kongrenin toplanmasının siyasi ve ekonomik önemi gerçekten çok büyüktür.

1.5.2.2.2. Devletçilik Devresi (1930-1950): Özel sektörün yetersiz kaldığı alanlarda devletin yatırım yapmasının amaçlandığı devletçilik politikası uygulanmaya başladı. Bu dönemde sermaye birikiminin ve girişimcilerin kıt olması, dönemin özel

konjoktürel ve siyasal ortamından kaynaklanan zorunluluklar, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'de sanayi hareketinin devlet tarafından başlatılmasına neden oldu.

1929-1931 dünya iktisadi krizi ile birlikte devlete ekonomik hayatta çok önemli fonksiyonlar yüklendi. 1930'lu yılların başından itibaren İktisadi Devlet Teşekkülleri kurulmaya başlanmış; devlet tarafından yürütülmesi öngörülen sanayi planları yürürlüğe konmuştur. Sümerbank, Etibank gibi devlet kuruluşları bu dönemde doğmuş başarılı girişimlerdir. Bu kuruluşlarda yönetici, mühendis ve sanayinin gerektirdiği nitelikli elemanlar yetişmiştir. KiT'ler bu yönden bir okul olmuştur.

1.5.2.2.3. Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem (1950-1970): 1950'ler ekonomide liberalleşme eğilimlerinin önplana çıktığı yıllar olmuştur. Tarıma ağırlık verilmesinin yanısıra, altyapı yatırımlarında da artış görülmüştür. Özel girişimin sanayideki payının %70'e çıkması ise bu dönemde görülen bir diğer kayda değer bir gelişmedir. 1960'lar ise planlı ekonomiye geçiş yıllarıdır. Bu dönemde iki tane Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Devletçilik ilkesinin etkileri devam etmesine karşın, planlı dönemde özel sektöre ağırlık verilmiş ve özel sektör yatırımları, artış göstermiştir.

1.5.2.2.4.İthal İkamesi Dönemi (1970-1980): Bu dönemde, ithal ikamesi politikası yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu dönemin başlarında kamu yatırımlarında düşme eğilimi olmuş, sanayileşme eğilimi ve özel sektör girişimciliği artmıştır. Girişimci sayısında artışlar olmuştur. Yaşanan petrol şokları ve Kıbrıs Harekatı dönemi etkileyen önemli olaylardır.

1.5.2.2.5. 1980- Sonrası Dışa Açık Büyüme: 1980'li yıllardan itibaren ekonomik sistemle bağdaşmayan birtakım yasaklar kaldırılarak, piyasa ekonomisine geçilerek ve dışa açık büyüme modeli benimsenmiştir. Bu dönemde özellikle hizmet sektöründeki gelişmeye paralel olarak sözkonusu alanda, girişimci sayısında artış olmuştur. Dış dünyaya açılma politikası girişimcilere yeni bir boyut kazandırmıştır.⁵⁸

---

⁵⁸Tamer Müftüoğlu, “Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Girişimcilik Olgusu”, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Sorunları Uluslararası Sempozyumu, İstanbul: İSO, 1991,s.175.

1.6. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLİĞİN TEŞVİKİ

Günümüzde girişimciliğin geliştirilmesi ve teşviki sadece ekonomik boyutta değil, sosyal ve politik boyutlarda da çok önemlidir. Girişimcilere verilen destek ölçüsünde girişimcilik yaygınlaşacak, bölgesel farklılıklar giderek azalacak ve ülke ekonomisi daha iyiye gidecektir.

Finansman sağlama, kredi ve garanti sistemleri, yatırım ve ihracat teşvikleri, eğitim ve bürokratik sistemleri destekleyecek politikaların oluşturularak uygulanması girişimciliğin geliştirilmesi ve teşviki yönünde atılacak son derece önemli adımlardır. Devletin ekonomik hayatta yapması gereken, gençlere girişimcilik ruhunu aşlamak, mevcut girişimcilerin daha da gelişerek yeni işletmeler kurmaları için uygun ortamı ve şartları hazırlamaktır. Bu nedenle girişimcilik ortamını olumsuz etkileyen unsurların giderilmesi gereklidir. Türkiye’de girişimciliğin gelişebilmesi için yapılması gerekenlerden bazıları aşağıdaki ana başlıklarda özetlenebilir:⁵⁹

1) Girişimcilik ile ilgili açık ve net bir vizyon oluşturulmalı, buna bağlı stratejiler geliştirildikten sonra hükümet programlarında öncelikli olarak yer almalıdır.

2) Şirket kuruluşu, işleyişi ve kapanışına ait bürokratik engeller azaltılmalıdır

3) Vergi işlemleri kolaylaştırılmalıdır.

4) Teknoloji transferinin başarılı biçimde gerçekleşmesini sağlayacak örgütler oluşturulmalıdır. Yeni teknoloji kullanımı yatırım tutan ne olursa olsun vergilerden yatırım indirimi yapılarak teşvik edilmeli.

5) KOBİ’lere verilen krediler artırılmalıdır.

6) Finansman seçenekleri artırılmalı leasing teşvik edilmeli ve risk sermaye sektör kurulmalıdır, desteklenmelidir.

7) Girişimciler ve girişimciliği destekleyen kuruluşların platformlar / girişimci ağları kurulmalı ve bu platformlar aracılığıyla koordinasyon sağlanmalıdır

8) Girişimcinin desteklendiği bir kültürel ortamın yaratılması için topluma olan katkısı ve ekonomik büyümedeki önemli rolünün anlatılması gerekmektedir.

---

⁵⁹ <http://www.vicebusiness.com/makale4.php>

9) Teknolojik girişimcilik başta olmak üzere her tür girişimcilik performansı düzenli olarak ülke çapında ölçülmeli ve uluslar arası ekonomilerle karşılaştırılmalıdır. Dış ticaret mevzuatına teknoloji ihracatı için yeni eklemeler yapılmalıdır.

10) Eğitime yapılan yatırım artırılmalı, girişimci eğitim merkezlerine destek verilmelidir.

11) Vergi sistemi yeniden yapılandırılmalı, kayıt dışı ekonomi kayıtlı hale getirilmelidir.

12) Büyük küpürlü paralar tedavülden kaldırılmalı (Prof. Dr. Osman Altuğ'un projesi), kredi kartı ve EFT ile ödeme özendirilmelidir.

13) Girişimcileri teşvik edecek bir ortam için kamu borçlarının azaltıldığı, yolsuzlukların engellendiği ve faiz ve enflasyonun düşürüldüğü bir ortam yaratılmalıdır.

14) Politik süreklilik ve istikrar sağlanmalıdır.

Yapılması gerekenler listesinde belirtilen ilk 10 madde doğrudan girişimciliğe etkisi olacak önlemler ve önerileri içermektedir. Son 5 madde ise ülke genelinde yapılması gereken çok genel önermelerdir. Fakat unutmamak gerekir ki, genel ülke alt yapısı güçlendirilmeden girişimcilik ile ilgili yapılan faaliyetler ve iyileştirmeler bir sonuç vermeyecektir.

Ekonomik büyümeyi başaran ülkeler incelendiğinde görüldüğü gibi, endüstriyel yapının iyileştirilmesi, rekabet gücünün artırılması, ekonomik büyümenin hızlandırılması, istihdamın artması ve gelir düzeyinin iyileştirilmesi için ekonomik yapının girişimci ve yenilikçi olması gerekir. Bu yüzden, ekonomik canlanmayı sağlamak ve sık sık sürüklendiği krizlerden kurtulmak için Türkiye'nin günü kurtaran geçici çözümler değil uzun vadeli bir çıkış yolu bulması gerekir ve bu yol girişimcilikten geçmektedir.

1.7. GİRİŞİMCİLİK POLİTİKASI

Nüfusumuzun yaklaşık yansı (%47), 18 ve daha küçük yaşlardadır. Genç insanlar doğal olarak girişimci bir ruh taşırlar. Ulusumuz ise diğer uluslara göre daha da girişimcidir. David McClelland adlı bir araştırmacı, 1961 yılında yayımladığı Başaran Toplum (The Achieving Society) adlı kitabında, çeşitli ulusların girişimcilik yeteneklerini karşılaştırmış ve bizim birinci sıraya yerleştirmeye karar vermiştir.

Ancak, bu büyük potansiyel iyi yönlendirilmek ister. Bu ise ancak bir Girişimcilik Politikası'nın uygulanmasıyla mümkündür. Burada "politika" deyimiyle, benimsenecek hedeflere erişmek için kullanılacak araçlar topluluğu kastedilmektedir.

Girişimcilik Politikası'nın hedefi ise, mevcut girişim ortamında faaliyette bulunan girişimcilerin önlerindeki engellerin en aza indirilmesi ve buna paralel olarak da potansiyel girişimcilerin özendirilerek harekete geçmelerinin sağlanmasıdır.

Girişimciliği desteklemek için neler yapılmalıdır? sorusuna aşağıdaki açıklamalarda cevap bulabiliriz.⁶⁰

1- Girişimcilik ortamını olumsuz etkileyen unsurların giderilmesi

- 1.1- Bürokratik yükün azaltılması
- 1.2- Kuralların (mevzuat) uygulanışındaki aksamaların giderilmesi
- 1.3- Kamunun haksız rekabetinin önlenmesi
- 1.4- Kamu kuruluşlarının, kendi içlerinden sağladıkları mal ve hizmet üretimlerinin, girişimcileri caydırıcı etkilerinin giderilmesi

2- Girişimcilik ortamını destekleyici önlemler

- 2.1- Toplumun girişimciye bakışının geliştirilmesi
- 2.2- İdarenin girişimciye bakış açısının değiştirilmesi
- 2.3- Mali destek araçları
- 2.4- Yeni buluş (innovation) ortamının özendirilmesi ile ilgili araçlar
- 2.5- Organizasyonel araçlar
- 2.6- Eğitsel araçlar
- 2.7- Girişim klinikleri
- 2.8- Kamu alımları yoluyla girişimciliğin desteklenmesi araçları
- 2.9- Lobi faaliyetleri

---

⁶⁰ John C. Chicken, "Yönetim ve Girişimcilik", Çev: Beyhan Kurt, 1. Baskı, Nisan, 2002, s.73-77

1.8. GİRİŞİMCİLİK PERFORMANSI

Uluslararası girişimcilik endeksinde kullanılan 100 yetişkin içinde şirket kuran insanların sayısına bakıldığında Türkiye 29 ülkeden daha az sayıda girişimciye sahip bulunmaktadır.

Türkiye'de her 100 yetişkin içinde şirket kuran sayısı 4,6 iken bu sayı Meksika'da 18,7, İrlanda'da 12 ve ABD'nde 11,7'dir.

Yeni kurulan şirket sayıları açısından da Türkiye kötü bir performans göstermektedir.

OECD üye ülkelerinde yeni kurulan işyerlerinin tüm işletmeler içinde oranı % 11-17, kapanan işyerlerinin oranı da % 9-14 arasında değişmekte iken, Türkiye'de bu oranlar sırasıyla %3,5 ve % 0,9'dur.

Türkiye nüfusunun önemli bir girişimci potansiyeli olan kadınlar ve gençler girişimci olarak değerlendirilmemektedir. Tüm işverenler arasında kadınların oranı %3,3 gibi oldukça düşük bir orandır ve 30 yaşın altında bulunan gençlerin %64'ü ise işsizdir.

Girişimci sayısı ile ilgili ilginç bir bulgu, **girişimci erkek ve kadınların oranıdır**. Çıkış ve inişlere rağmen, kendi hesabına çalışan kadınlar toplam kendi hesabına çalışanların %10'u civarındadır. Tüm işverenler içinde kadınların oranı ise %3,3 gibi çok düşük bir orandır. Hem işverenleri, hem de kendi hesabına çalışanları girişimci diye düşünürsek **Türkiye'de erkek girişimciler, kadın girişimcilerin 7 katıdır**. Girişimciyi sadece işveren olarak tanımlayan uluslararası bir çalışmada bulunan 29 ülke sonuçlarına göre ise erkek girişimcilerin kadın girişimcilerin iki misli olduğu saptanmıştır. Bu tanıma göre de **Türkiye'de erkek girişimciler kadın girişimcilerin 29 katıdır**.

Türkiye genelinden şehirlerin girişimcilik performansına inildiğinde ise girişimcilik performansı en gelişkin olan illerin sadece İstanbul ve Kocaeli olduğu görülmektedir.⁶¹

---

⁶¹ <http://www.doruk.verim.com>

1.9. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Ekonomik büyüme, gelişmekte olan ülkelerin ileri ülkeler düzeyine gelebilmeleri için gereklidir. Bunun için ekonomik hareketlilik en temel unsurlardan birisidir. Kalkınmada, arz talep dengesinin sağlanmasının, refah düzeyinin yükselmesinin gerekli olduğundan yola çıkarak bu noktada, toplumun ihtiyaç faktörlerini biraraya getirerek riski yüklenebilecek yetenekli ve becerikli insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Girişimcilik ruhunu ayakta tutan unsur, bu insanlara risk alma cesaretini kazandırmaktır. Dünyadaki değişimlere ayak uydurmak, toplumsal refahı arttırmak, bu ruhun canlılığı ile mümkün olacaktır. Çünkü bir toplumda doğal kaynaklar, emek, sermaye bulunabilir. Ancak bunları biraraya toplayıp, üretime dönüştürerek insanların ihtiyaçlarını karşılayacak girişimcilerin sayısı azsa, o ülkede işsizlik vardır, üretim yetersizdir, ekonomik hayat durgundur.

Girişimcilik, işsizlik sorununa önemli bir çözüm olanağı sunduğu gibi ayrıca ekonomik büyümenin önemli bir bileşenidir. Bu bakımdan, ekonomik büyüme ve dengenin birlikte yürütülebilmesi için, gelir dağılımını yeniden düzenleyecek olan politikaları düzenlerken bu politikaların, iş adamının girişimini teşvik eden unsurları tehlikeye düşürmemesine özen gösterilmesi gerekir.⁶² Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılma sürecinde baş aktördür, çünkü üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar. Ayrıca kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin değişik şekillerde kullanımı ile üretimi artırır. Bu yönüyle girişimci toplumsal fayda yaratan ekonomik bir aktördür.

Girişimci yeni düşüncelerin yaratılması, yayılması ve uygulamasını hızlandırır, ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yol açar, teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeyi hızlandırır. Dolayısıyla girişimci ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde, istihdam yaratılmasında ve üretim faaliyetlerinde anahtar faktördür.⁶³

Az gelişmiş ülkelerin kalkınamamalarının altında yatan nedenlerden biri de, bu ülkelerde girişimci ruhlu insanların sayısının az olması ve onlara gereken önemin

---

⁶²Çiğdem Dikmen, “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Arzına Etkisi”, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt.19, Sayı:1-2, Nisan-Kasım, 1990, s.77

⁶³ <http://www.gge.kosgeb.gov.tr>

verilmemesidir. Bir toplumda girişimci yetenek ve deneyimine sahip insanların çoğalması o toplumda, ekonomik yatırımların artması, işsizliğin azalması, toplumsal refahın artması ve dış pazarlara açılma anlamına gelir. Dolayısıyla bu kişiler, ülkelerinin dünya pazarlarında adını duyurmasında önemli rol oynar. Bir ülkenin ekonomik geleceği özel kesimde bilgili ve yetenekli girişimcilerin artmasına, bunların dış pazarlarda rekabet edecek çağdaş ve büyük işletmeler kurup işletmelerine bağlıdır. Ortak Pazara, Ortadoğu pazarlarına, yeni Türkiye pazarlarına girebilmek ve oralarda rekabet edebilmek için başarılı girişimcilere ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece girişimciler ülkelerinin ekonomik gelişmesinin öncülüğünü üstlenmiş olurlar.

Bir toplumda girişimciliğin var olması, toplumun sosyal ve politik sistemiyle yakından ilişkilidir. Serbest piyasa ekonomisini benimsemiş, hür ve demokratik toplumlarda girişimcilik gelişebilir ve meyvelerini verir. Girişimciliğe önem veren piyasa ekonomisi, bir yandan gelişmeye açık ve esnek olduğu, diğer taraftan da merkezi unsur olarak birey ve bireyin yeteneklerini geliştirmeyi esas aldığı için, günümüz ihtiyaçlarına en iyi cevap veren sistemdir. Gelişmekte olan ülkelerde, gelir dağılımının düzenlenmesi ilgili politikalar hazırlanırken, girişimcinin sosyal sorumluluklarına da önem verilmesi gerekir.

Girişimci, diğer insanlara, bölgesine ve topluma direkt olarak hizmet sunar. Ayrıca yaşadığı yörenin, bölgenin gelişmesine katkıda bulunur. Başarılı girişimci, çevresindeki insanlara örnek olur ve etrafındakilere de aynı şekilde davranmayı öğretir.

2000'li yıllarda, kendi işini kurmuş, kendi işinin başına geçmiş, bağımsız çalışanların ağırlık taşıdığı toplum düzenleri ön plana çıkacaktır. Milletler yarışında 2000'li yıllara ön saflarda girebilmenin yolu, girişimcilik niteliklerine sahip insanlarımıza bağımsız iş kurma imkanı sağlamamızdan geçmektedir.⁶⁴

1.10. GİRİŞİMCİ TİPOLOJİSİ VE GİRİŞİMCİLİĞİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Girişimci tipolojisi, belirli bir ölçüde belirli bir kişilik özelliğini temsil eden bir kavram olarak; girişimcilerin fiziksel ve zihinsel yönünün değerlendirilmesiyle ilgilidir.

---

⁶⁴ Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, “Türkiye’de Girişimcilik”, TOSYÖV Mektubu, Sayı 27, Temmuz-Ağustos 1993, s.4

Girişimci tipolojisi sınıflamasında, bireylerin davranış ve düşüncelerinde "içe dönüklük- dışa dönüklük' veya " psikolojik, fiziksel ve karakteristik özelliklerin birlikte oluşturduğu bir olgu üzerinde durulmaktadır.

Reaksiyon biçimine göre girişimci tipolojisi kapsamında, girişimcinin Örgüt içi veya dışı uygulamalarla güçlü-güçsüz olması, güvenli karar alması-alamaması, hızlı hareket etmesi-yavaş olması, kendine hakim olması-öfkeli olması, kendinden emin olması-hüzünlü (melankolik) olması gibi özellikler sıralanabilir.

Girişimcilik tipolojisi kapsamında, çekingen-ihtiyatlı-sokulgan, güvenilir-şüpheli, dik başlı-duygusal, tutucu-gelişmelere açık, eğitilmiş-eğitimsiz, az zeki-normal-çok zeki, duygularından etkilenen-az etkilenen-çok etkilenen, çekingen-baskın, ciddi-neşeli, kestirmeci-bilinçli, uysal-maceracı, pratik-hayalci, doğru-açık-içten pazarlıklı, özgüvenli-endişeli-vesveseli, ekip çalışmasına yatkın-bireysel, rahat-gergin, ihtiyatlı-hakim, heyecanlı-heyecansız gibi sınıflandırmalar da yapılabilir.

Girişimci tipolojisi kapsamında yer alan ve girişimciden girişimciye değişebilen farklı özelliklerin, tablolar halinde ayrı ayrı gösterilmesi yararlı olacaktır.

a)

İÇE DÖNÜKLÜK
DIŞA DÖNÜKLÜK

b)

PSİKOLOJİK
FİZİKSEL
KARAKTERİSTİK

c)

GÜÇLÜ OLMAK	GÜÇSÜZ OLMAK
GÜVENLİ KARAR ALMAK	GÜVENLİ KARAR ALAMAMAK
HIZLI HAREKET ETMEK	YAVAŞ OLMAK
KENDİNE HAKİM OLMAK	ÖFKELİ OLMAK
KENDİNDEN EMİN OLMAK	HÜZÜNLÜ OLMAK

ÇEKİNGEN	İHTİYATLI	SOKULGAN
GÜVENİLİR	ŞÜPHECİ	
DIKBAŞLI	DUYGUSAL	
TUTUCU	GELİŞMELERE AÇIK	
EĞİTİMLİ	EĞİTİMSİZ	
AZ ZEKİ	NORMAL	ÇOK ZEKİ
DUYGULARINDAN ETKİLENEN	AZ ETKİLENEN	ÇOK ETKİLENEN
ÇEKİNGEN	BASKIN	
CİDDİ	NEŞELİ	
KESTİRMECİ	BİLİNÇLİ	
UYSAL	MACERACI	
PRATİK	HAYALCİ	
DOĞRU	AÇIK	İÇTEN PAZARLIKLİ
EKİP ÇALIŞMASINA YATKIN	BİREYSEL ÇALIŞMAYA YATKIN	
RAHAT	GERGİN	
İTAATLİ	HAKİM	
HEYACANLI	HEYACANSIZ	

Tablo - 1.1. Farklı Girişimcilik Özellikleri Sınıflamaları⁶⁵

⁶⁵ Adnan Çelik, Tahir Akgemci, a.g.e., s.21-23

İKİNCİ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

2.1. TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE KADIN İŞGÜCÜ

Kadın, tarihsel süreç içinde, her dönemin koşul ve niteliklerine göre değişen biçim ve statülerde çeşitli ekonomik faaliyetlere katılmıştır. Bununla birlikte; kadınlar, gerçek anlamda, ilk kez sanayi devrimi ile birlikte, "ücretli" olarak ve "işçi" statüsü altında çalışma yaşamı içinde yer almışlardır. Bu nedenle, tarihsel süreç içinde kadın işgücü incelenirken; sanayi devriminin temel başlangıç noktası olarak alınması ve kadının sanayi devrimi öncesi ile sanayi devrimi sonrası çalışma yaşamına katılmalarının ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

2.1.1. Sanayi Devrimi Öncesinde Kadının Konumu

Sanayi Devrimi öncesinde kadınların; köle, serf, yamak, çırak, kalfa gibi farklı pek çok konumda çalışma yaşamında yer aldıkları bilinmektedir. Bu nedenle, kadınların sanayi devrimi öncesindeki konumları; üç başlık altında toplanarak, incelenebilir:⁶⁶

2.1.1.1. İkel Toplum Düzeninde Kadın

Kadınlar, ilkel toplumlardan günümüze kadar değişik işbölümü ve statülerde ekonomik faaliyetlerin içinde toplumsal bir varlık olarak aktif bir şekilde yerlerini almışlardır. Buna koşut olarak, çalışma yaşamındaki rolleri de günden güne gelişerek artmıştır.

Toplum tarihçileri, ilkel toplumlarda insanların başlangıçta, göçebe bir yaşam tarzı içinde, avcılık ve toplayıcılık yapmak suretiyle yaşamlarını sürdürdüklerini belirtirken, kadının aile içindeki cinsiyete dayalı işbölümünde önemli roller üstlendiklerine işaret etmektedirler. Nitekim, bu söz konusu işbölümü içinde, erkek çoğunlukla, yaşanan alandan uzakta avcılıkla uğraşırken; kadın ise; bitki toplayıcılığı ile çocukların bakımı, beslenmesi, soğuğa, sıcağa ve yırtıcı hayvanlara karşı korunmasıyla uğraşmıştır. Birçok toplumbilimci, etnografik kalıntılardan yola çıkarak; bu dönemdeki, kadın ve erkeğin rol ve statü paylamışını incelemiş ve o dönemde

---

⁶⁶ Şengül Altan, Aysel Ersöz, “Kadının Çifte Yükümlülüğü”, Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Bülteni, Sayı:2, Mart, 1994, s.12

erkeklerin avcılık yaparken, kadınların bazı tohumlu bitkilerin ekim-biçim işlerinin yanı sıra kolay yoğrulabilen balçığı şekillendirip, pişirmek suretiyle, çanak-çömlek yaptıklarını, incelikli bir mekanizma olan tezgah kullanarak, iplerini dokunmuş bezler haline getirdiklerine ilişkin bulgular elde etmişlerdir. Ayrıca yine bu döneme ilişkin bulgular, o dönemde kadınların, her bakımdan üstün bir statü ve saygınlığa sahip olduklarını da göstermektedir. Bu nedenle, avcı-toplayıcı toplumlarda anaerkil bir aile yapısının hakim olduğu söylenmektedir. Tüm bu bulgular, o dönemin koşullarında, kadın ve erkek arasında oluşan bu cinsiyete dayalı fiziksel nitelik farklılığından kaynaklanan işbölümünü son derece açık ve net bir şekilde yansıtırken; kadın ile erkeğin aile ve toplumsal rol paylaşımının da daha tarihin ilk çağlarında şekillendiğini göstermektedir.

Zaman içerisinde, insanoğlu, göçebe yaşam tarzını yavaş yavaş terk etmek suretiyle yerleşik düzene geçmiştir. Yerleşik yaşam tarzı, toplumların ekonomik, sosyal ve siyasal yapılarında köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Hızla yerleşim merkezlerinin kurulmasının ardından mübadele (değişim) ekonomisi doğmuş, ticaret başlamıştır. Nitekim bu değişim süreci içinde, üretim araçları tekniğinin gelişimi ile tarımsal faaliyetler giderek gelişmeye başlarken; madencilik ve balıkçılık gibi yeni işkolları ortaya çıkmıştır. Bu olumlu gelişmelere karşın, insanoğlunun doğaya ve hemcinslerine karşı mücadele ve egemen olma çabaları savaflara neden olmuştur. İşte bu noktadan itibaren fiziksel güç ve üstünlük ön plana çıkarak, giderek önem kazanırken; yaşanan bu değişim, kadın ve erkeğin önce aile daha sonrada toplumdaki statü ve rollerini derinden etkileyerek, köklü değişiklikler yaratmıştır. Bu gelişmeler kadını, erkeğe oranla daha pasif ve ikincil plana itmiştir. Erkeğin; bu dönemde toplumsal statüsünün giderek güçlendiği görülmektedir. Nitekim; bu dönemde erkekler avcılık, madencilik, üretim araçlarının yapımı ve kullanımı, çobanlık, balıkçılık ve askerlik gibi fiziksel güç gerektiren işlerle uğraşırken; kadınlar ise; yemek, temizlik, çocuk bakımı, dikiş- nakış gibi geleneksel ev ile ilgili işlerle uğraşarak, aktif üretim sürecinden hızla evlerine çekilmişlerdir. Böylece ataerkil aile düzeni ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, yerleşik düzene geçişin en önemli sonuçlarından birisi de aile ve toplum yaşamında cinsiyete dayalı yeni bir işbölümü ile birlikte, ataerkil aile düzeninin ortaya çıkmasıdır.⁶⁷

---

⁶⁷ Şengül Altan, Aysel Ersöz, a.g.e., s.13

2.1.1.2. Kölelik ve Tutsaklık Düzeninde Kadın

Toplum tarihçileri, ilkçağlardan X.yüzyıla kadar olan dönemi, "Kölelik ve Tutsaklık Düzeni" olarak adlandırmaktadırlar. Bu dönemde işgücü gereksinimi, savaşlardan elde edilen en önemli ganimetlerden biri olan kölelerden karşılanmaktaydı., Bu kölelerin de büyük bir bölümünü kadınlar oluşturmaktaydı. Ataerkil aile düzenin egemen olduğu bu yıllarda, ailenin reisi olan erkek, aile bireylerinin olduğu gibi, aynı zamanda kölelerin de mutlak hakimiydi. Ancak, kadın kölelerin de, erkek kölelerle birlikte aynı oranda güç ve performans göstermek suretiyle üretime olumlu katkılarda bulunmaları nedeniyle, kadın ve erkek köleler arasında bir ayırım yapılmamaktaydı.⁶⁸

2.1.1.3. Ortaçağ, Derebeylik ve Lonca Düzeninde Kadın

X.yüzyıla kadar süregelen kölelik düzeni, yerini bu .yüzyıldan itibaren feodal düzene bırakmıştır. X. ve XV. yüzyıllar arasında geçerli olan Feodal Düzen, feodal beylerin, derebeylerin ya da senyörlerin mutlak egemenliğinin söz konusu olduğu dönemdir. Üretim ve çalışma ilişkileri; kırsal bölgelerde, senyörlerin mutlak egemenliği altındaki topraklarda tarımsal faaliyetler şeklinde, kentlerde ise; çeşitli zanaat mensuplarının aralarında örgütlenerek oluşturdukları loncalar tarafından gerçekleştirilmekteydi.

Bu dönemde üretim ve çalışma ilişkileri içerisinde kadının yeri ve rolü incelendiğinde ise; özellikle kırsal bölgelerde, tarımsal faaliyetlerde yoğun bir şekilde kadın işgücünden yararlanıldığına tanık olunmaktadır. Bir başka deyişle, tarımsal üretim büyük ölçüde kadınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Nitekim, bu dönemde tarımsal üretim, serf statüsünde tüm aile fertleri tarafından gerçekleştirilmekte, kadınlarda senyöre ait topraklarda, üretimde aktif olarak yer almaktadır. Buna ek olarak, kadın ve kız çocuklarının ise, daha çok evlerde hizmetçi ve uşak olarak çalıştırıldığı bilinmektedir. Önceleri bu tür işler karın tokluğuna yapılırken, daha sonraki yıllarda ise kadınların bir ücret karşılığı ve iş ilişkisi içinde çalışmalarını giderek yaygınlaştırmıştır.

XV ve XVIII. yüzyıllar arasında, kasaba ve kentlerde, küçük sanat kollarında meydana gelen önemli gelişmelerle birlikte, lonca üretim düzeninin giderek önem kazandığı görülmektedir. Lonca düzeni içinde; lonca otoritesi ve denetimi altında bazı

---

⁶⁸ <http://www.kidog.org.tr>

sanayi kollarında yaygın ve yoğun biçimde olmasa bile, kadın çalışanlara rastlanmış, hatta daha sonraki yıllarda, yalnızca kadınların çalıştığı bazı iş kolları doğmuştur. Nitekim, Ortaçağda Avrupa'da terzilik, ayakkabıcılık ve fırıncılık, kadınların erkekler ile birlikte en yoğun olarak çalıştıkları işkollarının başında gelmekteydi Bu dönemde, kadınlar, siyaset ve savaş gibi erkek işlerine dahil edilmemesi de çalışma yaşamında da ev yaşamında da etkin bir konuma sahiptiler.⁶⁹

2.1.2. Sanayi Devriminden Günümüze Dek Kadının Konumu

XVIII. yüzyıl, pek çok yazarın üzerinde hem fikir olduğu gibi, o güne dek insanlık tarihinde "en çok değişen" ve "en çok şeyi değiştiren" yüzyıl olarak değerlendirilmektedir. Buharın üretim sürecinde kullanılması ile, ilk kez İngiltere'de dokuma sektöründe başlayan Sanayi Devrimi, daha sonraki yıllarda hızla diğer batı Avrupa ülkelerine de yayılırken, işgücünün büyük bir bölümünü de kadınlar oluşturmuştur. Bir başka deyişle, beraberinde pek çok gelişme ve değişim getiren Sanayi Devrimi'nin en önemli ürünlerinden birisi de gittikçe artan sayıda kadının çalışma yaşamına katılmasıdır. Nitekim, o dönemde dokuma sektöründe çalışanların büyük bir çoğunluğunu kadın işgücü oluşturmaktaydı.

Bilindiği gibi kadın, tarihsel süreç içerisinde her dönemin koşul ve niteliklerine göre değişen biçim ve statülerde çeşitli ekonomik faaliyetlere katılmıştır. Ancak, Sanayi Devrimi kadının çalışma yaşamına katılması anlamında ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Çünkü, kadın ilk kez Sanayi Devrimi ile birlikte, ekonomik bir gelir karşılığı (ki bu gelir ücret olarak adlandırılmaktadır.) bağımlı olarak yani bir başkası hesabına çalışmaya başlamıştır. Bu nedenle Sanayi Devrimi, ilk kez ve bugünkü anlamı ile ücretli kadın işgücü kavramının doğmasına yol açan en önemli tarihsel gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bir diğer ifade ile XIX. yüzyılda başta İngiltere olmak üzere, birçok batılı ülkede sanayileşme dokuma imalatı ile başlarken, toplam işgücünün önemli bir bölümünü de kadınlar oluşturmuştur.

Sanayi Devrimini izleyen yıllarda, dokuma sektöründeki gelişmelere paralel olarak, kadın işgücü sayısı hızla artmış; bu durumda özellikle teknik gelişmelerin, üretim tekniğini basitleştiren makinelerin, işbölümü ve uzmanlaşmanın kadın

---

⁶⁹ Şengül Altan, Aysel Ersöz, a.g.e., s.16

emeğinden yararlanmayı kolaylaştırması ve dokuma sektöründe kadın işgücünün, erkeklerden çok daha başarılı olmalarının büyük rolü olmuştur. Buna karşılık, o dönemde hakim olan iktisat anlayışının, "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sloganı ile ifade edilen katı bir liberal anlayışa dayalı olması, kadın işgücünün ücretlerinin erkeklerden çok düşük olmasına yol açmıştır. Bu bakımdan, bu dönem; kadın işgücünün düşük ücretler ve çok ağır çalışma koşulları altında çalışmaları sonucunu doğurmuştur. Kısacası, bu dönemde, kadın işgücünün üretim sürecinde, yoğun bir sömürüye maruz kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak, XIX. yüzyılın ortalarından itibaren, özellikle sanayi devriminin yaşandığı batılı ülkeler başta olmak üzere, liberal devlet anlayışında meydana gelen değişim ile birlikte karışımçı-müdahaleci ve katılımcı devlet anlayışına geçiş, kadın işgücünün çalışma yaşamında maruz kaldığı pek çok olumsuz koşulu ortadan kaldırılmaya yönelmiştir. Nitekim, bu dönemde, bu söz konusu ülkelerde, çalışma sürelerinin yasalarla sınırlandırılması, bazı işyeri ve işkollarında kadınların çalışmalarının yasaklanması v.b. gibi koruyucu sosyal politikalar uygulanmaya başlamıştır. Bir diğer ifade ile sosyal politika biliminin doğuş ve gelişimi içinde kadın işgücünün sömürülmesi de etken olmuştur.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru metalurji, kimya ve otomotiv sektörlerindeki hızlı gelişme, üretim sürecinde yer alan kadın işgücü sayısını geçmişe oranla, büyük ölçüde sınırlandırmıştır. Buna karşılık, I. ve II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllara gelindiğinde, kadın işgücünün ekonominin tüm kesimlerinde sayıca arttığı, özellikle de savaş sanayinde silâh altında bulunan erkek işgücünün yerini aldığına tanık olunmaktadır.⁷⁰ Bu dönemde kamu ve hizmet sektörlerinde yaşanan büyüme, kadınların toplam işgücü içindeki oranlarını hızla arttırmıştır.⁷¹ Ayrıca, II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası sosyal politikanın gelişiminde de önemli adımlar atılması, kadın işgücünü koruyucu ve destekleyici hukuksal düzenlemelerin geliştirilmesine yol açmıştır. Nitekim, 1950'li yıllarda, istatistiksel verilere göre, 15-64 yaş grubundaki kadın nüfusun, gelişmekte olan

---

⁷⁰ Şengül Altan, Aysel Ersöz, a.g.e., s.28-30

⁷¹ Aysen Tokol, "Dünya'da Kadın İşgücü", Türkiye'de Kadın İşgücü Seminerleri, TİSK I-II, Tisk Yayınları, Yay.No. 192, Aralık, 1999, s.19

ülkelerde % 50'si, gelişmiş ülkelerde ise, %47 ekonomik olarak aktif, yani çalışma yaşamı içinde yer almaktadır.⁷²

Kısaca kadının tarım dışı sektörlerde çalışmaya katılması, endüstrileşme ile başlamışsa da, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası hız kazanmıştır. Ancak bu gün tüm dünyada kadın ve erkeklerin işgücüne katılımları açısından hala büyük farklılıklar olduğu bilinmektedir. Bu farklılık ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre değişmektedir.

II. Dünya Savaşından günümüze geldiğinde, özellikle hizmet sektöründeki gelişmeye paralel olarak ekonomik bir gelir karşılığı işgücüne katılan kadın sayısının da hızla arttığı görülmektedir.

1950'li yıllardan günümüze dek kadın işgücü açısından dikkati çeken en önemli nokta; çalışma yaşamında aktif olarak yer alan kadın sayısındaki artıştır. 1950'de 15-64 yaş grubundaki kadın nüfusun gelişmekte olan ülkelerde % 50'si, gelişmiş/endüstrileşmiş ülkelerde % 47'si ekonomik olarak aktif görünmektedir. Buna karşılık; gelişmekte olan ülkelerde aktif görünen kadınların %87'si tarım sektöründe yer alırken; endüstrileşmiş ülkelerde % 47'si tarım sektöründe yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerde 1950 yılında aktif nüfus içinde kadınların oranı %36.7 iken, 1975'te % 40.6, 1985 yılına geldiğinde ise; % 41.4 olmuştur. Yine, gelişmiş ülkelerde; 1985'lere geldiğinde; kadınların hem tarım dışı sektörlerde çalışmasının yaygınlaştığı, hem de aktif kadın nüfusun oranının % 47'den % 58'e yükseldiği görülmektedir. Buna karşılık; 1985 yılında, gelişmekte olan ülkelerde aktif kadın nüfusun oranı % 49 dur.⁷³ Hizmet sektöründeki gelişmelerin de bunda büyük rolü bulunmaktadır. Nitekim, 1990'lı yıllarda Latin Amerika'da kadın işgücünün % 71'i, Asya ve Pasifik Ülkelerinde % 40'ı hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.⁷⁴ Ancak, günümüzde kadın işgücü sayısının artmasında, hizmet sektöründeki gelişmelerin yanı sıra, birbiriyle ilişkili pek çok faktörün etkili olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır: ⁷⁵

- Dünya genelinde çalışan kadınları koruyucu ve destekleyici yasaların ve uygulamaların artması,
- Demografik gelişmeler,

⁷² Meryem Koray “Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri” Amme İdaresi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, Mart 1992, Ankara, 1992, s.93

⁷³ Meryem Koray, a.g.e., s.93

⁷⁴ Meryem Koray, a.g.e., s.214

⁷⁵ Aysen Tokol, a.g.e., s.19

- Eğitim olanaklarının artması,
- Standart dışı (atipik) çalışma şekillerinin ortaya çıkması ve giderek yaygınlaşması,
- Aile boyutunun giderek küçülmesi ve çekirdek ailelerin yaygınlaşması,
- Evlenme oranlarında azalma, buna karşılık boşanma oranlarında artış,
- Toplumların kadınların çalışmasına yönelik tutumlarında meydana gelen olumlu gelişmeler,
- Çocuk bakımı ve diğer hizmetlerdeki iyileşmeler olarak sıralanmaktadır.

Tüm bu gelişmeler, günümüz literatürüne mavi ve beyaz yakalı işgücü kavramından sonra "pembe yakalı işgücü" kavramının da eklenmesine yol açmıştır. Nitekim, bu kavram günümüzde kamu ve özel sektörde büro vb. gibi işlerde çalışan ve sayıları gün geçtikçe artan kadın işgücünü nitelendirmektedir.⁷⁶

2.2. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI

Çalışanlar, iş piyasasına farklı statülerde katkıda bulunurlar. Bu statüler, ücretsiz aile işçisi, ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olmak, kendi hesabına çalışmak ve işveren olmaktır. Kadınlar için "çalışma"yı iş piyasasıyla doğrudan ilişkiye girmek ve emekleri karşılığı bir parasal gelir elde etmek olarak tanımladığımızda, ilgi odağımız kaçınılmaz olarak kadınlara bu olanağı sağlayacak, sanayi ve hizmet sektörlerindeki işler olmaktadır. Sanayi sektöründeki iş kollarının büyük bir kısmının bilgi ve beceri eksikliği, koruyucu yasalar gibi hukuksal düzenlemeler ve uygun iş olmama gibi sosyal nedenlerle kadınlara açık olmaması, onların bu sektörlerde çalışmalarını büyük ölçüde engellemektedir. Hizmet sektöründe ise sanayi sektörüne oranla kadınlar lehine değerlendirilebilecek gelişmeler vardır. Ancak hizmet sektöründeki avantajlara rağmen bugün için her iki sektörün de kadınlar açısından istenilen düzeyde istihdam olanağı yaratmadığı saptamasını yapmak mümkündür. Bu durum ise, mutlaka çalışmak durumunda olan kadınları formal sektörler dışına yani, sömürü düzeyi yüksek, işgücü talebinin düzensiz olduğu informal sektörlerle doğru sürükler. Formal sektörlerde iş bulmanın zorluğu ve informal sektörlerde çalışmanın yaratacağı zorluklar, kadınlar için

---

⁷⁶ Meryem Koray, "Sosyal Politika", Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000, s.215

diğer istihdam statülerinin önemini ortaya çıkarmaktadır. İşte bu bağlamda girişimcilik, kadınların iş piyasasına katılmalarını sağlayacak bir alternatif olarak görülmektedir.⁷⁷

“Kadın Girişimci” kategorisi içine kimlerin katılıp kimlerin katılamayacağı, tanım açısından üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır. Örneğin, kendi hesabına çalışan kadınlar, ekonomik faaliyetlerini ev içi mekanlarda sürdürüyor iseler bu gruba girmeli midirler? Ya da, kendileri adına kayıtlı bir işyeri sahibi olan, ancak bu işyerinin faaliyetlerine hiçbir şekilde katılmayan kadınlar girişimci sayılmalı mıdır? Kendi hesabına işyeri sahibi görünen çok sayıda kadının bu işyerlerini işletmediği, ailelerinin erkek üyeleri için bir paravan olduğu bilinen bir gerçektir.

Bu nedenle kadın girişimci tanımını bazı sınırlamalar içinde yapmalıyız.⁷⁸

- Ev dışı bir mekanda, kendi adına kurduğu bir işyeri olan
- Bu işyerinde tek başına veya istihdam ettiği diğer kişilerle birlikte çalışan ve/veya işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran
- Herhangi bir mal veya servisin üretilmesiyle ilgili faaliyetleri yürüten, bu mal veya servisin dağıtım, pazarlama ve satışını yapan/yaptıran
- İş ile ilgili olarak ilişkiye girmesi gereken kişi, örgüt, kurum ve kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran
- İş sürecinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlanması, işyerinin işletilmesi, kapatılması veya geliştirilmesi konusunda kendisi karar veren
- İşinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır.

Girişimci kadın tanımına bu tür bir içerik kazandırdığımızda Türkiye’de “girişimci kadın” olarak nitelendirebildiğimiz kişilerin sayıları istatistiklerin gösterdiğinden çok daha az olacaktır. Çünkü bir takım faktörler, günümüzde kadınların çalışma dünyasına erkeklerle eşit ya da eşite yakın koşullarda, bağımsız ve yukarıdaki özellikleri taşıyarak girebilmelerini engellemektedir. Bu faktörlerin saptanması ile hem kadın girişimciliğinin yaygınlaşamayışını açıklamak mümkün olacak hem de

---

⁷⁷ Yıldız Ecevit, "Kadın Girişimciliğın Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi", Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, haz.Aypar Altınel, Ankara : Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1993, s.17

⁷⁸ Yıldız Ecevit, a.g.e., s.19-20

girişimciliğin teşviki yönünde hangi alanlarda yoğunlaşılması gerektiği ortaya çıkacaktır.⁷⁹

Tıpkı girişimciliğin tanımında olduğu gibi, “kadın girişimci” kavramına ilişkin olarak ta ortak bir tanımdan söz etmek kolay değildir. Bununla beraber en genel anlamıyla kadın girişimci, işletmenin başındaki kişi olarak yeni girişimleri başlatan ve bu işin gerektirdiği riskle birlikte finansal, yönetsel ve toplumsal sorumluluklarla birlikte günlük yönetimi bizzat üstlenen kişi olarak tanımlanabilir.⁸⁰

Başka bir tanıma göre kadın girişimci, işveren, işyerinin idari ve hukuki sorumluluğunu üstlenmiş, bizzat işinin başında bulunan ve işyerinde fiilen çalışan kadındır. Bilineni iyi yapan, olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli bir biçimde kullanacak önlemleri alan, analiz eden, planlayan, uygulayan ve sonuçlarından sorumlu olan, yaratıcı ve akılcı projeler üreten, risk faktörünü göğüsleyen kadındır.⁸¹

Diğer bir tanıma göre ise, piyasa ekonomisi içinde, hesaplanmış riskleri göze alarak, doğrudan doğruya pazara yönelik, nakte dönüştürülebilen mal veya hizmeti üretip satan, kendi işinin sahibi olup, vergi kaydı ve TESK'e bağlı Esnaf ve Sanatkar odalarına veya TOBB odalarına üye kaydı olan, sosyal güvenlik kurumlarından birinin şemsiyesi altında tek başına ya da yanında başka kişileri istihdam eden kadın, “Kadın Girişimci” olarak tanımlanmaktadır.⁸²

Girişimci kadın olmak, kadına çalışma biçimlerine kıyasla daha fazla özerklik, özgür hareket etme ve bağımsızlık imkanı verdiği gibi, yine kadının, işine yönelik kısa ve uzun vadeli planlar yapma, kaynakları optimum kullanma, insanlar arası ilişkileri kurma ve sürdürme, işinde edindiği deneyimleri verimli kanallara aktarma gibi alanlarda da beceri kazanmasını sağlamaktır.⁸³

---

⁷⁹ Aypar Altınel, “**Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar**”, Ankara: DevletBakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi, Yayın, No:74. 1993, s.20

⁸⁰ <http://www.entrepreneur.com>

⁸¹ Gönül Saray, “**Türkiye’de Kadın Girişimciliği**”, Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara, 1993, s.118.

⁸² “**Esnaf -Sanatkar Ve Kadın Girişimciliği**”, Küçük İşletme Dergisi, Sayı 2, Şubat, 1995, s.22.

⁸³ Yıldız Ecevit a.g.e.,s.18

2.3. KADININ STATÜSÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.3.1. Dünya'daki Gelişimi

Kadının ekonomik anlamda iş hayatına girişi, 18.yy. da İngiltere'de gerçekleştirilen Sanayi Devrimi ile başlamıştır. Bu dönemden sonra sanayinin gelişim süreci ile birlikte kadın işçi kavramı önem kazanmıştır. Kadın ve çocuk işçilerin çalıştırılmasıyla ortaya çıkan ilk görünüm, kötü çalışma koşulları ve erkekler işçilerle kıyaslandığında verilen düşük ücretlerdir. Bu duru kamuoyunun konu üzerinde büyük bir ciddiyetle tartışmasına neden olmuştur.

Gerçek anlamda kadınların kamuoyu gündemine getirilmesi I. ve II. Dünya Savaşları sırasında kadın sözcüğünün yeniden iş piyasasına çıkması ile olmuştur. II. Dünya Savaşı'nın toplumların sosyal ve ekonomik yaşamına getirdi büyük değişiklikler sonucunda "kadın nerede, ne yapıyor?" sorusu sorgulanmayı başlamış ve 1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. Birleşir Milletler Teşkilatında 1946 yılında önemli bir karar alınarak Kadın Statüsü Komisyonu kurulmuş, dünyanın tüm ülkelerinde özellikle savaş sonra toplumlarda kadınların toplum yaşamına katılımındaki düzeyleri ölçmek, bu komisyonun görevi olmuştur. 1946 yılında Kadın Statüsü Komisyonu kararlarını alarak 1947 yılında resmi üye ülkelerin katılmış olduğu toplantısını yapmış ve bu çerçevede ülkelerin bu konuda nerede olduğuna ilişkin çalışmaların başlatılması kararını almıştır.⁸⁴ Aynı yıl Birleşmiş Milletler Teşkilatı içinde İnsan Hakları Komisyonu Kurulmuştur. Dolayısıyla, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, kadın sorunlarını Kadın Statüsü Komisyonu İle tüm insanlar sorunlarını ise İnsan Hakları Komisyonu vasıtasıyla yürütmektedir.

1946'dan beri Kadın Statüsü Komisyonu her yıl toplanarak kadınlar sorunlarına evrensel çözümler getirmek için çalışmalar yapmaktadır.

1972 yılında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1942-1972 yılları arasındaki tüm çalışmaları değerlendirmiştir. Birleşmiş Milletler, 1975 yılını Dünya Kadınlar Yılı olarak kabul ederek bu yılda kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin artırılması, kadınların kalkınma çabalarının tümü içinde yer alması ve kadınlar dünya barışının güçlendirilmesine katkıları yönünde yoğun faaliyetlerin yapılması

---

⁸⁴ Gül Aykor, "Dünya'da Kadının Artan Rolü", Kadınlar, Liderlik, Yöneticilik Sempozyumu, İstanbul: İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, 1993, s.11.

amaçlamıştır.⁸⁵ Böylece kadın yılının kutlanması ilk defa dünya gündemine girmiştir. Dünya Kadınlar Konferansı, 1975 yılında ilk defa Meksika'da, MeksikoCity'de yapılmış ve 1975-1985 yılları arasındaki yıllar, “Eşitlik, Kalkınma ve Barış için Birleşmiş Milletler On Yılı” olarak kabul edilmiştir. 1980 yılında, İkinci Dünya Kadınlar Konferansı Kopenhag'da, üçüncüsü 1985 yılında Nairobi'de, dördüncüsü ise 1995 yılında Pekin'de yapılmıştır,

Nairobi'de “Eşitlik, Kalkınma Ve Barış İçin Birleşmiş Milletler On Yılı”nın çalışmaları değerlendirilmiştir. Bu konferansa 157 ülke katılmıştır. Nairobi'de 2000 yılına kadar olan dönemin, eşitlik, kalkınma, barış ve bunların alt başlıkları olan istihdam, sağlık, eğitim konularında ülkelerin alacağı tüm önlemler, ileriye dönük stratejiler çerçevesinde prensip olarak kabul ederek, ülkeler bunlara taraf olmuştur. Pekin'de yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda ise, kadının ilerlemesi için Nairobi'de kabul edilen stratejilerin tam ve etkin olarak uygulanmasının sağlanması için eylem planları yapılmıştır.

Eşitlik, sadece hukuki eşitlik bağlamında değil, kadınların kalkınma sürecinde hem fiilen hem de kalkınmanın nimetlerinden yararlanma olarak katılmaları için hak, sorumluluk ve fırsatlarda eşitlik olarak yorumlanmıştır.

Bilindiği gibi eşitlik, hem amaç hem de araçtır. Buna dayalı olarak bireyler haklarını kullanmak, bilgi ve becerilerini geliştirmek için yasa önünde ve fırsatlar karşısında eşittir, dolayısıyla hem ulusal, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya güçleri ölçüsünde katılmak hem de bunların sonuçlarından da yararlanmak hakkına sahiptirler.

Geniş kapsamlı bir süreç olarak düşünülen kalkınma ise, bu sürece özellikle kadınlar dahil olmak üzere tüm nüfusun etkin katılımını güvence altına alan belli birtakım ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşma gayreti olarak karakterize edilmiştir.⁸⁶

1979 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, tüm dünya ülkelerine yönelik olarak, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi konusunda bir sözleşmenin hazırlanması kararını alarak, 1981 yılında sözleşmenin imzaya açılması konusundaki hazırlıkları tamamlamıştır. Dünya ülkeleri bu sözleşmeyi imzaladıkları andan itibaren,

---

⁸⁵ Nilgün Aklar, “Türkiye'de Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Konusunda Politikalar”, Kadın Girişimcilik, Ankara: Tes-Ar, 1993, s.200.

⁸⁶ Nilgün Aklar, a.g.e., s.201

sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirme zorunluluğu altına girmiş olmaktadır. Sözleşmenin ana amaçları:

- Ülkelerin bünyelerindeki kadın-erkek eşitliğini engelleyici yasaların ortadan kaldırılması

- Yaptırımcı güçleri kullanarak gelelerden, göreneklerden ve toplumların kültürlerinden gelen eşitsiz uygulamaların, yani kadın ve erkeğin birbirinden üstünlüğüne dayanan hükümlerin ortadan kaldırılmasına çalışmak

- Tüm bunları yaptırımcı bir güç olarak gerçekleştirmek

Bu amaçla, sözleşmenin 17. maddesine göre “Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi” kurulmuştur.⁸⁷ Komite, sözleşmeye taraf olan ülkelerin sözleşme hükümleri çerçevesinde yaptığı ve yapamadığı çalışmaları değerlendirmekte, yapılamayanları hükümetlerin üst düzeylerine aktarmaktadır.

Sözleşmede, kadınların girişimci, yönetici, lider olabilmeleri için nelerin yapılması gerektiği belirtilmekte ve ülkelerin hükümetlerinin doğrudan doğruya kadınlara yönelik birtakım pozitif yaklaşımlarla destek olmaları öngörülmektedir. Sözleşme bir kadını birey olarak ele almaktan öteye gitmemektedir. Hatta “Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın, ama aynı zamanda da kadınların üretkenliğini ve bu üretkenliğin getirmiş olduğu özel durumlarını dikkate alarak, sözleşme kadını bir birey olarak erkekle aynı koşullar altında aynı eşit muameleye tabi tutan imkanları yaratmayı hükümetlere emreder” demektedir.⁸⁸ Bu çerçevede hükümetler, kadınların girişimci, yönetici, olabilmeleri için yapacakları katkının artırılmasına yönelik tedbirleri almakla yükümlü duruma gelmektedirler.

Sadece Birleşmiş Milletler kararları değil, Avrupa Konseyi, OECD kadın istihdamının artırılabilmesi ve işgücü piyasalarında karşılaştıkları sorunların giderilebilmesi için yapılması gerekenleri bildirmektedir.

1991 yılında Moskova'da toplanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı kararlarının on üç tanesi kadının girişimci, yönetici, lider vasıflarının geliştirilmesi için konulan maddeleri içermektedir.

---

⁸⁷ Gül Aykor, a.g.e., s.12

⁸⁸ Gül Aykor, a.g.e., s.12

2000’li yıllara doğru yaklaşırken birçok gelişmiş ülkede kadınlar, geleneksel rollerinden kaynaklanan birçok sorunu çözmüş, artık toplum içinde lider, yönetici, girişimci gibi üst düzey rollerde yerlerini almaya başlamışlardır. Yaklaşık yirmi yıl kadar önce kadınlar sekreterlik, hemşirelik, çocuk bakıcılığı gibi geleneksel rollerini yansıtan işlerde çalışırken, hızlı teknolojik gelişmeler, çalışan kadın imajının daha çok kabul görmeye başlaması ve geleneksel rollerin engelleyici etkisinin giderek azalmasıyla birlikte, iş hayatının büyük bir bölümünde gittikçe önem kazanan rollerde yer almaya başlamışlardır.

ABD, İngiltere, Kanada gibi gelişmiş ülkelerde yapılan araştırmalar ve istatistikler, kadın girişimcilerin sayısının hızla arttığını, işletmelerin hep erkekler tarafından kurulması geleneğinin yıkılmaya başladığını göstermektedir. Bu hızlı artış elbette kadınların iş hayatın; büyüyen atılımlarıyla ilişkilidir.

ABD'deki kadın girişimciler, ülkelerinin ekonomisinde ve iş hayatında giderek artan ağırlıklı bir rol oynamaktadırlar, bu nedenle de özel mevzuatla korunup, desteklenmektedirler. Ülkede kadın girişimcilerin oluşturduğu gönüllü kuruluşlar yanında, yasa ile her yıl kongre ve Başkan'a kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve geliştirilmesi konularında öneriler hazırlama yetkisi verilen “Kadın Girişimciler Konseyi” kurulmuştur.

Kadın girişimci sayısının en hızlı artışı gösterdiği ABD'de kadınların büyük bir kısmı, bazı sebeplerden dolayı ücret ve maaş karşılığı çalışmak yerine, serbest çalışmayı tercih etmektedirler. Serbest çalışmayı teşvik eden sebeplerden bazıları şöyle sıralanabilir:⁸⁹

- Teknolojik yeniliklerin iş kurma maliyetlerini azaltması,
- Büyük işletmelere duyulan güvensizlik,
- Firmaların hükümetle yapılan anlaşmalar dışındaki hizmetlerde büyüme eğilimi göstermesi,
- 1980’lerdeki motive edici ve kolaylaştırıcı gelişmeler, örneğin endüstride deregülasyon doğrultusunda gelişmeler.

---

⁸⁹ Figen Liman, “**ABD, Kanada ve İngiltere’de Kadın Girişimciliğinin Gelişimi**”, Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, Ankara, TES-AR, 1993, s.179

ABD’de kadın girişimci kuruluşlarının raporlarına göre; kadınların sahip olduğu işyeri sayısı 1982-1987 yılları arasında %57 artış göstermiştir. ABD Nüfusu Bürosu rakamları da, kadınların sahip olduğu işyerlerinin 1977-1987 yılları arasında hızla arttığını (kadın girişimciler %9, erkek girişimciler %4) ortaya koymakta, kadın girişimcilerin özellikle hizmet, toptan ve perakende ticaret, finans, sigorta ve emlak alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. 1992 yılında yayınlanan rakamlara göre, kadın girişimciler ülke istihdamının %10'unu sağlamaktadırlar. Bu oran yaklaşık on iki milyara karşılık gelmektedir.

Kanada’da 1981-1986 yılları arasında kendi adına çalışan kadınların sayısı % 27 artış gösterirken bu rakam erkekler için % 7 olmuştur. Aynı dönemde en popüler meslekler erkekler için sanayi ve yöneticilik iken kadınlar için geleneksel kadın meslekleri olarak nitelendirebileceğimiz büro işleri ve hizmetlerdir.⁹⁰

Kanada’da küçük girişimlerin üçte biri kadınların elindedir. Bu ülkedeki kadın girişimcilerin dörtte üçünden fazlasının kendi işini kurmadan önce kazanılmış iş tecrübeleri vardır. Fakat bazılarının ise hiç iş tecrübesi olmamıştır. Kadın girişimcilerin çoğunluğu hizmet sektöründe yoğunlaşmasına rağmen imalat sektörü de, işteki başarılarını en çok tatmin eden ve yüksek gelir sağlayan sektördür.⁹¹

İngiltere’de kadın girişimcilerle ilgili yapılan araştırmalara göre, kadın girişimcilerin tecrübe ve eğitim durumları erkeklere göre önemli ölçüde farklıdır. Erkekler, iş tecrübelerine uygun olarak kendi işlerini kurmaktadırlar. Kadınların genellikle geleneksel kadın rolü ile bağlantılı iş tecrübelerine sahip olmaları, iş kurma aşamasındaki sektör seçimlerini etkileyerek onları, bu role uygun sektörlerde iş kurmaya yönelmektedirler. Geleneksel olmayan alanlara girdiklerinde ise, çok daha fazla risk almaktadırlar.

İngiltere’de 1980’den bu yana, kendi işinde çalışan kadınların sayısında, aynı durumdaki erkeklere oranla üç kat daha yüksek bir artış görülmüştür.⁹²

---

⁹⁰ A. Rovvney, ve R. Cahoon, “**Individual and Organizational Characterist: of Women in Managerial Leadership**”, *Journal of Business Ethics*, Vol:9, Netherlands, 1990, s.293-294

⁹¹ H. Lee Gosselin ve Jacques Grise, “**Are Women Owner-Managers Challenging Our Definitions of Entrepreneurship ? An in - Depth Survey**”, *Journal of Business Ethics*. Vol: 9, Iss: 4,5 Netherlands: April/ May 1990, s. 424- 425.

⁹² Figen Liman, a.g.e., s.55

İşyeri sahibi kadınların en büyük oranda rastlandığı yerler, Kanada ve ABD kaydedilirken, en düşük oran Yunanistan olarak görünmektedir.

Diğer gelişmiş ülkelerde ise durum şöyledir:⁹³

İsveç	toplam girişimcinin %28'i
Fransa	toplam girişimcinin %25'i
Norveç	toplam girişimcinin %29'u
Almanya	toplam girişimcinin %25'i
Hollanda	toplam girişimcinin %20'si

Görüldüğü gibi 1970'lerden bu yana ABD, Kanada ve İngiltere gibi gelişmiş sanayi toplumlarında, kadınlar geleneksel rollerinden kaynaklanan birçok sorunu aşarak lider, yönetici, girişimci gibi üst düzey rollerde yer almaktadırlar.

2.3.2. Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de kadının statüsünün yükseltilmesi gereği düşüncesi, ilk kez 19. yüzyılda Tanzimat Hareketi ile başlamış, 2. Meşrutiyet'ten sonra da, dönemin aydınları, kadının siyasi ve sosyal hayatta faal olarak yer almamasına büyük tepki göstermişlerdir. O dönemdeki faaliyetler, kadının statüsünün yükseltilmesine ilişkin olarak yapılan ve kilometre taşları olarak adlandırabileceğimiz faaliyetler olarak görülebilir.

Cumhuriyet döneminde Türk kadını, Osmanlı Devleti döneminde yürürlükte olan İslam hukukunun etkisi altında özlemini duyduğu haklara kavuşabilme olanağını elde etmiştir.

1869' da Umumiye Nizamnamesi ile örgün eğitime kız çocukların katılmasından sonra Cumhuriyet dönemine bakıldığında; 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile çağdaş örgün eğitim esaslarının kabulü, 1926'da yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu ile kadın-erkek tüm vatandaşların haklarının eşitliği ve 1934'de kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilerek siyasi haklar açısından erkekle eşit konuma gelme olarak nitelenen bütün bu yasal düzenlemeler, Türkiye'de kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesi yönünde atılan oldukça önemli adımlardır.

---

⁹³ Figen Liman, a.g.e., s.56

Türkiye'de sanayinin gelişmesiyle birlikte artan işgücü talebi ve köylerden kentlere göç sonucunda, tarımda çalışan erkek işgücünde azalma gözlenirken, kadın nüfusu tarım işgücü içinde artmıştır. Türkiye'de kadınların çoğu tarım kesiminde, ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilmektedir. 1993 verilerine göre, çalışan kadınların %76.2'si tarım kesiminde çalışmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların %89'u ücretsiz aile işçisi konumundadır. Önemli olan ücretli istihdamdır. Bu, kentlerde girişimci, yönetici, parasal karşılık sağlayan, örgütlü, düzenli formel sektör anlamına gelir.

Ülkemizde kadın girişimciler toplam girişimcilerin ancak %1.5'i düzeyinde bulunmaktadır. DİE Nisan 1993 verilerine göre kadın girişimcilerin sayısı 408.629.

Türkiye'de kadın girişimciler genellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler kesiminde kendilerini göstermekte ve sayıları gün geçtikçe artmaktadır.

Türkiye, "Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme"yi 1985'de imzalamıştır. 1986'da bu sözleşme, TBMM tarafından onaylanmıştır. Sözleşmeye göre Türkiye, kadınlarla ilgili olarak gerek yasalarındaki gerekse idari ve cezai uygulamadaki eşitsizlikleri rapor halinde komiteye sunma yükümlülüğüne girmiş bulunmaktadır. Böylece kadın politikası gündemi de yeni bir boyut kazanmıştır. Bu sözleşme imzalandıktan sonra, 1990'da Kadın Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün kurulması, 1991'de devlet bakanlıklarımızdan birinin kadın sorunları ile görevlendirilmesi her bakımdan dikkat çekicidir.⁹⁴

2.4. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ İLE İLGİLİ KADIN KURULUŞLARI

Yurtdışında, özellikle Kanada ve Amerika Birleşik Devletlerinde, kadın girişimcilerin biraraya gelerek bir takım örgütler oluşturdukları görülmektedir. Bu örgütlerin bazılarını kuruluş amaçları ve bazı faaliyetleriyle tanıtmakta yarar görülmüştür. Ülkemizde de bu tür örgütlenmelerin gerçekleştirilmesi ve söz konusu kuruluşlardan, uluslararası nitelik taşıyanları ile iletişim kurularak işbirliğine gidilmesi kadın girişimcilerimiz açısından son derece olumlu olacaktır.

2.4.1. Dünya Kadın Girişimcileri Birliği: Fransa'da 1946 yılında kurulmuş, 1949'da Avrupa Birliği'ni, 1960'da da gelişmiş ve gelişmekte olan 25 ülkedeki kardeş kuruluşların iştirak ile, Dünya birliğini oluşturmuştur. Amaçları uluslararası düzeyde

---

⁹⁴ <http://www.ttnet.net.tr/users>

kadınların bir araya; gelmesini, tecrübe paylaşımını, aktivite geliştirmeyi sağlamaktır. Bu amaçlarla seminer, kongre ve yuvarlak masa toplantıları organize etmektedirler. Milli kuruluşların organize ettiği olaylara diğer milli kuruluşların katılımını sağlamaya çalışmakta ve kadınları erkek meslektaşları ile yanyana işveren kuruluşlarında çalışmaya teşvik etmektedirler. Siyasi ve dini yönü olanların dışında, her türlü ekonomik aktiviteye destek vermektedirler. Düzenledikleri uluslararası konferanslarda oluşan arkadaşlık ilişkileri, işkadınları arasındaki kültür ve lisan engelini ortadan kaldırarak tecrübe ve iş ilişkilerini gelişmesini sağlamaktadır.

2.4.2. Kadın İçin Kadın Vakfı: Bu kuruluş (Women for Women) özellikle Asya ülkelerinde ticaret kadınlarını kendi çatısı altında toplayarak, aralarında ticari ilişkiler geliştirilmesine yönelik uluslararası bir ağ oluşturmayı hedeflemektedir. Amaçları;⁹⁵

- Kadınlar arasında bilgi, tecrübe, görüş ve teknoloji değişimi sağlamak,
- Kadınların iş ve kişisel gelişimine katkıda bulunmak için seminer, eğitim konferanslar düzenleyip, danışma hizmeti vermek,
- Milli gelişmede kadınların üretici olarak daha fazla yer alabilmeleri için araştırmaları teşvik etmek.

2.4.3. Dünya Kadın Bankası: Merkezi Amerika'da olan Dünya Kadın Bankası 40 değişik ülkede 50 kardeş kuruluş ile kadınların ekonomik hayatta yerlerini alması için çalışmaktadır. Her ülkede milli bir banka ile yapılan anlaşma sonucunda, kendi oluşturdukları fonları kadın üreticisi ve yatırımcılara dönük olarak kullanılmaktadır. Destekleri bağış niteliğinde değildir. Çeşitli değişim programları ile işkadınlarının birikimlerini birbirleriyle paylaşmaları sağlanmaktadır.

2.4.4. Kanada'lı Kadın Yönetici ve Yatırımcılar Derneği: Kısa adı CAWEE (Canadian Association of Women Executives) olan dernek, üyeleri arasında yoğun bir bilgi ve dayanışma ağı kurmuştur. Aylık bültenlerinde eğitici ve bilgilendirici haberlere yer vermekte ve hükümet danışma kuruluşlarında yer almaktadır. Kendi aralarında uzmanlaşmak, belli bir branşta yetişmek isteyenlere açık çalışma ve eğitim kursları düzenlemektedirler. Yılda bir kez bir günlük ticari fuar düzenleyerek sıcak ve samimi bir ortamda iş ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar.

---

⁹⁵ Şerife Eren, "İhracat Sektöründe Kadın Girişimcilik", Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, TES-AR,1993, s.81

2.4.5. Kadın Girişimcileri Kuruluşu: Kısa adı WEC (Women Entrepreneurs of Canada) olan bu kuruluş ise kendi işini en az 4 yıldır kurmuş ve yönetiyor olan üyelere oluşmaktadır. Amaçları gerek üretim, gerekse hizmet sektöründeki girişimci kadınları bir araya getirerek, bilgi birikimlerini birbirlerine aktarmak ve ticari ilişkilerini geliştirmek, üyelerini hükümet kuruluşlarında temsil etmek ve onları gerektiğinde müdafaa edip gerektiğinde desteklemektir. Bu kuruluş aynı zamanda, uluslararası bir kadın kuruluşu olan, Dünya Kadın Girişimcileri Kuruluşunun da Kanada milli üyesidir. Benzer kuruluşlar, İspanya, İsveç, Fransa, Norveç, İrlanda, Hollanda, gibi diğer ülkelerde de görülmektedir.⁹⁶

2.5. KADIN GİRİŞİMCİ TİPLERİ

Cinsiyetler arasında herkesçe kabul edilen ve tartışılan farklılıklar olduğu bilinmektedir. Sözgelimi fiziksel ve biyolojik özellikler açısından kadınlarla erkeklerin farklı olduğu bilinen bir gerçektir. Zihinsel ve psikolojik farklılıklar ise belirlenmesi nispeten zor ve önyargılar ile basmakalıp yargılamaya daha açık bir alanın temsil eder. Cinsiyetler arası "algılanan" ve "gerçek" farklılıkların kadınların çalışma davranışı ile bunlara ilişkin istihdam karar ve uygulamalarını etkilediği bir gerçektir.⁹⁷ Kadınların emek ve arz talebini etkileyen farklılıkları yanında "çalışma yönelim ve davranış modellerinin farklılığı da önemlidir

İş kurmanın güdülere ve iş sahibi olmanın sonuçları çeşitlilik gösterir. İş kurma sürecini ve işten elde edilen sonuçları belirleyen bir dizi etken vardır. İş sahibinin yaşı, eğitimi, aile geçmişi ve mesleki deneyimi önemlidir. Kadınlar için özellikle evlilik statüleri ve aile içi yükümlülükleri önemli görünmektedir. Ayrıca farklı pazar sektörlerindeki iş imkanları, gerekli sermaye, teknolojinin düzeyi ve bunun gibi diğer faktörler bir iş kurup geliştirmenin koşullarını belirler. Ancak, kadın iş sahiplerinin yaşantıları iki faktörden oldukça etkilenmektedir. Birincisi, girişimci ideallere bağlılıkları ve ikincisi de, geleneksel olarak belirlenmiş kadın erkek ilişkilerini ne ölçüde kabul etmeye hazır olduklarıdır.⁹⁸

---

⁹⁶ Necla Arat, a.g.e., s.80-82

⁹⁷ Ahmet Cevat Acar, "İşletmeler Açısından Özel İşgören Grubu Olarak Kadınlar", İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı:1, Nisan, 1994, s.127.

⁹⁸ Robert Goffee ve Richard Scase, "Kadınlar İş Başında", Çev. Ahmet Fethi, İstanbul: ETİ, 1992, s.76

Girişimci ideallere bağlı olmakla kastedilen, ekonomik olarak kendini geliştirmeye olan inanç, bireysellik, çaba ve fedakarlıklar sonucu elde edilen yüksek yaşam standartı ve kar sağlama olarak belirtilen çıkarlara bağlılıktır. İş kadınlarının bu ideallere bağlılıkları, oldukça büyük farklılıklar gösterir. Bazıları kendilerini kar sağlamaya adanırken diğerleri öncelikle güvencede olmayı ve yeteneklerini ortaya koyarak kendilerini ispatlamayı tercih eder.

Geleneksel olarak belirlenmiş cinsiyet rollerini benimseme derken, kadınların erkeklere olan bağımlılıklarını ne ölçüde benimsedikleri kastedilmektedir. Bazı kadınlar bağımlılığı "normal" ve "doğal" olarak görmelerine karşın diğerleri bundan rahatsızlık duyarlar.

Robert Goffee ve Richard Scase, İngiltere'de kadın girişimcilerden oluşan bir grup üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda, bu iki faktöre dayalı olarak dört kadın girişimci tipi tanımlamışlardır.

Bu faktörlerden ilkinde göre kadın girişimciler bireysellik ve kendine güven ilkelerini benimseyen geleneksel girişimcilik eğilimindedirler. Bunlardan ilki, hem girişimcilik ideallerini hem de geleneksel cinsiyet rollerini üstlenen ve ikisini de aynı ölçüde yerine getirmeye çalışarak iş-aile görevlerini dengeleyen ve işini de fazla büyütmeyi düşünmeyen '**geleneksel girişimci**' tipidir. Bu tipteki girişimci kadınların büyük bir çoğunluğu evli olup, öncelikle aile gelirine katkı amacıyla iş kurarlar. Onları harekete geçiren, kişisel özerklik ve öz tatminden çok, para kazanma gereğidir. İşlerini, aile yükümlülükleriyle bağdaşır şekilde yürütüp, gelir elde ederler. Genelde geleneksel kadın rollerini yerine getirerek kazandıkları becerilere dayanarak iş kurmaya eğilimlidirler. Bu nedenle çoğunlukla geleneksel girişimci tipinde olan kadın girişimciler, çoğunlukla konuk evi, sekreterlik, bakım ajansı, restoran, yemek fabrikası ve kuaför salonuna sahip olmaktadır.

İkinci tip ise, girişimcilik ideallerini geleneksel cinsiyet rollerinin çok daha üstünde tutan ve işletmesinin büyümesini öncelikli hedefleri arasına koyan '**yenilikçi girişimci**' tipidir. Bu kategoriye dahil olan kadınları daha çok savaş sonrasında büyüyen ve yüksek okul mezunu kadınların istihdam edildiği alanlarda, pazar araştırmaları, reklam, halkla ilişkiler ve basın işlerinde çalışmaktadırlar.

Yenilikçi kadın girişimciler ise, girişimci ideallerine son derece bağlı olmalarına karşın geleneksel cinsiyet rollerine daha az bağlıdırlar. Bu kadınlar kendi işlerini

kurmalarının temel nedenleri, önceki iş tecrübelerinde cinsiyetle ilgili çeşitli önyargılarla karşılaşmaları sebebiyle mesleki geleceklerinin sınırlı olduğunu düşünmeleri, girişimciliği ekonomik ve kişisel başarı kazanmanın aracı olarak değerlendirmeleridir.

Onlar için iş, diğer bütün kişisel ilişkileri ikinci derecede görece kadar önemlidir. Çoğunluğu bekarlardır. İşte başarılı olma yoluyla kişisel anlamda başarılı olacaklarına inanırlar. Yüksek karlar elde etmeye ve işi büyütme yoluyla kendini bireysel olarak geliştirmeye güçlü bir şekilde motive olurlar. İyi bir eğitim görmüşlerdir.

Üçüncü kadın girişimci tipi, geleneksel cinsiyet rollerini girişimcilik ideallerinin üstünde tutan ve adeta girişimciliği yan işmiş gibi gören ‘**evcimen (domestik) girişimci**’⁹⁹ tipidir. Bu gruba dahil olan kadınlar müşterilerle düzenli, uzun vadeli ve küçük ölçekli işler yapmaktadırlar.

Evine bağlı veya evcil olarak karakterize edilen kadın girişimcilerin girişimcilik ideallerine bağlılıkları sınırlı olmasına karşın, geleneksel kadın rollerine kuvvetle bağlıdırlar. Büyük bir çoğunluğu evli olup işlerini, eş ve anne olarak öncelikli rollerinden sonra ikincil olarak görürler. Bu gruba giren kadın girişimciler, geleneksel olarak kadın işi kabul edilen terziilik, iç dekorasyon, el sanatları vb. yaratıcı beceri ve yeteneklerini sergileme olanağı tanıyan faaliyetlere girmeye yönelimlidirler.

Evine bağlı kadın girişimcilerin çoğunluğunun orta sınıftan olması, idari ve profesyonel işlerde çalışanlarla evli olması muhtemel olduğundan ekonomi ihtiyaç, iş kurmanın geçek nedeni değildir. Daha çok parasal olmayan kendini gerçekleştirmeye çalışmaya ek olarak, girişimcilik belirli bir kişisel özerklik verir Ancak bu özerklik, evlilik ve aile ilişkileri tarafından belirlenen bir sınırı içindedir.

Kişisel yeteneklerini sergilemeye ve işten zevk almaya büyük önem verdiklerinden, kar elde etmeye ve işi büyütmeye daha az öncelik verirler.

Bu tipteki kadın girişimciler, mal veya hizmetlerine büyük talep arttığı zaman bile faaliyetlerini asgari seviyede tutarlar. Çünkü ancak bu şekilde düzenli müşterileri için istedikleri kalitede mal veya hizmet sunarken ayı zamanda da yaptıkları işten zevk almaya devam ederler.

---

⁹⁹ Alan H. Anderson ve Peter Woodcock, “**Effective Entrepreneurship**”, Massachusetts: Blackwell, 1996, s.197

Son olarak da iş-aile dengesini kurmaktan çok kadınların ikinci plana itilmelerini önlemeye çalışan ve işini de bu amaca hizmet eden bir araç olarak görerek organize eden ‘**köktenci girişimci**’ tipleri tanımlanmıştır. Onlar açısından iş kurmak, kendini geliştirmeye ya da kendi yararına kar elde etmeye yönelik değildir. Kendi iş faaliyetlerini, feminist ideolojiyle bağdaşır bir tarzda, diğer kadınlara hizmet veren kolektif bir mücadelenin bir parçası olarak görürler. Kurdukları işletmeleri hem ekonomik hem de sosyal bir birim olarak yönetirler. Kadınlara önyargısız, içinde kendi kişisel kimliklerini ve yaşam biçimlerini yönlendirebilecekleri bir ortam sunmak için çalışırlar. Bu tip kadın girişimcilerin çoğu varlıklardır. Bu durumda girişimler kadın hareketleriyle ilişkili, basın, yayın, perakende satış, eğitim ve küçük ölçekli imalat gibi çeşitli alanlarda olmaktadır.

Bu yaklaşıma belli eleştiriler de gelmiştir. Eleştirilerin bir kısmı kadın girişimcilerin analizi için girişimcilik idealleri ve geleneksel cinsiyet rollerinin yeterli boyutlar olamadığını, bunlara kadının sosyo-ekonomik durumunun da eklenmesinin gerektiğini; ayrıca kadının daha baştan erkeğin astı olma konumunu kabullenmesinin de yanlış bir öngörü olduğunu savunmaktadır. Diğer bir kısım eleştiri de **kadın girişimcilerin** homojen değil heterojen bir grup olduğu ve bu dörtlü ayrımın işletme sahipliği ile ilgili olarak iki önemli özelliği atladığı görüşleri üzerine kuruludur. Bu iki özellikten ilki, işletmelerin zamanla büyüyüp küçülebileceği, çeşitli anlaşmalar yaparak farklılaşabileceği düşüncesinden yola çıkarak işletme sahipliğinin çok dinamik ve sık dalgalanmaları içeren bir süreç olduğunu savunmaktadır. İkinci özellik de işletme sahipliğinin girişimcileri etkileyerek zamanla kişileri değiştirebileceği yani işe evcimen olarak başlayan bir girişimcinin zamanla ve tecrübe kazandıkça girişimcilik ideallerine sıkı sıkıya bağlı yenilikçi bir girişimci olabileceği ile ilgilidir.¹⁰⁰

2.6. KADINLARI GİRİŞİMCİLİĞE YÖNLENDİREN FAKTÖRLER

Ekonomik ihtiyaçlar kadın girişimcilerin kararlarında etkili olurken, kendi işyerine sahip olma güdüsü ve çeşitli nedenlerden dolayı ücret ve maaş karşılığı çalışmak istememe kadın girişimcileri harekete geçiren önemli faktörler arasında sayılabilmektedir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik risk almayı ve çok uzun saatler

---

¹⁰⁰ R. Özen Kutanis, a.g.e., s.459

çalışmayı gerektirmesine karşın, ekonomik bağımsızlık arzusu bayanları kendi işlerini kurmaya yöneltmektedir. Bazı kadınlar için iş sahibi olmak; aile içi yükümlülükler ile çalışma yaşamını bütünleştirmenin ve aile içi ilişkileri güçlendirmenin bir yolu olarak da görülmektedir.

Kadınları girişimciliğe yönlendiren başlıca faktörler şu şekilde sıralanabilir;¹⁰¹

- Kadınların kendilerine ait olan bir iş fikrini veya hayali olan bir düşünceyi gerçekleştirme isteği,
- Kadınların başarıma ihtiyacı,
- Kadınların bir meslek bilgisi veya diplomaya sahip olarak kendilerine ait işyerinde veya işlemede bağımsız çalışmak istemeleri,
- Kadınların aileden miras veya bir başka şekilde intikal eden bir işyeri veya işletmesinin olması,
- Ailede sadece bir kişinin çalışması sonucu; bir kişinin geliriyle geçinmenin zorluğu,
- Kadınlar için ücretli istihdam imkanlarının az olması veya çalışma için başka seçenek yokluğu,
- Kişisel önyargı, yanlış tutum ve davranışlar nedeniyle bazı iş kollarında erkeklere istihdamda öncelik verilmesi,
- Kâr sağlama, daha iyi yaşam sürdürme, yüksek sosyal statü isteği vb. diğer nedenler.

2.7. TÜRKİYE’DE KADIN İŞGÜCÜ

Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranları son derece düşüktür. Erkeklerin % 69.5’i, kadınların ise sadece % 25.1’i işgücüne katılıyor. 16 milyar 966 bin erkek iş gücüne katılırken, sadece 6 milyon 240 bin kadın çalışıyor ya da çalışmak istiyor. Yani kadınların işgücüne katılımı erkeklerin 3’te 1’i seviyesinde kalıyor.¹⁰²

---

¹⁰¹ <http://www.aile.com.tr>

¹⁰² <http://www.ses.org.tr/kadinlar/k78.htm> “2005 Yılında Kadının Halleri”

Genel olarak değerlendirildiğinde bütün gelişmelere karşın ülkemizde çağdaş anlamda ücretli çalışmanın, kadınlar için yaygınlaşmadığı görülmektedir. Nitekim resmi istatistiklere göre ülkemizde kentsel alanda yaşayan kadınların ancak %15'i işgücüne katılmaktadır. Bir diğer ifade ile kadınların işgücüne katılma oranları düşük olup, yıllara göre sürekli azalma göstermektedir. İşgücüne katılma oranı Ekim 1990' da %34 den 1996' da %30 a gerilemiştir. 1998'de %26, 2000'de %28 dir. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) verilerine göre, 2004 sonu itibariyle 5 milyon 652 bin kadın çalışırken, 588 bin kadın işsizdir.

Kadınlardaki işsizlik oranı yüzde 9.4 iken, erkeklerde işsizlik oranının yüzde 10.7 olması kadın işsizliğinin daha düşük olduğu kanısı yaratıyor. Ancak bunun nedeni, kadınların işgücüne daha az katılmalarıdır.¹⁰³

Eğitim seviyesi arttıkça, işsizlik de artıyor. Kadınlar açısından en çok dikkat çeken durum ise, eğitim seviyesi arttıkça kadınların işsizlik oranının keskin bir şekilde artmasıdır. Örneğin, okur - yazar olmayan 1 milyon 46 bin kadından sadece 53 bini işsiz, yani okuma yazma bilmeyen kadınlarda işsizlik oranı %1. Buna karşın, lise altı eğitim alan kadınlarda işsizlik oranı % 5.8'e çıkıyor.

Lise mezunu erkeklerde işsizlik % 12.2 iken, aynı oran kadınlarda %25.3'tür. Üniversite mezunu erkeklerin sadece % 9.3'ü işsizken, üniversite mezunu kadınlarda işsizlik oranı %18.1'e ulaşıyor. Kadın emeği daha ziyade 'ucuz işgücü' olarak tercih ediliyor. Ülkemizde Yüksek Öğrenim görmüş kadın sayısının, Yüksek Öğrenimli erkek sayılarından az olması, kadınların yönetici kadrolarından uzak kalmasına da neden olmaktadır. Ayrıca kadın elemanın yönetimi altında çalışmak istemeyen erkek elemanların sayısının da yüksekliği, işverenlerin kadınları yönetim kademelerinden ister istemez uzaklaştırmalarına yol açmaktadır. Bunun yanında kadınların bu konudaki isteksizliği ve duyarsızlığını da hesaba katmamız gerekebilir. Zira çalışan kadınlar üzerinde yapılan bazı araştırmalar, kadınların da öncelikle geleneksel rollerini benimsediklerini, iş sorumluluklarını ikinci plana aldıklarını göstermektedir. Ücret karşılığı çalışan kadınların önemli bir bölümü büyük ölçüde evlilik ya da çocuk öncesi çalışmaktadır. Nitekim yapılan araştırma sonuçlarına göre ülkemizde çalışan kadınların % 77 sinin evli olması, çalışma hayatına girmenin ekonomik zorlanmalar nedeniyle

---

¹⁰³ <http://www.die.gov.tr>

ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Çalışmayı sürdüren kadınların çoğu ise, aile/ev ve çalışma ikilemi içinde kalmaktadır.

Dikkat çeken bir diğer gelişme ise, kadınların büyük bir süratle işgücü piyasasına girmeleridir. İşsiz erkekler arasında ilk kez iş arayanların oranı % 19.9 olurken, işsiz kadınlar arasında ilk kez iş arayanların oranı % 39.9'dur. Bu veriler, kadınların giderek daha fazla oranda çalışma hayatında yer aldığını ortaya koyuyor.

Türkiye'de bazı meslek gruplarında kadın işgücü oranlarını incelediğimizde Avukat % 28, Mimar % 39, Mühendis %14, Diş hekimi %39, Akademisyen %33 dür. Bu rakamların gelişmiş ülkelere göre yüksek oranda olması sevindirici bir husustur. Ancak Müteşebbis, Direktör ve üst kademe yöneticiliği konumunda yer alan kadınların oranı % 0.19 dur. Bunların çoğunluğunun hizmet sektöründe yer aldığı dikkati çekmektedir. Kamu yönetimi, yüksek eğitim görmüş kadınların başlıca çalışma alanı olmaktadır. Ancak karar alma mekanizmasında kadın sayısı halen çok azdır. Kamuda üst ve orta düzey yönetici statüsünde çalışan kadınların %80 i şef, %15 i şube müdürü, %3.7 si daire başkanı, %0.12 si genel müdür statüsünde bulunmaktadır.¹⁰⁴ Genel olarak değerlendirildiğinde kamu sektöründe tepe yönetimdeki kadın oranı sadece %4.2 dir. Özel sektörde ise üst düzey yönetimde çalışan kadın sayısı çok daha düşüktür.

Diğer taraftan ailesinin yaşam standardını yükseltmek için çalışanlarla, belli bir alanda uzman olduğu için çalışanların sayısının da ülkemizde hızla yükseldiği dikkati çekmektedir. Ancak zaman içerisinde Türkiye'de kadınlar açısından bazı değişimlerden söz edilmesine karşın, ev, aile ve iş hayatı ikilemi sorunları bakımından bir süreklilik olduğu açıktır. Önemli olan kadınların kendi sorunlarına sahip çıkabilmeleri ve özellikle çalışma yaşamında ilerlemelerini ve kariyer elde etmelerini zorlaştıran şeffaf duvarlar ve tavanlardan kurtulmalarıdır.¹⁰⁵

2.8. KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI

Kadınların tüm dünyada gittikçe artan oranlarda ücretli işgücü grubuna katılmalarına paralel olarak gittikçe artan oranlarda kendi işlerinin sahibi olmaya başladıkları görülmektedir.

---

¹⁰⁴ <http://kssgm.gov.tr>

¹⁰⁵ <http://kidog.org.tr>

1980'li yıllardan itibaren kadın girişimcileri inceleme konusu yapan araştırmaların sonuçlarına göre, birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar, genel olarak girişimcilerin karşılaştıkları sorunların yanında kadın olmalarından dolayı erkeklerden farklı olarak birtakım problemler yaşamaktadırlar. Büyük girişimci olan kadınların sorun ve öncelikleri, girişimciliğin genel özelliklerinden soyutlanamaz. Küçük ve orta girişimci kadınlar, cinsiyetleri nedeniyle, gerek toplumsal ilişkiler açısından, gerekse kaynak temini açısından engellerle karşılaşmaktadırlar. Kadınların iş yaşamındaki fonksiyonlarının genel olarak artış göstermesine rağmen, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınların iş sahibi olmalarını engelleyen birçok sorun vardır.

Kadın girişimcilerin sorunlarını;

- Mikro sorunlar
- Makro sorunlar, olarak ikiye ayırabiliriz.

2.8.1. MİKRO SORUNLAR

Mikro sorunlar olarak adlandırılan kadına özgü sorunlar, şu ana başlıklar altında toplanabilir:

2.8.1.1. Güvensizlik: Kendine güven ve üstünlük duygusu insanı başarıya götüren tarzların en önemli gelerindendir.

Güven duygusu, kadının doğasında vardır. Ancak onu ortaya çıkaracak kişi, önce anne-baba ve ğretmen daha sonra eş, patron vb. olacaktır. Eğer kadın her duruma karşın, kimseye ihtiyaç duymadan kendi ayakları üzerinde durmak için, içindeki engelleri aşmış ve özgüvenini kazanmışsa ilk adımı atmış demektir.

Kadınların cesaretli olamama, yaptıklarını hafife alma, "zaten bunu herkes yapardı" diye küçümseme, kendilerini yeteri kadar başarılı bulmama gibi güvensizlikten kaynaklanan önemli sorunları vardır. Güvensizlik, kendi işini kuracak beceri ve yeteneğe sahip potansiyel kadın girişimcilerin ortaya çıkmasına engel olabilmektedir.

2.8.1.2. Ticari ve Yönetsel Deneyim Eksikliği: Deneyim edinmek  amaca hizmet eder. Bunlar;

- Kişi çalışmayı planladığı iş koluna ilişkin ticari deneyim kazanır.
- Yönetici olmayı öğrenebilir.

- Ücretle başkalarına çalışmak, başka bir deyişle işgören olmak, ileride kişinin işveren olarak müşterileri ve personeli ile olan ilişkilerini daha sağlıklı bir biçimde düzenlemesine yardımcı olur.

Deneyim eksikliği, kendi işini kuran kadınların karşısına önemli bir problem olarak çıkmaktadır. Toplumsal yaşama daha az katılma nedeniyle kadınların iş hayatına ilişkin deneyimleri, erkeklere nazaran eksik olmaktadır. Kadın girişimcilerin, geleneksel olmayan faaliyet alanlarına girişleri kolaylaştıracak kadar iş tecrübeleri ya çok az olduğu ya da hiç olmadığı için erkeklere göre, daha fazla risk almaktadırlar. Erkekler genellikle kurdukları işlerle ilgili olarak, iş tecrübelerine sahip bulunmaktadırlar. Bu noktada kadın girişimciler, olaya başlarken erkek girişimcilerin deneyimlerinden yararlanabilirler. Çünkü bir işe başlamanın avantajı olduğu kadar dezavantajı da vardır. Geri kalan önemli deneyimler işin başarısında büyük rol oynamaktadır.

Ticari ve yönetsel deneyimin kazanılması güç bir iştir. Planlama, karar verme, finans yönetimi vb. konularda deneyim kazanarak bilgi sahibi olmak zaman almaktadır. Bunun yanısıra yalnızca deneyim edinmek, başarı için yeterli olmayabilir. Özellikle geniş ve karmaşık ticari işlemlerin ve ilişkilerin yer aldığı faaliyet kollarında iş hayatına atılmadan önce, deneyimin işadama gözüyle kazanılması gerekir. Ticari deneyim edinmede, kişilerin herşeyi kendi başlarına öğrenmek yerine başkalarının deneyimlerinden yararlanarak öğrenmeleri zaman kazanmak ve sarfedilen emek açısından önemlidir. Yönetsel deneyimin edinilmesi de benzer yollardan olabilir. Kişi ya çalıştığı işyerinde bizzat yönetici olarak ya da bu olanağa sahip değilse çalıştığı işletmenin yöneticilerini gözlemleyerek, onların çalışma yöntemleri hakkında bilgi edinebilir.

Kadınların girişimci özelliklerini arttırmak için, küçük yaşlardan itibaren özel hayatlarını yönetmeleri öğretilmelidir. Kadın girişimci adayı, kendisine güveni olan iyi bir aile yöneticisi, iyi bir öğretmen olabilir. Ancak bir işletmeyi yönetmeyi, pazarlamayı, maliyet hesaplamasını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Rakiplerini, teknolojik gelişmeleri ve literatürü de takip etmelidir.¹⁰⁶

2.8.1.3. Rol Çatışması: Kadın girişimcilerin artması toplumdaki değişmelerin yansımasıdır. Çift gelirli aile ve işyerinde profesyonel kadın kavramı gittikçe artan bir

---

¹⁰⁶ Alpugan. a.g.e., s.59

düşüncedir. Fakat bu sosyal gelişme, kadın girişime için evdeki ve işyerindeki rolünün çatışması gibi kritik bir problemi ortaya çıkarır.

İş hayatına ister yönetici ister girişimci olarak katılsın, çalışan kadınlar eş, anne, iş kadını vb. birçok rolü üstlenmektedirler. Bir yandan geleneksel değer yargıları (iyi anne, iyi eş) öte yandan çalışma hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getirebilme çabası, çalışan kadını sürekli aile sorumlulukları ve çalışma hayatı arasındaki dengeyi kurma güçlüğü içine bırakmaktadır Kadınlara küçük yaşlardan itibaren iyi bir eş, anne, ev hanımı olma konusunda yüklenen geleneksel roller, kendi seçimiyle veya ekonomik zorunluluklar nedeniyle çalışmak isteyen kadını ya başarılı bir iş kadını ya da iyi bir eş, anne olma konusunda çoğu kez bir tercihe zorlamaktadır. Kadın çalışsa bile evin sorumluluğu ile çocuğun bakımı genellikle ona aittir. Bu nedenle çalışan kadının yükü erkeğe göre daha fazla olmaktadır. Erkekler küçük yaşlardan itibaren yüklenen aile sorumluluğu veya ekonomik sorumluk kadının iş sahibi olmasıyla birlikte paylaşılmaya başlanmaktadır. Böylece erkek geleneksel rolünü artık bir başkasıyla paylaşırken kadın, bir anlamda eşi ona yardım etse de, o rollerden kendini arındıramadığı gibi bir de ek roller yüklenmektedir.

İşletme sahipliği, kadının aile yaşamını olumsuz etkileyebilmektedir. Ancak sanılanın aksine, çocuklarla ilişkiler üzerinde işletme sahipliğinin etkisi olumlu olabilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalara göre girişimciliğin, çocuklar üzerinde "model rol" etkisine sahip olduğu ortaya çıkmıştır.¹⁰⁷

Kadının iş yaşamına katılımının artması, kadının yerinin ev olduğuna ilişkin geleneksel değer ve yargıların değişmesi sonucunu doğurmaktadır. Günümüzde gittikçe yaygın hale gelen çocuk yuvaları gibi sosyal hizmetler ile ev işlerinde kullanılan elektrikli aletler kadının ev işlerini eskiye oranla azaltmakta ve kadını ev işlerinden bağımsızlaştırmaktadır. Ancak bu konuda büyük kentlerle küçük yerleşim birimleri arasındaki ayırım gözden kaçırılmamalıdır.

2.8.1.4. Ayrımcılık: Kendinden ve aileden kaynaklanan problemleri çözen kadının karşısına bu kez iş hayatında kendisi dışındaki kişilerden kaynaklanan bazı "kalıplaşmış" sorunlar çıkabilmektedir. Cinsiyet ayrımı, yasalardan çok, toplumların geleneklerinden, kültürel özelliklerinden, önyargılardan, dini inançlardan

---

¹⁰⁷ Donald F. Kuratko, ve Richard M.Hodgetts, "Entrepreneurship", London: The Dreyden Pres, 1995, s.651

kaynaklanmaktadır. Kadınların çalışma yaşamına etkin bir şekilde katılabilmesi lider, yönetici, girişimci olabilmesi, öncelikle geleneksel cinsiyetçi, ayrımcı ideolojiyi silmekle mümkün olabilecektir.

Hamilelik, çocukların sorunları gibi birtakım nedenlerle aksamayacak şekilde süreklilik isteyen, fazla mesai isteyen, tecrübe ve yetişmişlik isteyen, cinsiyet ayrımı isteyen birtakım işkollarında işverenin seçici davranması, kadının iş öğrenmesi ve giderek girişimci olması yönünde önemli bir engeldir. Kaldı ki, bazı iş kollarında farklı ücret uygulamasından söz edilecek olursa, oldukça cesaret kırıcı bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Kendi işini yapan kadın girişimciler arasında cinsiyet farklılığı bilinci; tüm ekonomide kadın çalışanların işgücüne katılmasının sıkıntılarının genel olarak algılanışı ve kendi işini yapan bir kadının cinsiyet ayrımıyla ilgili olarak yaşamış olduğu kendi deneyimi sonucunda yerleşmiş olabilir. Bu nedenle işletme sahipliğinin kadın girişimciler için daha zor olduğu belirtilmektedir. Böylece cinsiyet farklılığı, kadınlara mücadele edilmesi gereken ek bir boyut ortaya çıkarır. Bu çok önemli bir sorundur. Çünkü ister benzerlikler ister farklılıklarla aşırı derecede meşgul olunması, girişimciliğin uygun olmayan şekilde ele alınması ile sonuçlanacaktır. Cinsiyet farklılıklarının gereğinden fazla dikkate alınması bireyleri karşılıklı olarak birbirlerini dışlayan sınıflara ayrılmaya yönlendirecektir¹⁰⁸.

2.8.2. MAKRO SORUNLAR

Makro sorunlar olarak adlandırılan, devlete ait ve politik yatırım gerektiren sorunlar şu ana başlıklar altında toplanabilir:

2.8.2.1. Beceri ve Mesleki Eğitim: Bir ülkede kadının yaşam düze ve statüsünü yükseltip onu ikincil konumdan kurtaran ve bireysel özgürlüğünü kazanmasını sağlayan en önemli anahtar, eğitimidir. Ekonomi, endüstri, bilim, toplumsal yapı vb. devletleri şekillendiren, dünyadaki yerlerini belirleyen konulardan biri belki de en önemlisi, eğitimidir.

---

¹⁰⁸ Sandra Simpson, “**Women Entrepreneurs**”, Women At Work, Philadelphia: Open Unniversity Pres, 1991, s.118

Kadınlar için eğitim, hem tarım dışında çalışma olanaklarının genişlemesi ve erkeklerinkine yaklaşması hem de yüksek statü taşıyan iş ve mesleklere girme olasılıklarının artması anlamını taşır. Teknolojik gelişmelerin hızı ve karmaşıklığı genel olarak dış dünya ve özel olarak uzmanlık becerileri konusunda bilgi edinilmesini gerektirmektedir. Bireylerin okulda kazandıkları genel bilgi ve özel beceriler girebilecekleri meslekleri, elde edecekleri kazanç düzeyini ve erişebilecekleri yaşam standartlarını büyük ölçüde etkiler.

Erkek egemen ideolojinin kurumları biçimlendirdiği toplumlarda kadınlar her alanda; ekonomide, siyasette, bilimde engelleyici bir sınırlanmışlık durumunu yaşamaktadırlar. Bu sınırlama ve ölçüler kalktığı ölçüde bağımsızlık, özgürlük ve iktidarları artmaktadır. Kadınlar, bu güçlerini toplumsal ve siyasal süreçlere, ancak kısıtlamaları aşabildikleri zaman yansıtabilmektedirler. İşte o zaman girişimci, yönetici, lider olma vasıfları belirlemektedir.

Dünyanın her tarafında olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar, ancak eğitim düzeylerini yükseltebilirler, bilgi ve becerilerini arttırabilirler, genelde erkeklerin egemen olduğu iş dünyasında kendilerine yer açabilmektedirler. İş piyasasına eğitim dezavantajları ile girdikleri takdirde, az bilgi ve beceri gerektiren işlere yoğunlaşmak zorunda kalmakta ve girişimciliğe hazırlanmaya yardım edecek deneyimleri elde etme ihtimalleri azalmaktadır. Alınan iyi eğitim, kadının ekonomik yaşama katılımını, iktidar elde etmesini, bireyselliğini ifade etme özgürlüğünü tanınması yanında, hızlı nüfus artışının düşmesini ve yaşam beklentisinin artmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitim, daha önce kullanılmayan ölü bir potansiyelin, üretken güce dönüştürülmesini sağlayan bir araç rolünü oynamaktadır.

Mesleki eğitim olanaklarından en alt düzeyde yararlanabilen kırsal kesim kadınlarının eğitim ve kültür düzeyinin düşüklüğü, kırsal kesim kadın girişimciliğinde önemli bir handikap olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadının eğitim düzeyi, sadece ekonomik faaliyetlere katılım oranını etkilemekle kalmamakta aynı zamanda, bu tür faaliyetlerin süreklilik kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü yüksek eğitim düzeyine sahip bir kadının iş yaşamı, evlilik, doğum vb. nedenler yüzünden uzun bir süre kesintiye uğramamaktadır.

Eğitim düzeyi yükselen kadının çalışmaya olan talebi, kendine güveni ve üretken olmakla sağlayacağı tatmin artarken aynı zamanda kendisine bakışında da sürekli değişiklikler gözlemlenebilmektedir.¹⁰⁹

2.8.2.2. Sermaye Temininde Kredi: İşgücü piyasasının rekabetçi özelliği ve kadınların bu piyasaya ancak eğitim seviyelerini yükselttikleri lde girebildikleri eğitim bölümünde ortaya çıktığına göre, bu özelliklere sahip olmayan kadınların devlet ya da kamu kesiminde istihdam edilmeden, kendi başlarına iş kurabilmeleri için g ve yeteneklerini arttırmak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda en önemli sorun, kadınların bir finansman kaynağını nasıl bulacaklarıdır¹¹⁰.

Kendi işini kurmak isteyen kadının ihtiyaı olan başlangıç sermayesi ya kendi öz kaynağından ya da çevresinden elde edilir. evresi eş, kendisine inanan dostlar, yakın akrabalar olabileceği gibi, banka veya diğer finansman kuruluşları olabilir.

Yapılan birçok araştırmanın açıkça ortaya koyduğu gibi, gelişmiş ülkelerde girişimciler başlangıç sermayesi gereksinimlerinin önemli bir kısmını kendileri karşılamaktadır. Dış kaynak temininde en önemli kurumlar ise bankalardır.¹¹¹ ülkemizde girişimciliğin en önemli sorunlarından biri de, bankalardan yeterli ve uygun miktarlarda finansman ihtiyaının karşılanamamasıdır.

Kredi veren kuruluş, müşterisi karşısında riskini en düşük düzeyde tutmak istemektedir. Ticari bankalar da riskten kaçan finansal kuruluşlar olarak, kredi taleplerini muhtemel risk taşıma düzeylerine göre değerlendirirler. Bu nedenle finansal kurumlar kredi verecekleri muhtemel müşterilerin kredi vermeye değer olup olmadığını araştırırken, başarısızlığa uğrama olasılığının yüksek olduğunu göz önünde tutmak suretiyle bir yandan da kredilerinin geri dönüşünü garantilemek isterler. Bankaların kredi vermeyi düzenleyici kurallarında cinsiyet ayrımı gözetilmez. Dünya Bankası'nın 1993 yılında üç devlet (Ziraat-Halk-Vakıflar) ve üç zel (İş Bankası-Sanayi Kalkınma Bankası ve Sanayi Yatırım Kredi Bankası) banka ile ilgili olarak yaptığı bir araştırmaya göre kadınlar, borç para alanların küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Örneğin Ziraat Bankası'ndan kredi isteyenlerin sadece %3'lk bir kısmını kadınlar

¹⁰⁹ Aysel Gökdemir, "Türkiye'de Kadın İşgücü", Yüksek Lisans Tezi, İ.. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s.33

¹¹⁰ Yıldız Ecevit, a.g.e., s.24

¹¹¹ Berna Kocaman, "Kadın Girişimcilerin Finansal Sorunları", Küçük İşletme Dergisi, Sayı:4, Eylül, 1995, s.17

oluşturmaktadır. Halk Bankası'nda bu oran %4, Vakıflar Bankası'nda ise %3'tür. Küçük girişimci kadının, iş projesini banka müdürüne kabul ettirmesi, kredi alabilmesi için garanti göstermesi, fazla risk taşımadığı konusunda ikna etmesi kolay bir süreç değildir. Girişimcinin kredi elde etme konusunda başarılı olabilmesi için, kendisine kredi verecek olan kurumun kararını kolaylaştırıcı bilgiler yaratarak, güven vermesi gerekmektedir ki, bu da küçük ve ilk kez kredi almak için başvuran kadın girişimciler için oldukça zor olmaktadır. Çünkü kadın bir yandan kredi alabileceği kuruluşu ikna etmeye çalışırken diğer yandan da kendisi ile mücadele etmektedir.

Ülkemizde 31 Mart 1993 tarih ve 21538 sayılı Resmi Gazete'de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan SGM 93/3-4 no'lu "Teşvik Belgesiz Olarak Organize Sanayi Bölgelerinde Yapılan Yatırımlar ile Küçük ve Orta Boy İşletmelerde Fon Kaynaklı Kredi Uygulaması Tebliğinin madde 4-b-5 fıkrası ile "Kadın Girişimciliği ve Ev Ekonomisi'nin Özendirilmesi, ve Geliştirilmesine Yönelik Yatırımların Kredilendirilmesi" sağlanmıştır. Bu kapsamda verilecek krediler, kadınların tek başına veya toplu halde üretime dönük halı dokuma, gıda işletmeciliği ve benzeri konulardaki faaliyetleri için ihtiyaç duyacakları tezgah ve teçhizatın tedarikinde kullanılacaktır.

Halk Bankası bu amaçla kadın ve genç girişimci kredisi vermektedir. Kadın girişimci kredisi, evinin bir bölümünde veya evinin dışında mal veya hizmet üretimi ya da ticari faaliyette bulunacak ev kadınlarına yönelik olarak oluşturulan bir kredi uygulamasıdır. Genç girişimci kredisi ise, yeni bir işyeri açarak mal veya hizmet üretimi ya da ticari faaliyette bulunacak gençlere yönelik olarak oluşturulan bir kredi türüdür. Banka, kullanılacak krediye karşılık olarak, gayrimenkul ipoteği, banka teminat mektubu, Kredi Garanti Fonu garantisi, ticari işletme rehni vb. güvenceleri kabul etmektedir.

Kadın girişimci ve genç girişimci kredisi, işletme ve tesis kredisi şeklinde kullanılabilir. Tesis kredisi ile ihtiyaç duyulan makina, tesis, alet, edevat ve demirbaşlar satın alınabilmektedir. İşletme kredisi ile ise iş için ihtiyaç duyulacak hammadde ve yardımcı malzemeler satın alınabilmekte, diğer işletme giderleri karşılanabilmektedir.

Hizmet götürülen kesimin çok geniş olmasına karşılık bankanın kaynaklarının sınırlı olması sebebiyle bu kaynaktan sağlanan kredi, çoğu kez işletme sahibinin ihtiyaçlarını karşılaması için yeterli olmamaktadır.

2.8.2.3. Örgütlenme: Türkiye'de devlet ve özel sektörün işveren pozisyonunda olduğu bugünkü iş piyasası koşullarında, kadınların geleneksel olmayan iş kollarında çalışmaları zaman almaktadır. Bu sürecin hızlanması ancak kendi kendilerinin işvereni oldukları durumların artmasıyla mümkün olacaktır. Böylece istedikleri sektörde iş kurmaları ve kendi aralarında örgütlenmeleri çok daha kolay olacaktır.

Örgütlenmenin amacı, aynı iş kolunda veya meslekte çalışan kadınların bir araya gelerek, kendi aralarında işbirliği, dayanışma ve koordinasyon sağlamalarıdır. Örgütlenme, hem kendi işinin sahibi olan hem de gelecekte bu statüde çalışmayı düşünenler için her bakımdan önemli bir faaliyettir. Aile örgütünün dışında bir faaliyete katılacak kadının, bu faaliyetinde yine bir örgütten destek alması ve kendini güvenebileceği bir çatı altında hissetmesi sosyo-psikolojik açıdan yararlı olacaktır. Bununla birlikte örgütlenmenin ekonomik ve politik önemi de yadsınmaz.

Kadın girişimciler arasında gerçekleştirilecek bir örgütlenmenin; yeni İş kurmak isteyen kadınları desteklemek, kuruluş aşamasında yol göstermek, kredi sağlamak için rehberlik vermek, birbirine yakın işkollarında çalışanlar arasında koordinasyon ve iletişim sağlamak, üyelerarası sosyal ilişkileri düzenlemek, diğer kadın örgüt ve gruplarıyla ilişki kurmak, hukuki sorunlar için rehberlik yapmak vb. amaç ve hedefleri olabilir.

Uğraşı alanları itibarıyla ve daha üst kurumlar halinde örgütlenecek girişimcilere eğitim programlarının ulaşması daha kolay olacağı gibi, bu örgütler aracılığı ile uluslararası organizasyonlarla ilişki kurularak evrensel boyutlar görmek de mümkün olacaktır.

1986 yılında onaylanan Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nde kadınlara ticari hayatta baz özel önlemler getirme ihtiyacı duyulmuştur. Bu sözleşmedeki taahhütlerin yerine getirilmesi ancak resmi bir örgütlenme ile gerçekleşeceğinden, 25 Ekim 1990 tarihinde Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Gerek kadın toplum içinde çağdaş düzeye çıkarmak için, hukuki, sosyal ve ekonomik konulardaki eksiklikleri giderecek, gerekse ulusal ve uluslararası düzeyde alınan ve onaylanan kararları uygulayacak bir örgütün varlığı kadınlar açısından büyük yararlar sağlayacaktır.

Böylece kadın girişimciliği dış dünyanın bilgisi ile beslenen bir özgüvene ve örgütlenmeyle sağlanan dayanışma ağlarına dayandırıldığı ölçüde sürdürülebilirliğe kavuşturulacaktır.¹¹²

Kadın girişimcilerin sorunlarıyla ilgili olarak yapılan tüm bu açıklamaların ışığında, Türk kadınının önünde girişimcilik açısından birçok engelin varlığını söyleyebiliriz. Ancak değişen ve gittikçe gelişen dünyada kadınların bazı niteliklerinin güç kazanması çok iyi değerlendirilmek zorundadır.

---

¹¹² Aklar Nilgün, a.g.e., s.209

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA İLİNDE SERBEST MESLEK MENSUBU KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu bölümünde, Konya ilinde serbest meslek mensubu 51 bayan avukat ile ilgili genel bilgiler verilerek, araştırmanın amacı ve yöntemi açıklandıktan sonra araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

3.1. Araştırmanın amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı, serbest meslek mensubu bayan avukatların profilini ve cinsiyetlerinin iş yaşamlarına olan etkisini ortaya çıkarmaktır. Ülkemizde girişimcilikle ilgili olarak yapılan araştırmaların genel olarak erkekleri baz almış olması, bu konuda kadınlarla ilgili olarak yapılan araştırma sayısının yetersizliği, araştırmanın kadın girişimciler üzerinde yapılmasının başlıca nedenleridir.

Araştırma kapsamına Konya ilindeki serbest meslek mensubu bayan avukatlar alınmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmaya dahil edilen **serbest** meslek mensubu bayan avukatların seçilmesi, anket formlarının hazırlanması, cevaplanan anketlerin kodlanması ve verilerin analiz edilmesinde kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilecektir.

3.2.1. Araştırma kapsamına Alınan Serbest Meslek Mensubu Bayan Avukatların Seçimi

Araştırma Konya ilinde serbest meslek mensubu tüm bayan avukatlara uygulanamayacağından basit tesadüfi seçimle belirlenen bayan avukatla arasında yapılmıştır. Konya ilinde serbest meslek mensubu bayan avukat sayısının çok olmasından dolayı, her birine ulaşmanın zorluğu nedeniyle 51 bayan avukat sınırlamasıyla araştırma yapılmıştır.

3.2.2. Anket Formunun Hazırlanması

Araştırma amaçları doğrultusunda hazırlanan anket formundaki soruların belirlenmesinde ilgili literatür ve bu konu daha önce gerçekleştirilen çalışmalar dikkate alınmıştır.

Anket uygulaması soruların bayan avukatlara dağıtılması yöntemi ile uygulanmıştır. Soruların büyük bir bölümü ankete cevap verenlerin soruyu cevaplandırmak için uygun şıkkı işaretlemeleri gerektiren “işaretlemeli soru”lardan oluşmaktadır.

3.2.3. Verilerin Kodlanması, Düzenlenmesi ve Analizi

Geri dönen anket formlarındaki cevaplar “SPSS\Windows 11.0 Sürümü” ile analiz edilmiştir. SPSS; sosyal bilimlere ilişkin araştırma sonuçlarının analizinde yaygın bir şekilde kullanılmakta olup, kapsamlı istatistiksel analiz tekniklerini içermektedir.

3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen verilerin istatistiksel analizleri tablolar ve şekiller yardımıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

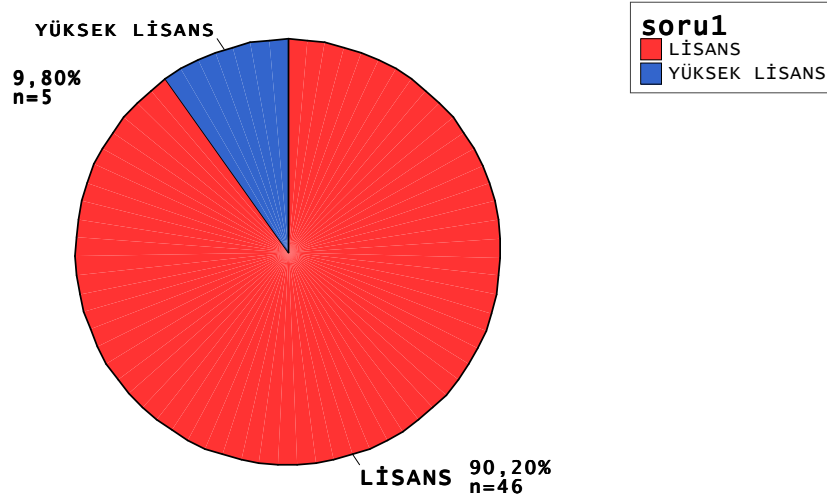
3.3.1. Ankete Katılan Bayan Avukatlar ile İlgili Genel Bilgiler

Tablo 3.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Öğrenim Durumu

ÖĞRENİM DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
Lisans	46	90,20
Yüksek Lisans	5	9,80
Doktora	0	0
TOPLAM	51	100,0

Ankete katılan bayan avukatların öğrenim durumları aşağıda Şekil 3.1.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Öğrenim Durumu

Ankete katılan bayan avukatların % 9,80 (Yüksek Lisans), % 90,20 (Lisans), eğitim durumları yüzdesel değerlerle birlikte gösterilmektedir. Şekil 3.1.'e bakıldığında bayan avukatların en çok % 90,20'lik dilimle (Lisans) eğitimi almış oldukları söylenebilir.

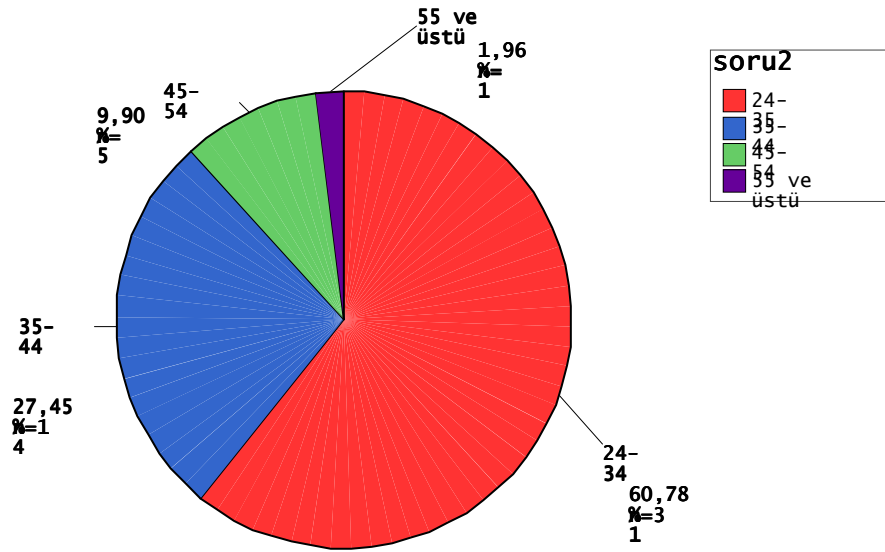

Tablo 3.2. Ankete Katılan Bayan Avukatların Yaş Durumu

YAŞ	KİŞİ	YÜZDE(%)
24-34	31	60,78
35-44	14	27,45
45-54	5	9,90
55 ve üstü	1	1,96
TOPLAM	51	100,0

Ankete katılan bayan avukatların öğrenim durumları aşağıda Şekil 3.2.'deki gibi gösterilebilir

Şekil 3.2. Ankete Katılan Bayan Avukatların Yaş Durumu

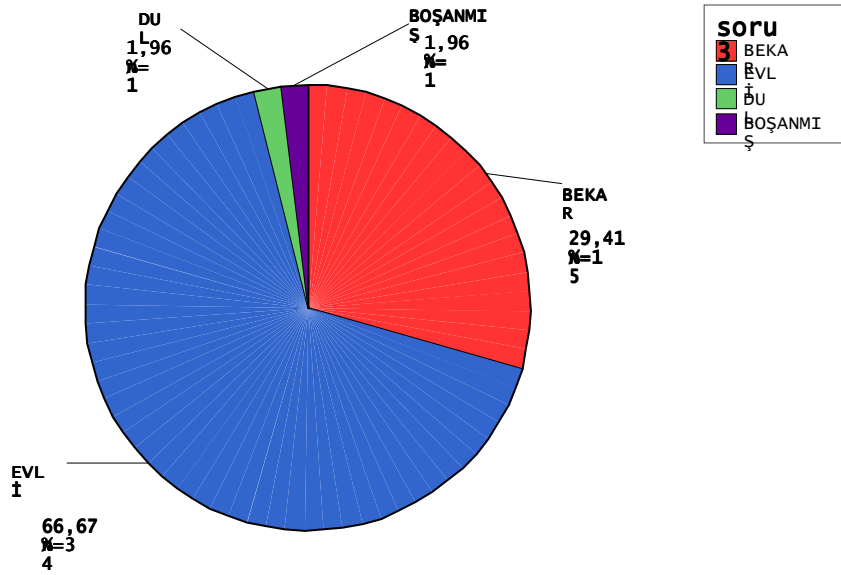
Ankete katılan bayan avukatların % 1,96 (55 ve üstü), % 9,80 (45-54), % 27,45 (35-44), % 60,78 (24-35) yaş grupları yüzdesel değerlerle birlikte gösterilmektedir. Şekil 3.2.'ye bakıldığında bayan avukatların en çok % 60,78'lik dilimle (24-35) yaş grubundan olduğu söylenebilir.

Tablo 3.3. Ankete Katılan Bayan Avukatların Medeni Durumu

MEDENİ DURUM	KİŞİ	YÜZDE(%)
Evli	34	66,67
Bekar	15	29,41
Dul	1	1,96
Boşanmış	1	1,96
TOPLAM	51	100,0

Ankete katılan bayan avukatların medeni durumları aşağıda Şekil 3.3.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.3. Ankete Katılan Bayan Avukatların Medeni Durumu

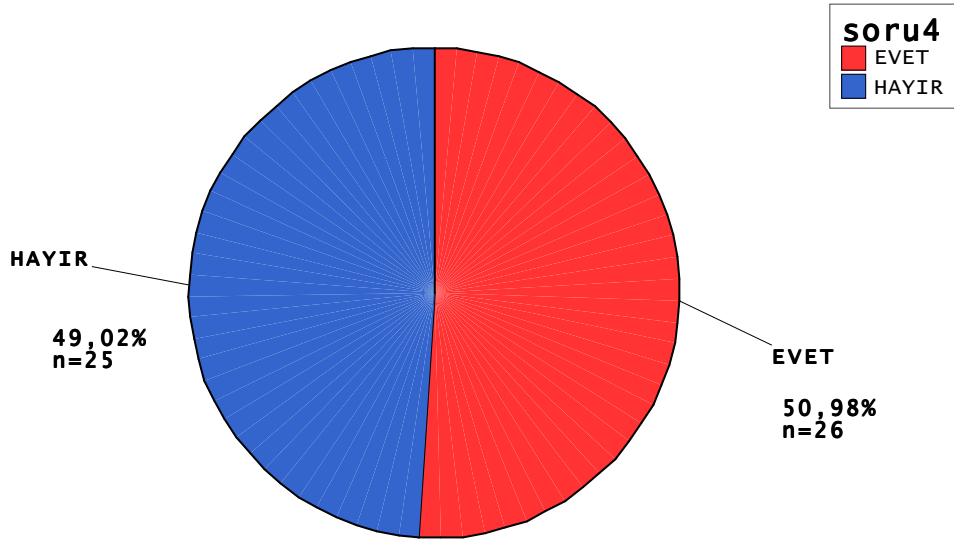
Ankete katılan bayan avukatların %29,41'i bekar, % 1,96'sı dul, %1,96'sı boşanmış, % 66,74'ü evlidir. Sonuçlar % 66,74'lük dilimle serbest meslek mensubu bayan avukatların çoğunlukla evli olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4. Ankete Katılan Bayan Avukatların Yabancı Dil Eğitimi

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Evet	26	50,98
Hayır	25	49,02
TOPLAM	51	100,0

Ankete katılan bayan avukatların yabancı dil eğitimi aşağıda Şekil 3.4.'deki gibi gösterilebilir

Şekil 3.4. Ankete Katılan Bayan Avukatların Yabancı Dil Eğitimi

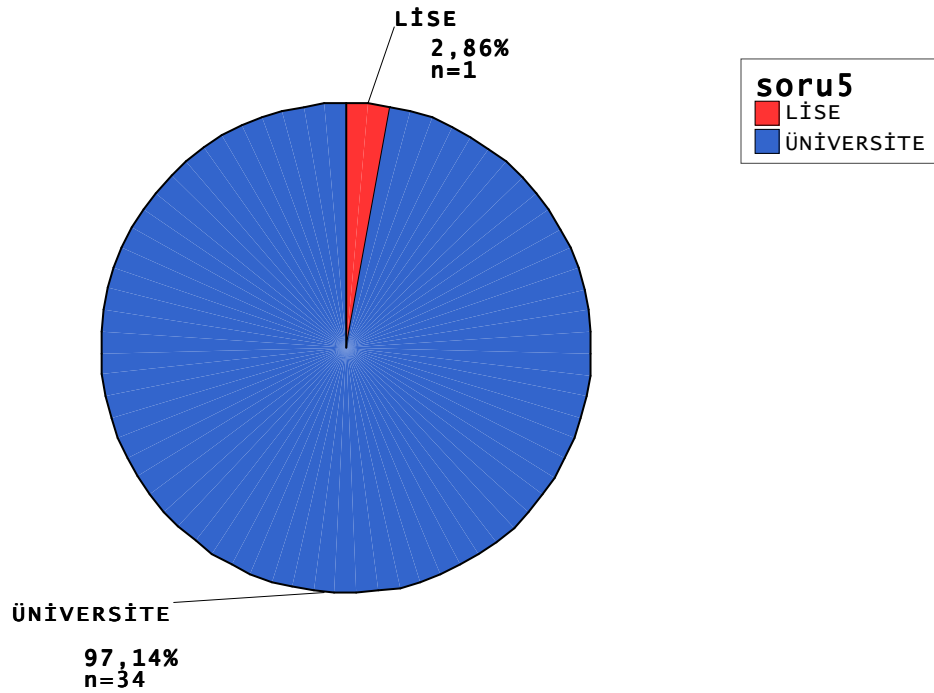
Ankete katılan bayan avukatların yabancı dil eğitim durumlarına bakıldığında; % 49,02'nin yabancı dil bilmediği, % 50,98'nin yabancı dil bildiği görülmektedir. Yabancı dil bilen ve bilmeyen avukatlar arasında rakamsal olarak çok büyük fark görülmemektedir.

Tablo 3.5. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Öğrenim Durumları

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Üniversite	34	97,14
Lise	1	2,86
TOPLAM	35	100,0

Ankete katılan evli bayan avukatların eşlerinin öğrenim durumları aşağıda şekil 3.5.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.5. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Öğrenim Durumları

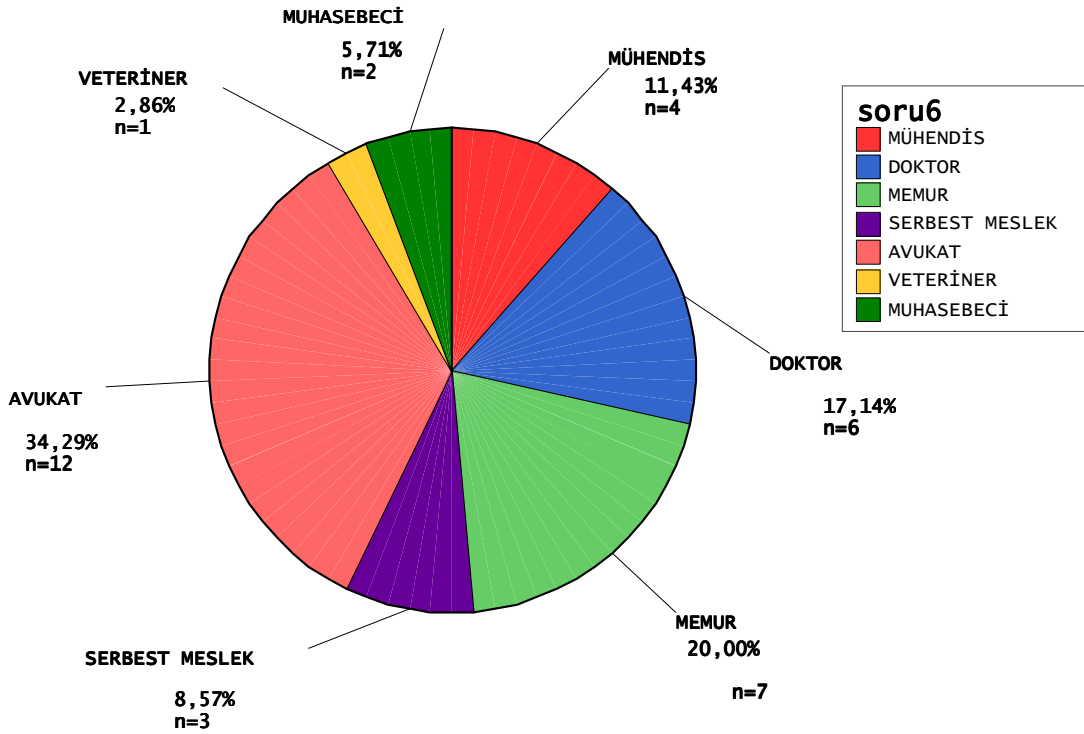
Ankete katılan evli bayan avukatların % 97,14'nün eşleri üniversite mezunudur. % 2,86'lık dilim ise evli bayan avukatların eşlerinin lise mezunu olduğunu göstermektedir. Şekil 3.5.'e bakıldığında evli bayan avukatların eşlerinin çoğunlukla üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Meslek Durumları

MESLEK	KİŞİ	YÜZDE(%)
Avukat	12	34,29
Memur	7	20,0
Doktor	6	17,14
Mühendis	4	8,57
Serbest Meslek	3	11,43
Muhasebeci	2	5,71
Veteriner	1	2,86
TOPLAM	35	100,0

Ankete katılan evli bayan avukatların eşlerinin meslek durumları aşağıda şekil 3.6.'deki gibi gösterilebilir

Şekil 3.6. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eşlerinin Meslek Durumları

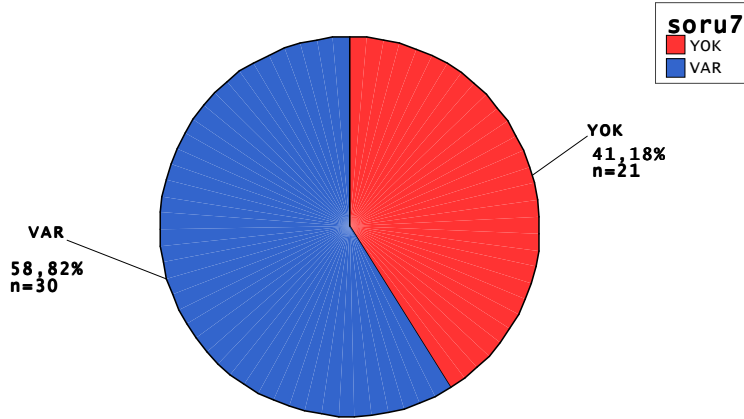
Ankete katılan evli bayan avukatların eşlerinin meslekleri incelendiğinde % 2,86'sının veteriner hekim, % 5,71'nin muhasebeci, % 8,57'sinin serbest meslek sahibi, %11,43'nün mühendis, % 17,14'nün doktor, %20'sinin memur ve % 34,29'nun avukat olduğu görülmektedir. Şekil 3.6.'ya bakıldığında ankete katılan evli bayan avukatların çoğunlukla eşleri ile aynı mesleğe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3.7. Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Var	30	58,82
Yok	21	41,18
TOPLAM	51	100,0

Ankete katılan evli bayan avukatların çocuk sahibi olup olmadıkları ile ilgili istatiksel bilgiler aşağıda şekil 3.7.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.7. Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sahibi Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

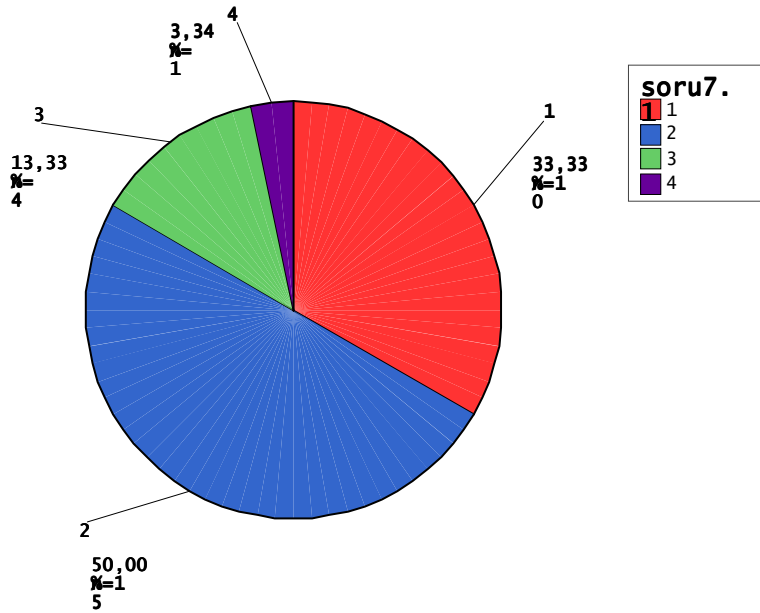
Şekil 3.7.'ye bakıldığında evli bayan avukatların % 41,18'nin çocuk sahibi olmadığı, %58,82'nin ise çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olan bayan avukatlarla (%58,82) çocuk sahibi olmayan bayan avukatlar (% 41,18) arasında oran olarak çok büyük farklılık görülmemektedir.

Tablo 3.7.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sayıları

ÇOCUK SAYISI	KİŞİ	YÜZDE(%)
2	15	50,00
1	10	33,33
3	4	13,33
4	1	3,34
TOPLAM	30	100,0

Evli bayan avukatların çocuk sayıları ile ilgili istatistiksel bilgiler aşağıda şekil 3.7.1.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.7.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Çocuk Sayıları

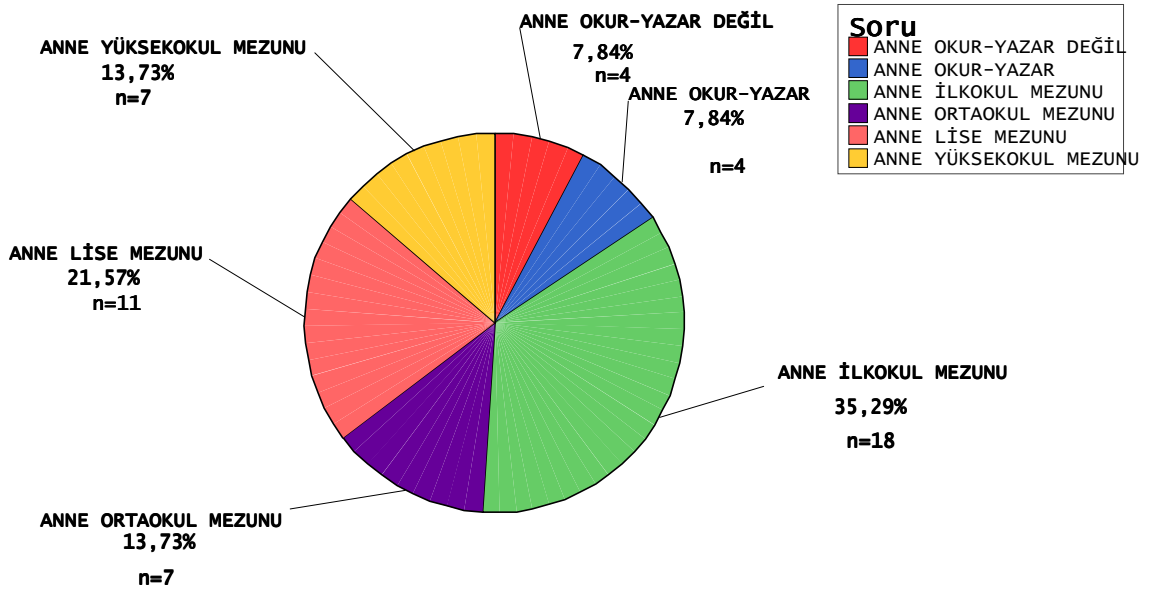
Şekil 3.7.1.'deki dağılımın ilk sergilediği görünüm, %50 ile bayan avukatların iki çocuk tercihinin benimsendiğini yansıtmakta ise de, hemen bunu izleyen ikinci değer % 33,33'lük oranla "tek çocuklu" kategorisi olması iş kadınları arasında tek çocuklu olma durumunun yaygınlaşmaya başladığını da işaret etmektedir. Bizim araştırmamız da bu sonuçları doğrulamaktadır. Ardından % 13,33 gibi çok daha düşük oranda üç çocuk ve üstü dört çocuk grubu(% 3,34) gelmektedir.

Tablo 3.8. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Eğitim Durumları

ANNENİN EĞİTİM DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
İlkokul	18	35,29
Lise	11	21,57
Ortaokul	7	13,73
Yüksekokul	7	13,73
Okur-Yazar Değil	4	7,84
Okur-Yazar	4	7,84
TOPLAM	51	100,0

Bayan avukatların annelerinin eğitim durumları Şekil 3.8.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.8. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Eğitim Durumları

Şekil 3.8.'e bakıldığında bayan avukatların annelerinin %35,29'luk oranla çoğunlukla ilkokul mezunu olduğunu görülmektedir. Bunu %21,57'lik oranla lise mezunları, %13,73'lük eşit dağılımla ortaokul ve yüksekokul mezunları, yine eşit dağılımla %7,84'lük oranla okur yazar olanlar ve okur yazar olmayanlar izlemektedir.

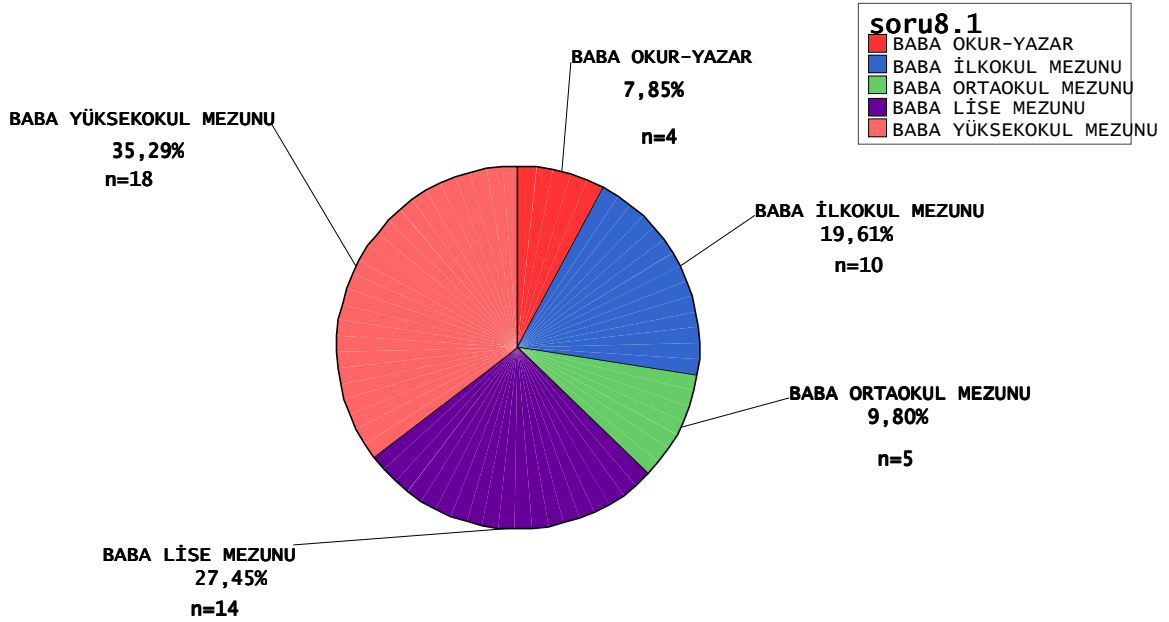

Tablo 3.8.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Eğitim Durumları

BABANIN EĞİTİM DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
Yüksekokul	18	35,29
Lise	14	27,45
İlkokul	10	19,61
Ortaokul	5	9,80
Okur-Yazar	4	7,85
Okur-Yazar Değil	0	0
TOPLAM	51	100,0

Bayan avukatların babalarının eğitim durumları Şekil 3.8.1.'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 3.8.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Eğitim Durumları

Bayan avukatların babalarının eğitim durumuna bakıldığında % 35,29'luk grubun yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir. % 27,45'nin lise mezunu olduğu, % 19,61'nin ilkokul mezunu olduğu, % 7,85'nin ise sadece okur-yazar olduğu görülmektedir. Oranlara bakıldığında yüksekokul ve lise mezunu olanların birbirine

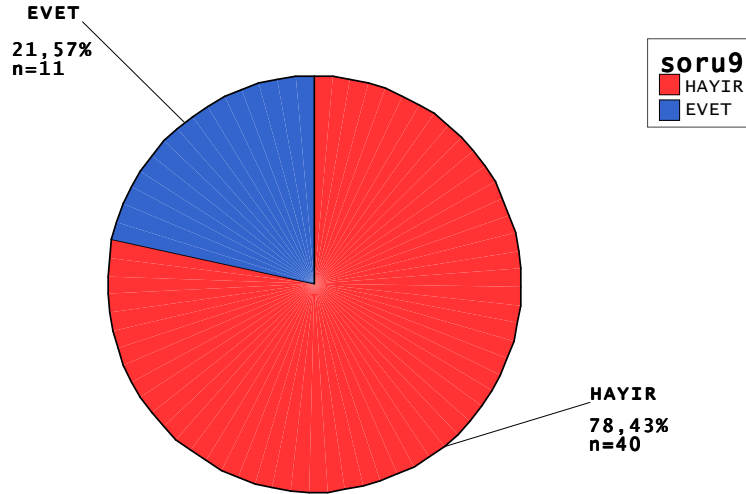
yakın olduğu anlaşılmaktadır. Bayan avukatların annelerinin ve babalarının eğitim durumunu karşılaştırdığımızda babaları çoğunlukla yüksekokul mezunu (%35,29) iken annelerinin tam tersine çoğunlukla ilkokul mezunu (%35,29) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar da bayan avukatların annelerinin ve babalarının eğitim durumu açısından çok büyük farklılıklar yaşadığının göstermektedir.

Tablo 3.9. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Çalışma Durumları

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	40	78,43
Evet	11	21,57
TOPLAM	51	100,0

Aşağıda Şekil 3.9.'da bayan avukatların annelerinin çalışma durumları gösterilmektedir.

Şekil 3.9. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Çalışma Durumları

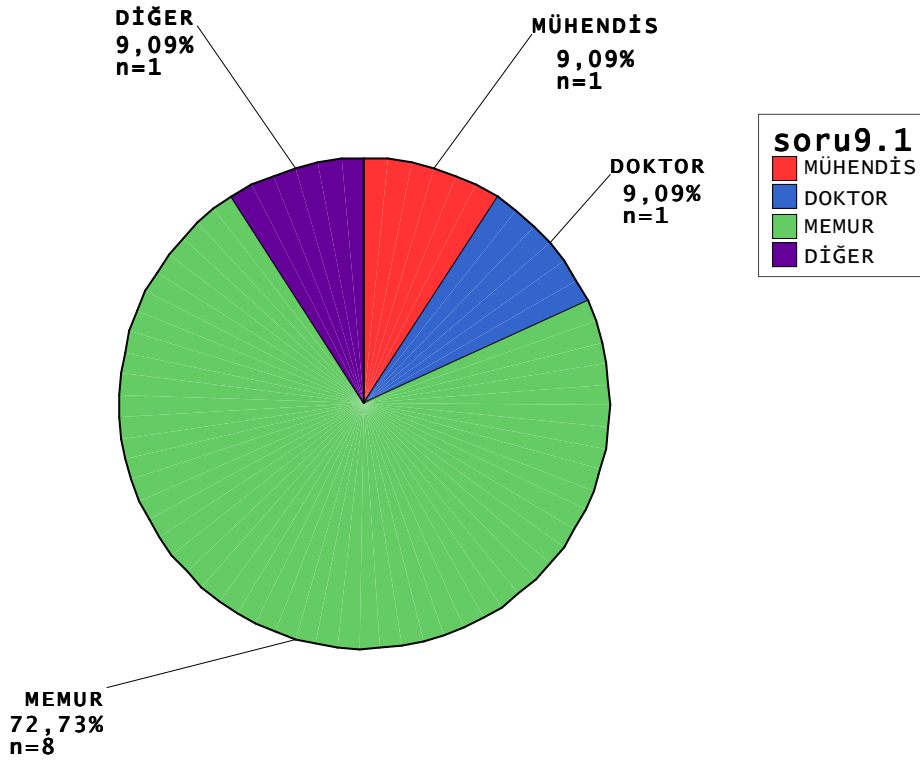
Şekil 3.9.'a bakıldığında bayan avukatların annelerinin % 78,43'lük oranla çalışmadığı, sadece % 21,57'lik grubun çalıştığı görülmektedir. Bu sonuçlar bayan avukatların annelerinin % 78,43'nün ev kadını olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.9.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Meslekleri

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Memur	8	72,73
Doktor	1	9,09
Mühendis	1	9,09
Diğer	1	9,09
TOPLAM	11	100,0

Şekil 3.9.1’de bayan avukatların annelerinin meslekleri ile ilgili dağılım gösterilmektedir.

Şekil 3.9.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Annelerinin Meslekleri

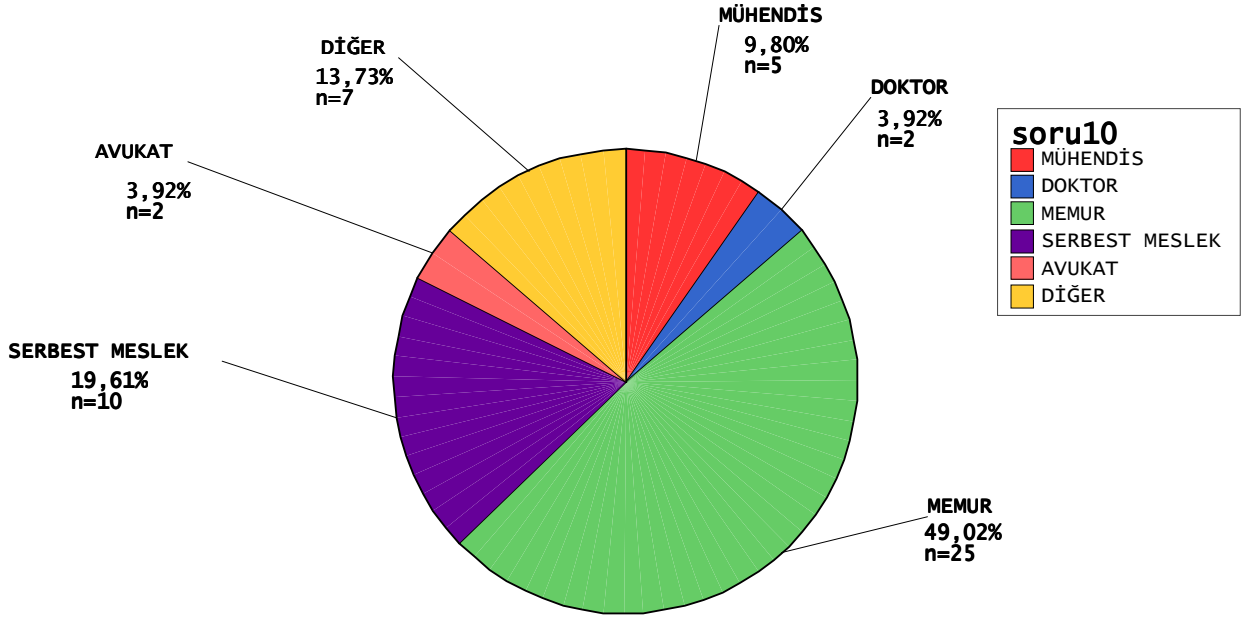
Şekil 3.9.1’e bakıldığında bayan avukatların annelerinin çoğunlukla % 72,73’lük oranla memur olarak çalıştığı görülmektedir. % 9,09’luk eşit bir oranla annelerinin mühendis ve doktor olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.10. Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Meslekleri

BABANIN MESLEĞİ	SAYI	YÜZDE(%)
Memur	25	49,02
Serbest Meslek	10	19,61
Diğer	7	13,73
Mühendis	5	9,80
Avukat	2	3,92
Doktor	2	3,92
TOPLAM	51	100,0

Aşağıda şekil 3.10.'da bayan avukatların babalarının meslekleri gösterilmektedir.

Şekil 3.10. Ankete Katılan Bayan Avukatların Babalarının Meslekleri

Şekil 3.10. incelendiğinde bayan avukatların babalarının % 49,02'sinin memur olduğu, % 19,61'nin serbest meslek ile uğraştığı, % 9,80'nin mühendis olduğu, % 3,92'sinin eşit oranla doktor ve avukat olduğu görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında bayan avukatların düşük bir oran da olsa (% 3,92) babaları ile aynı mesleğe sahip

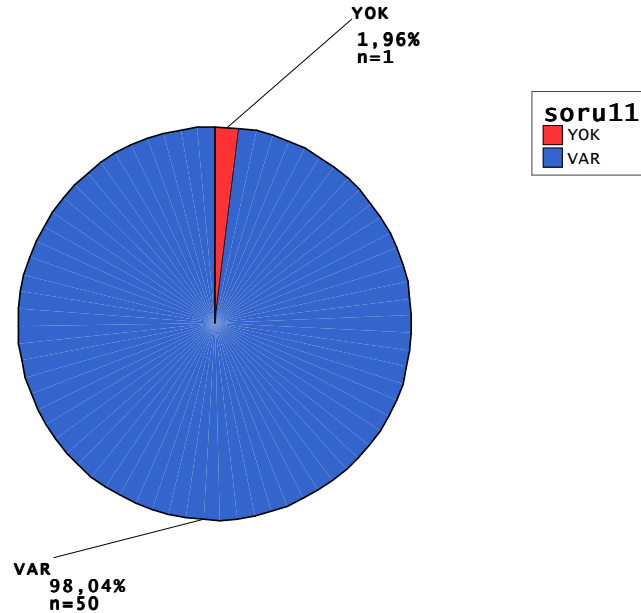
oldukları görülmektedir. Oysa anneleri ile ilgili dağılıma bakıldığında annelerinin meslekleri arasında avukat görünmemektedir. Bayan avukatların annelerinin ve babalarının mesleklerini karşılaştırdığımızda ise çoğunlukla her ikisinin de memur olarak çalıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.11. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Durumları

CEVAPLAR	Kişi	YÜZDE(%)
Var	50	98,04
Yok	1	1,96
TOPLAM	51	100,0

Aşağıda şekil 3.11. bayan avukatların kardeşlerinin olup olmadığını göstermektedir.

Şekil 3.11. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Durumları

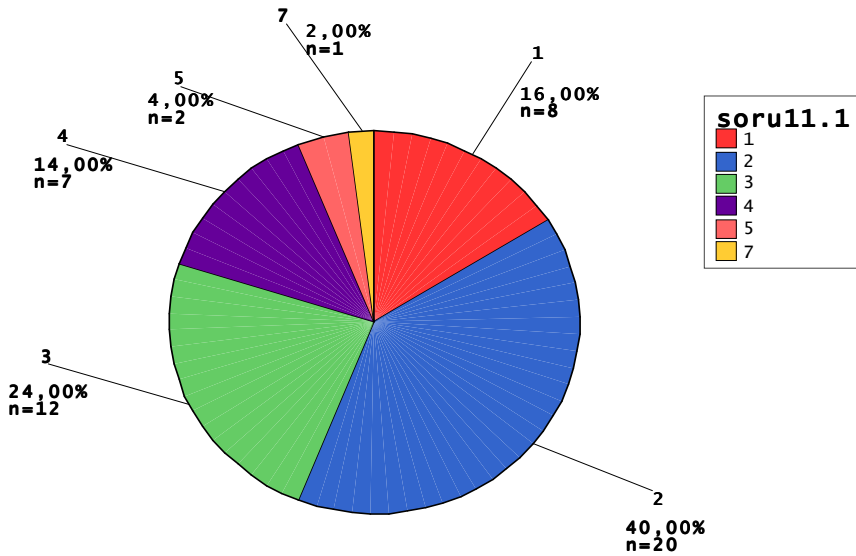
Şekil 3.11' e göre ankete katılan bayan avukatların tamamına yakın bir kısmının (%98,04'nün) kardeşi olduğu, çok düşük bir kesimin (%1,96'sının) ise kardeşi olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.11.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Sayıları

KARDEŞ SAYISI	KİŞİ	YÜZDE(%)
2	20	40,00
3	12	24,00
1	8	16,00
4	7	14,00
5	2	4,00
7	1	2,00
6	0	2,00
8	0	0
9	0	0
TOPLAM	50	100,00

Şekil 3.11.1. bayan avukatların kardeşlerinin sayıları ile ilgili bilgi vermektedir.

Şekil 3.11.1. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeş Sayıları

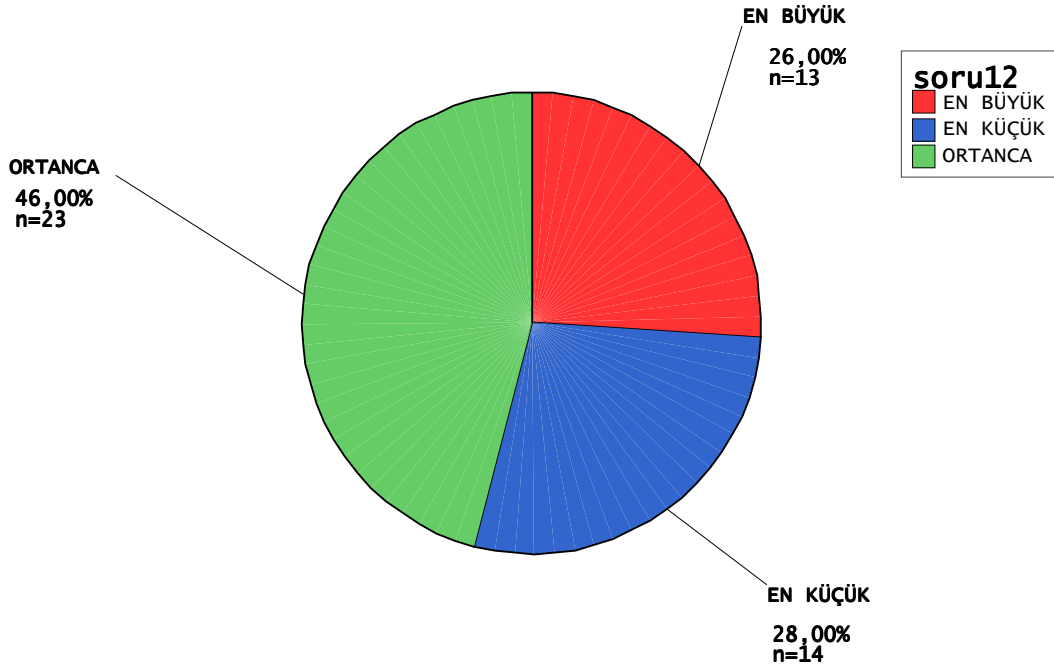
Şekil 3.11.1'den bayan avukatların çoğunlukla % 40'nın 2 kardeşi olduğu, % 24'nün 3 kardeşi olduğu, % 16'sının 1 kardeşi olduğu, % 14'nün 4 kardeşi olduğu, % 4'nün 5 kardeşi olduğu, %2'sinin 7 kardeşi olduğu anlaşılmaktadır. Şekil 3.11.1 bayan avukatların çoğunlukla % 40'nın 2 kardeşi olduğunu ve de çok çocuklu ailelerden gelmediklerini göstermektedir.

Tablo 3.12. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeşleri İle Yaş Sıralamaları

YAŞ SIRALAMASI	KİŞİ	YÜZDE(%)
Ortanca	23	46,00
En Küçük	14	28,00
En Büyük	13	26,00
TOPLAM	50	100,0

Şekil 3.12.'de kardeşlerin yaş sıralamaları ile ilgili veriler yer almaktadır.

Şekil 3.12. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kardeşleri İle Yaş Sıralamaları

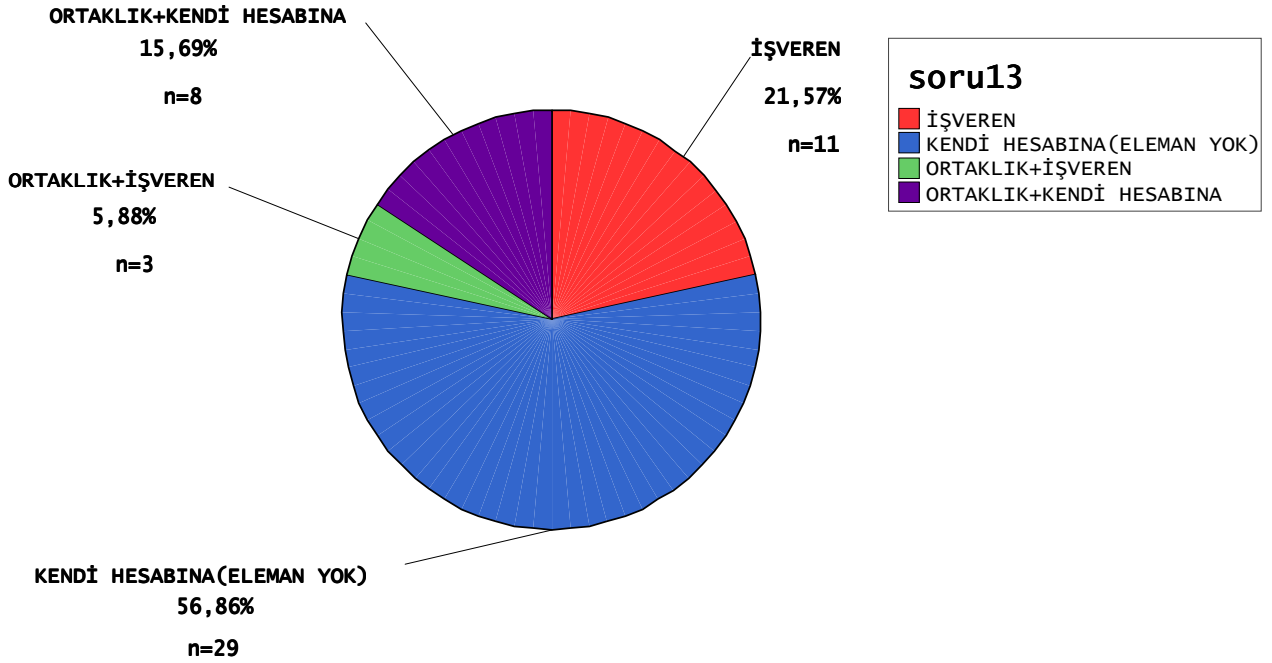
Şekil 3.12. kardeş yaş sıralamasında bayan avukatların %46 oranında ortalarda yer aldığını göstermektedir. Ardından % 28'lik oranla en küçükler, bunu takiben % 26'lık oranla en büyükler gelmektedir.

Tablo 3.13. Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Statüleri

İŞTEKİ DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
Kendi Hesabına (eleman yok)	29	56,86
İşveren	11	21,57
Ortaklık+ Kendi Hesabına	8	15,69
Ortaklık+İşveren	3	5,88
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.13.'de bayan avukatların işyerlerindeki statüleri ile ilgili veriler sunulmuştur.

Şekil 3.13. Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerlerindeki Statüleri

Bayan avukatların % 56,86'sının kendi hesabına çalıştığı, yanlarında eleman çalıştırmadığı, % 21,57'sinin işveren olduğu görülmektedir. Ortaklık ve kendi hesabına olarak çalışanlar örneklemini ise % 15,69'u oluşturmaktadır. Ortakla ve işveren olarak çalışma eğilimi olanlar ise % 5,88 oranında olup çok düşüktür. Sonuçlar bayan avukatların büyük bir kısmının kendi hesabına çalışarak yanlarında eleman çalıştırmamayı tercih ettiklerini göstermektedir.

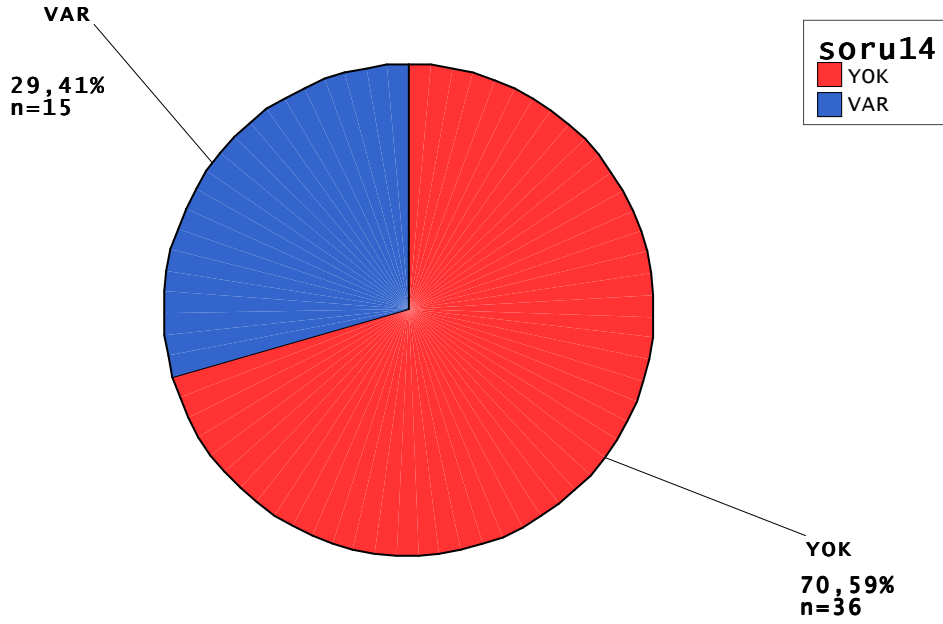

Tablo 3.14. Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklık Durumları

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Yok	36	70,59
Var	15	29,41
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.14. bayan avukatların ortaklık durumlarını göstermektedir.

Şekil 3.14. Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklık Durumları

Şekil 3.14'e bakıldığında bayan avukatların çoğunun % 70,59'nun ortağı olmadığı, % 29,41'lik kısmının ise ortağı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.15. Ankete Katılan Bayan Avukatların Tercihleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Yalnız	28	54,90
Ortakla	23	45,10
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.15. ankete katılan bayan avukatların ortaklık konusunda tercihleri ile ilgili bilgiler vermektedir.

Şekil 3.15. Ankete Katılan Bayan Avukatların Tercihleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler

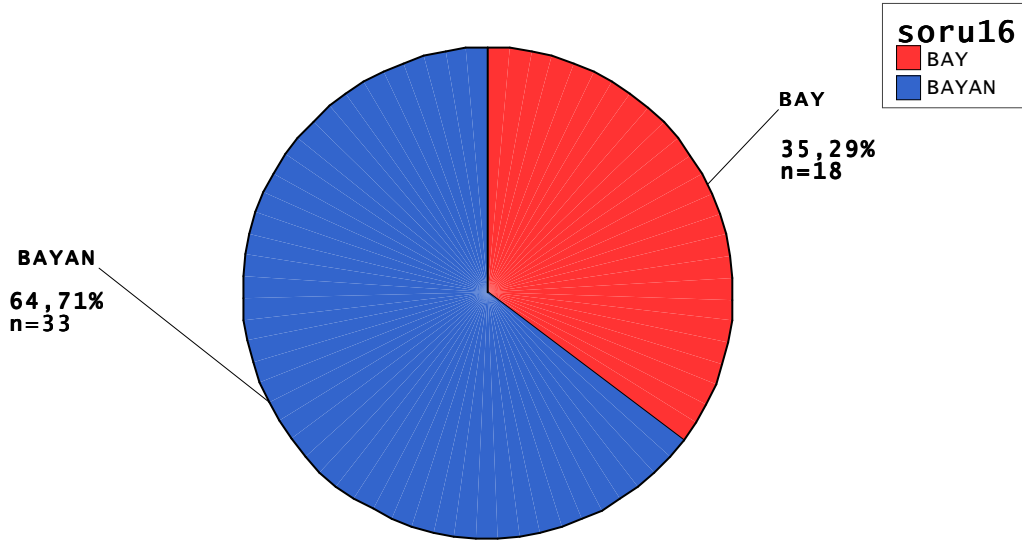
Şekil 3.15'e bakıldığında bayan avukatların ortakla mı yalnız mı çalışmayı tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevaplara göre, % 54,90'nın yalnız çalışmayı, % 45,10'nun ise ortakla çalışmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Her iki tercihte yüzdesel olarak birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.16. Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklıkta Cinsiyet Tercihleri

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Bayan	33	64,71
Bay	18	35,29
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.16 bayan avukatların ortaklık düşündükleri takdirde ortaklarının bay mı bayan mı olması konusunda bilgi vermektedir.

Şekil 3.16 Ankete Katılan Bayan Avukatların Ortaklıkta Cinsiyet Tercihleri

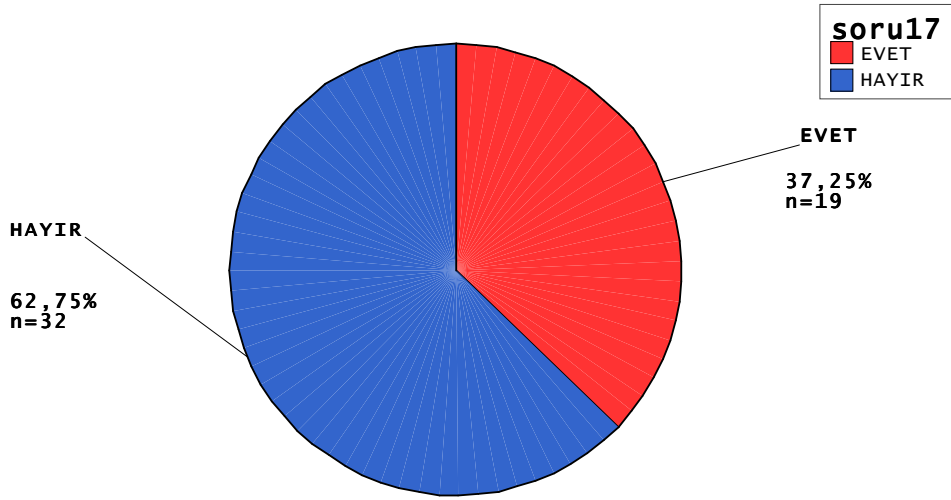
Bayan avukatların şekil 3.16'ya göre ortaklık düşündükleri takdirde tercihlerinin çoğunlukla % 67,71'lik oranla bayan ortaktan yana olduğu anlaşılmaktadır. Sadece % 35,29'luk kesimin bay ortakla çalışmayı tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 3.17. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eleman Çalıştırıp Çalıştırmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	32	62,75
Evet	19	37,25
TOPLAM	51	100,0

Aşağıda şekil 3.17. ankete katılan bayan avukatların yanlarında eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları ile ilgili bilgi vermektedir.

Şekil 3.17. Ankete Katılan Bayan Avukatların Eleman Çalıştırıp Çalıştırmadıkları İle İlgili Statiksel Bilgiler

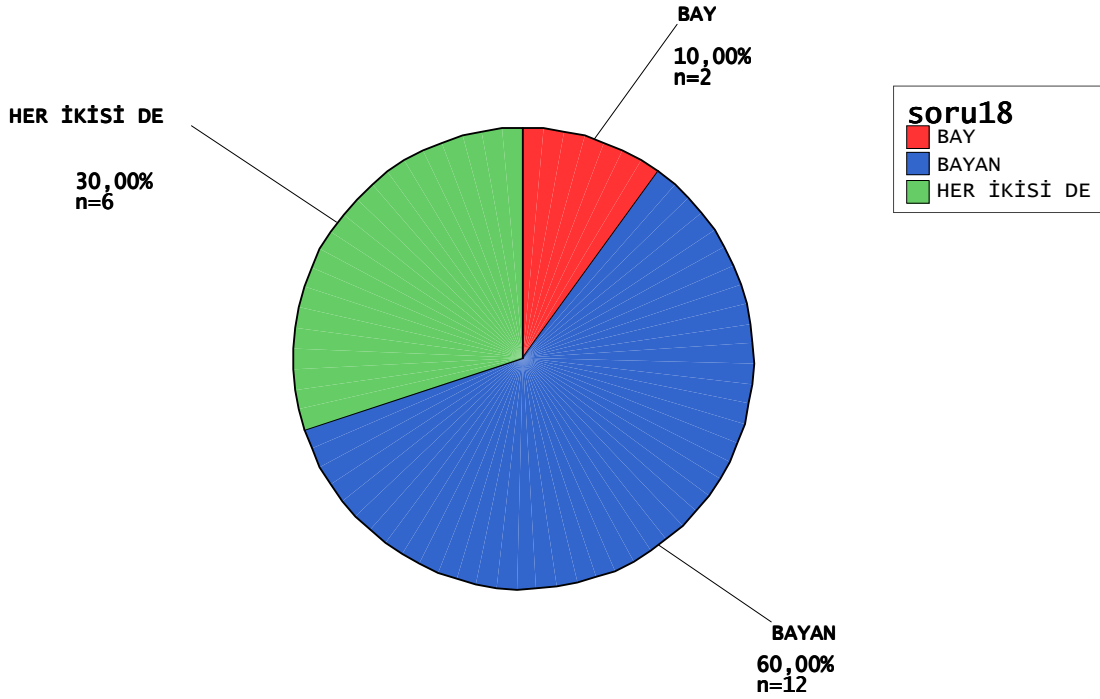
Şekil 3.17'ye göre bayan avukatların büyük bir kısmının % 62,75'nin yanlarında eleman çalıştırmadığı, sadece % 37,25'nin yanında eleman çalıştırdığı görülmektedir.

Tablo 3.18. Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerindeki Elemanlarının Cinsiyetleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Bayan	12	60,00
Her ikisi de	6	30,00
Bay	2	10,00
TOPLAM	20	100,0

Şekil 3.18. ankete katılan bayan avukatların işyerindeki elemanlarının cinsiyetleri hakkında bilgi vermektedir.

Şekil 3.18. Ankete Katılan Bayan Avukatların İşyerindeki Elemanlarının Cinsiyetleri İle İlgili İstatiksel Bilgiler

Yanlarında eleman çalıştıran bayan avukatların elemanlarının cinsiyeti ile ilgili olarak ortaya çıkan araştırma sonuçlarına bakıldığında; yarısından fazlasının (% 60) yanlarında bayan eleman çalıştırdığını, % 30'nun her iki cinsiyet de çalıştırdığını, % 10'nun sadece bay eleman çalıştırdığını görmekteyiz. Bu sonuçlar da bayan avukatların çoğunlukla yanlarında bayan eleman çalıştırmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Yine

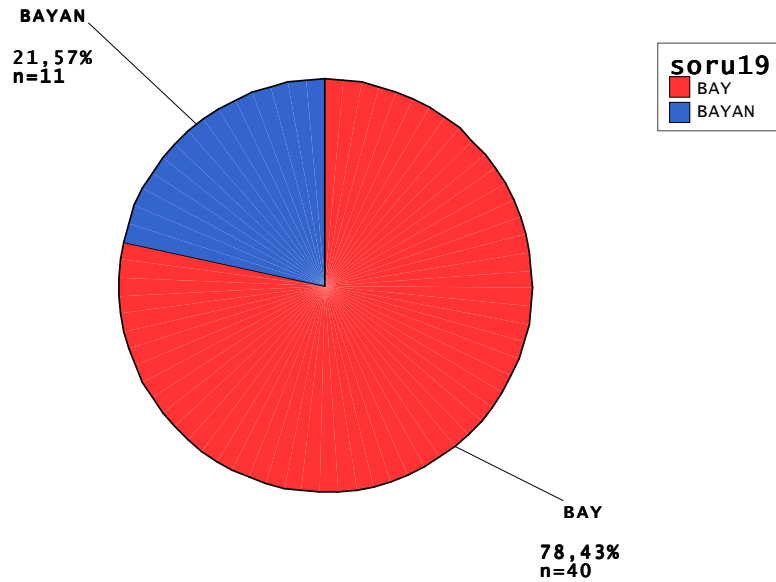
de sonuçlara göre % 30'luk oran her ne kadar düşük gözükse ise de bayan avukatların yanlarında eleman çalıştırma konusunda çok fazla cinsiyet ayrımı yapmadıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 3.19. Ankete Katılan Bayan Avukatların Müşterilerinin Cinsiyet Dağılımı

MÜŞTERİ CİNSİYETİ	KİŞİ	YÜZDE(%)
Bay	40	78,43
Bayan	11	21,57
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.19. ankete katılan bayan avukatların müşterilerinin cinsiyet dağılımı hakkında bilgiler vermektedir.

Şekil 3.19. Ankete Katılan Bayan Avukatların Müşterilerinin Cinsiyet Dağılımı

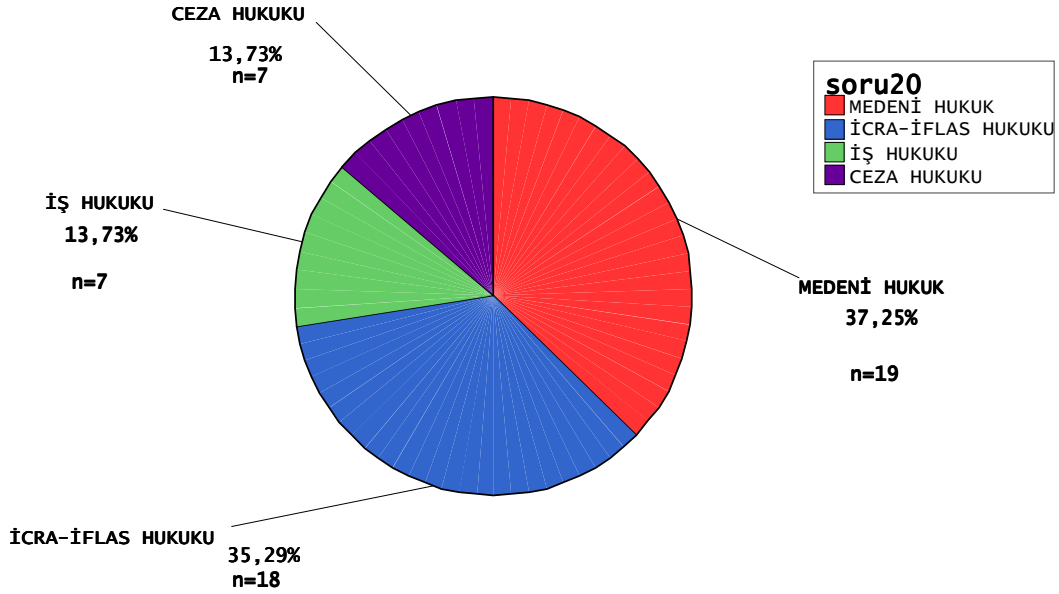
Şekil 3.19'a bakıldığında bayan avukatların müşterilerinin çok büyük bir kesiminin % 78,43'nün bay olduğu, yalnızca 21,57'lik kesimin bayan müşterilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar da müşterilerin avukat tercihi konusunda cinsiyet ayrımı yapmadıklarını açıkça göstermektedir.

Tablo 3.20. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Alanları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

İŞ ALANI	KİŞİ	YÜZDE(%)
Medeni Hukuk	19	37,25
İcra-İflas Hukuku	18	35,29
İş Hukuku	7	13,73
Ceza Hukuku	7	13,73
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.20. ankete katılan bayan avukatların iş alanları ile ilgili dağılımı göstermektedir.

Şekil 3.20. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Alanları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

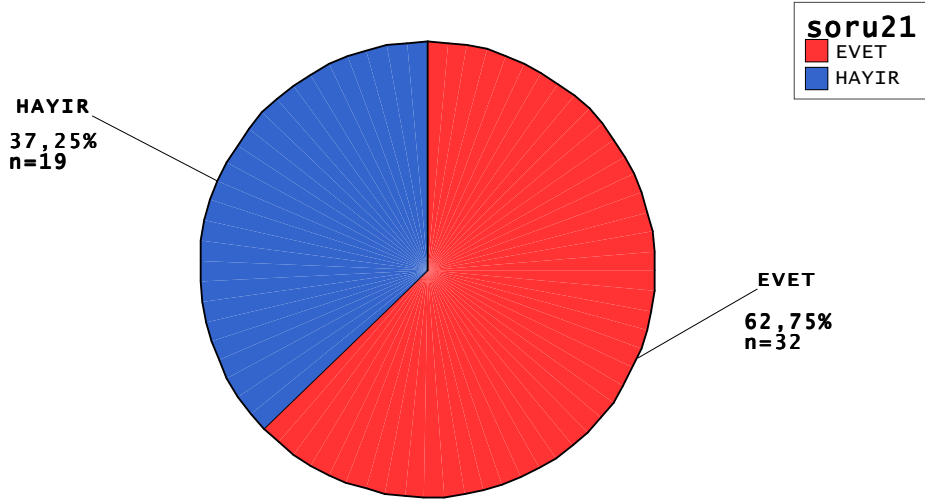
Şekil 3. 20'ye göre bayan avukatların % 37,25'nin Medeni Hukuk , %35,29'nun İcra -İflas Hukuku , % 13,73'nün İş ve Ceza Hukuku ile ilgili alanlarda çalıştıkları görülmektedir. Sonuçlar genellikle bayan avukatların Medeni Hukuk (% 37,25) ve İcra -İflas Hukuku (%35,29) alanında çalışmayı, küçük bir kesimin (% 13,73) ise İş ve Ceza Hukuku ile ilgili alanlarda çalışmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 3.21. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında Bayan Olarak Zorluk Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Evet	32	62,75
Hayır	19	37,25
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.21. ankete katılan bayan avukatların iş kurma aşamasında zorluk yaşayıp yaşamadıkları ile ilgili bilgiler vermektedir.

Şekil 3.21. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında Bayan Olarak Zorluk Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

Şekil 3.21. ankete katılan bayan avukatların iş kurma aşamasında bayan olarak büyük bir bölümünün (% 62,75) zorluklar yaşadığını, % 37,25 gibi düşük bir oranla bir kısmının ise zorluklar yaşamadığını göstermektedir.

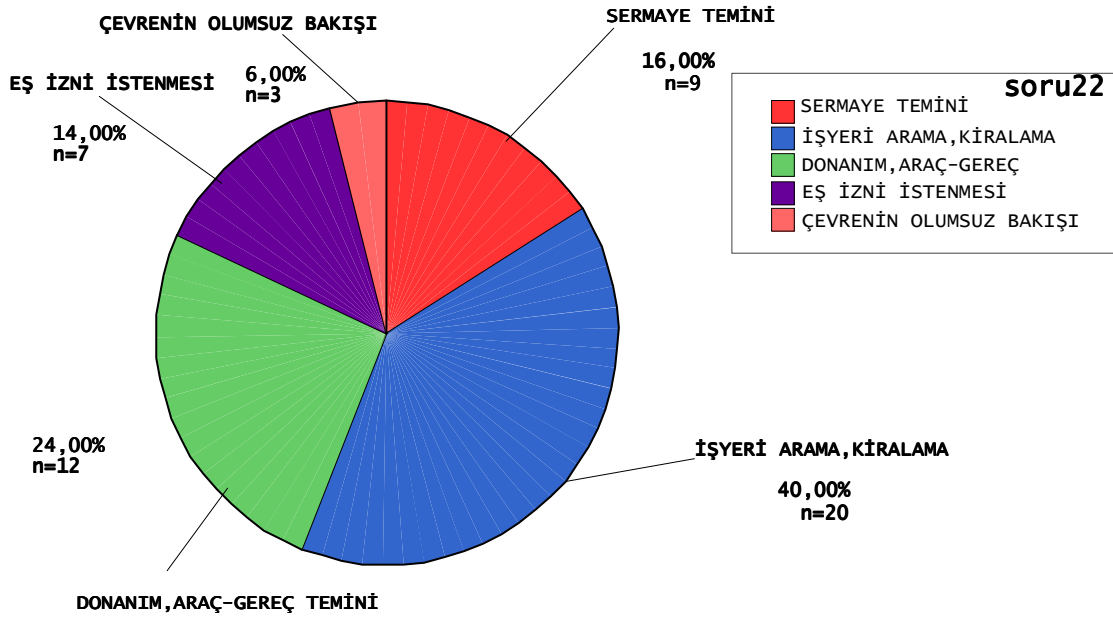

Tablo 3.22. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında ve Sonrasında Yaşadıkları Sorunların Dağılımı

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
İşyeri arama, kiralama	20	40,00
Donanım, araç-gereç temini	12	24,00
Sermaye temini	9	16,00
Eş izni istenmesi	7	14,00
Çevrenin olumsuz bakışı	3	6,00
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.22.'de bayan avukatların iş kurma aşamasında ve sonrasında ne gibi sorunlarla karşılaştıkları üzerinde durulmaktadır.

Şekil 3.22. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurma Aşamasında ve Sonrasında Yaşadıkları Sorunların Dağılımı

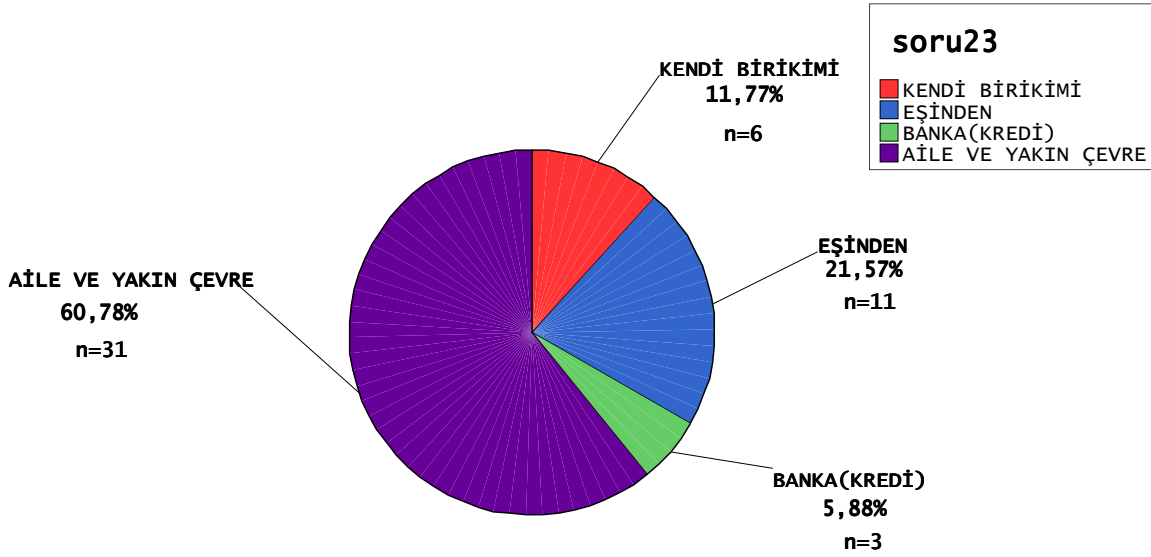
Şekil 3.22.'ye göre bayan avukatlar için iş kurma aşamasında en önemli sorun olarak ilk sırayı % 40'lık oranla işyeri arama, kiralama almaktadır. Ardından % 24 ile donanım,araç-gereç temini, % 16 ile sermaye temini, % 14 ile eş izni istenmesi, % 6 ile de iş kadınlığına çevrenin olumsuz bakışı konusunda sorunlar yer almaktadır.

Tablo 3.23. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Sermaye Temini İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Aile ve Yakın Çevre	31	60,78
Eşinden	11	21,57
Kendi Birikimi	6	11,77
Banka(Kredi)	3	5,88
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.23.'te işin kurulması aşamasında gerekli sermayenin nereden temin edildiği üzerinde durulmaktadır.

Şekil 3.23. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Sermaye Temini İle İlgili İstatiksel Bilgiler

Şekil 3.23.' e göre bayan avukatların % 60,78'nin aile ve yakın çevrenin desteği ile, %21,57'sinin eşinin yardımı ile, % 11,77'sinin kendi birikimi ile, %5, 88'nin ise banka kredisi ile iş kurma yoluna gittiği görülmektedir.

Sonuçlara bakıldığında bayan avukatların işin kurulması aşamasında gerekli sermayeyi % 60,78'lik bir oranla öncelikle aile ve yakın çevrelerinden karşıladıklarını göstermektedir. İkinci sırada % 21,57 ile eşlerinin yardımı yer almaktadır. Araştırma

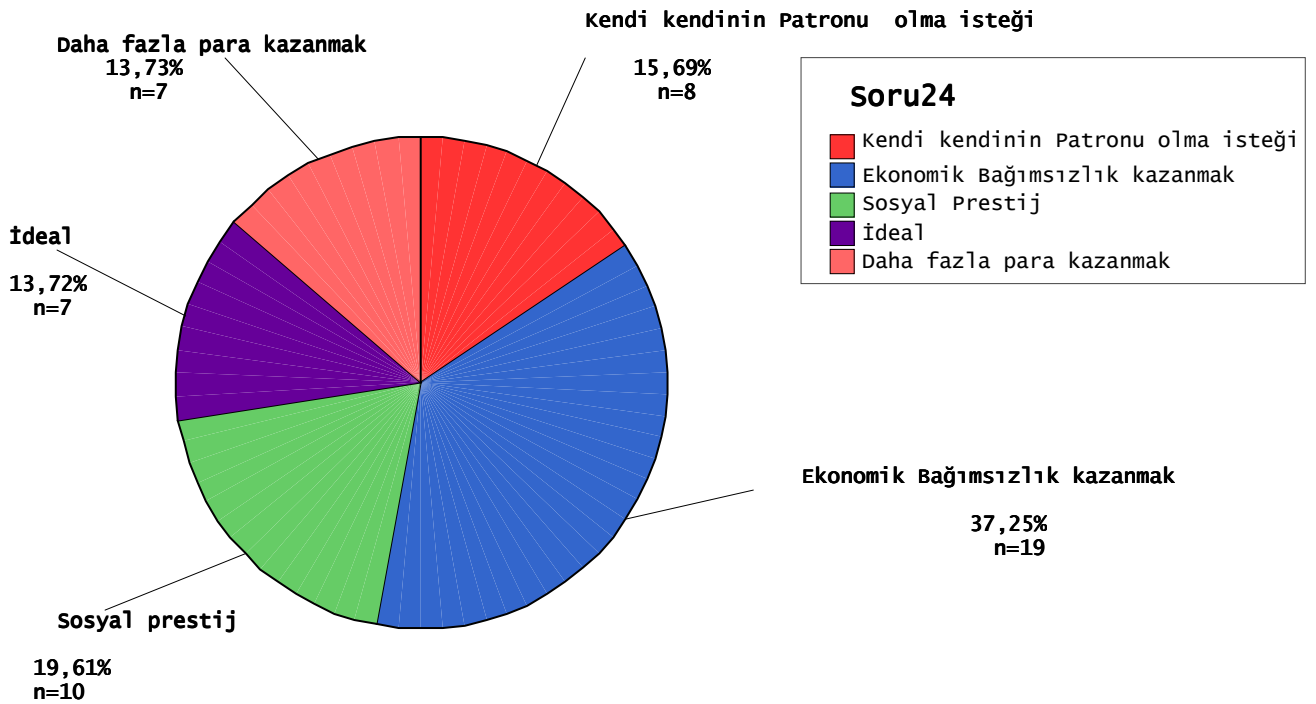
sonuçlarına bakıldığında özellikle evli bayan avukatların örneklemin % 66,67'lik oranla önemli bir kısmını oluşturuyor olmalarına rağmen sermaye temini konusunda eşinin desteğinin ikinci sırada yer alıp, aile desteğinin ilk sırada yer alması ilginç bir noktadır.

Tablo 3.24. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Kurmaya Motive Eden Faktörlerin İstatiksel Dağılımı

FAKTÖRLER	KİŞİ	YÜZDE(%)
Ekonomik bağımsızlık kazanmak	19	37,25
Sosyal prestij	10	19,61
Kendi kendinin patronu olma isteği	8	15,69
İdeal	7	13,72
Daha fazla para kazanma isteği	7	13,73
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.24. ankete katılan bayan avukatların kendi işlerinin kurmaya motive eden faktörlerin dağılımını göstermektedir.

Şekil 3.24. Ankete Katılan Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Kurmaya Motive Eden Faktörlerin İstatiksel Dağılımı

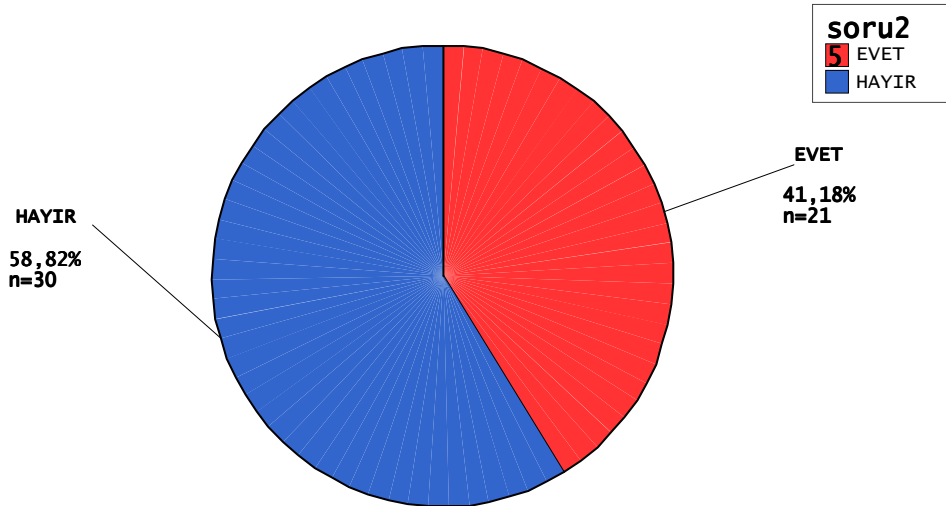
Araştırma sonuçlarına göre bayan avukatların kendi işlerinin kurmaya motive eden faktörler arasında en çok kabul gören seçenek % 37,25'lik oranla ekonomik bağımsızlık kazanma isteği olmuştur. Bunu, % 19,61 ile kendilerine duyulan saygı ve güveni arttırmak (sosyal prestij) isteği, % 15,69 ile kendi kendinin patronu olma isteği, % 13,73 ile daha fazla para kazanma isteği ve % 13,72 ile de ideallerini gerçekleştirmek isteği izlemektedir.

Tablo 3.25. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Korku Yaşayıp Yaşamadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	30	58,82
Evet	21	41,18
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.24. ankete katılan bayan avukatların iş kurarken korku yaşayıp yaşamadıkları ile ilgili bilgi vermektedir.

Şekil 3.25. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Korku Yaşayıp Yaşamadıkları

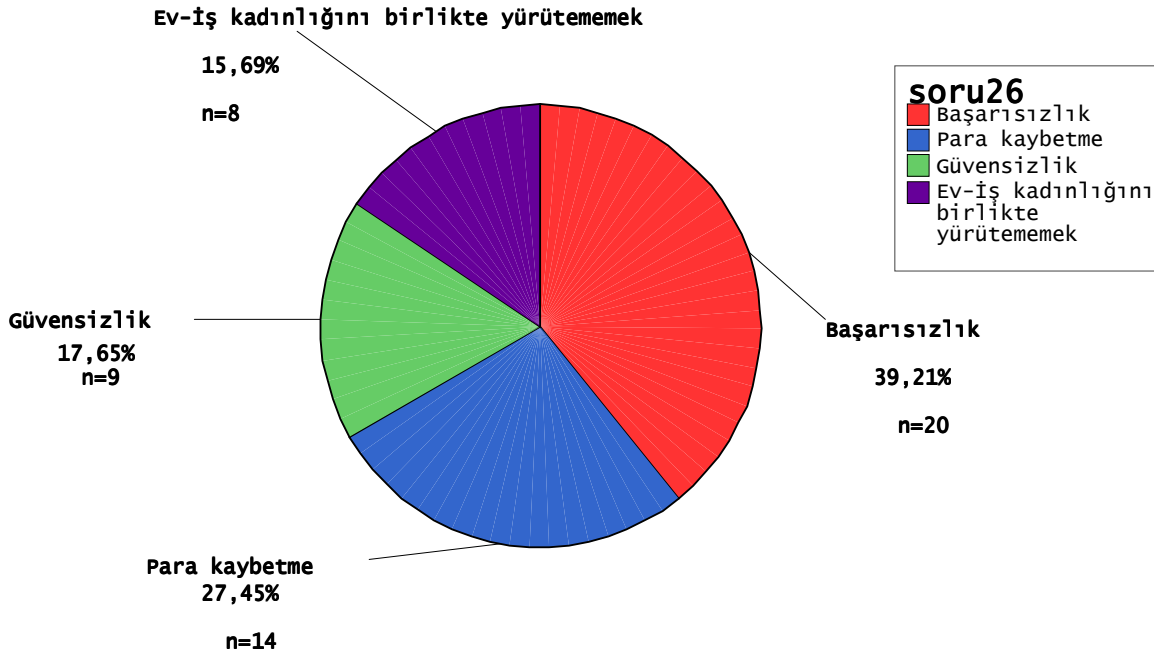
Şekil 3.25.'e bakıldığında ankete katılan bayan avukatların iş kurarken yarısından fazlasının % 58,28'nin korku yaşamadığı, % 41,18'nin iş kurarken korktuğu görülmektedir.

Tablo 3.26. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Yaşadıkları Korkuları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

KORKULAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Başarısızlık	20	39,21
Para Kaybetme	14	27,45
Güvensizlik	9	17,65
Ev-iş kadınlığını birlikte yürütememek	8	15,69
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.26. iş kurarken korku yaşayan bayan avukatların ne gibi korkular yaşadıkları ile ilgili bilgi vermektedir.

Şekil 3.26. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Kurarken Yaşadıkları Korkuları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

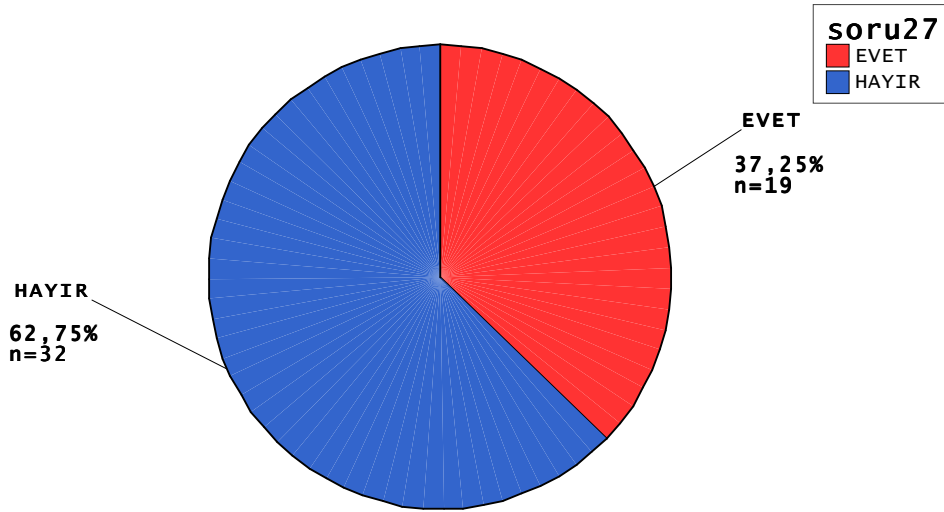
Şekil 3.26'ya bakıldığında iş kurarken korku yaşayan bayan avukatların %39,21'lik oranla en çok başarısızlıktan korktukları anlaşılmaktadır. Bunu % 27,45'lik oranla para kaybetme korkusu, % 17,65'lik oranla kadınlara karşı duyulan güvensizlik ve % 15,69'luk oranla ev işlerini ve iş kadınlığını birlikte yürütememek korkusu takip etmektedir.

Tablo 3.27. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Dünyasında Cinsiyet Ayrımına Uğrayıp Uğramadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	32	62,75
Evet	19	37,25
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.27.'de ankete katılan bayan avukatların iş dünyasında cinsiyet ayrımına uğrayıp uğramadıkları ile ilgili veriler yer almaktadır.

Şekil 3.27. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Dünyasında Cinsiyet Ayrımına Uğrayıp Uğramadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

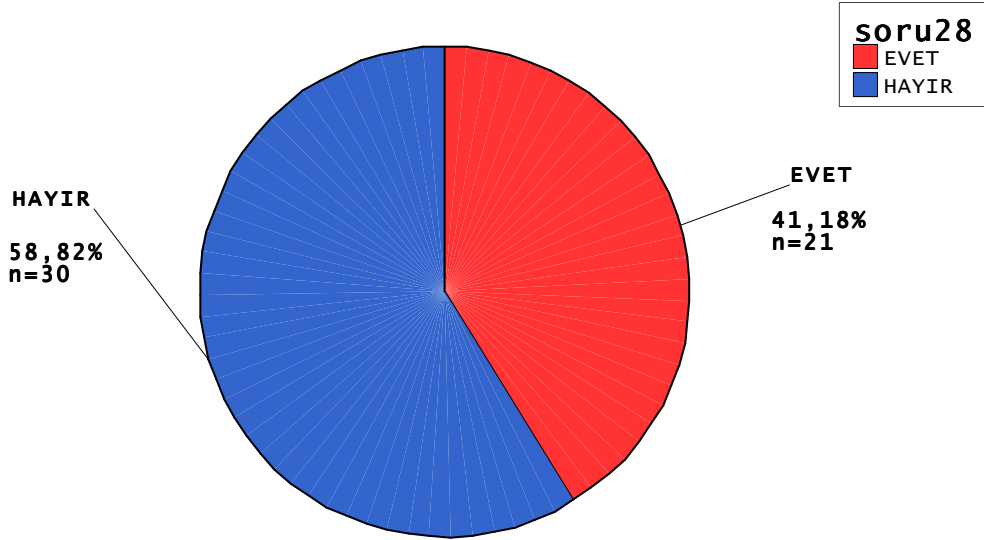
Şekil 3.27'ye göre bayan avukatların çoğunlukla % 62,75'nin iş dünyasında cinsiyet ayrımına uğramadıkları anlaşılmaktadır. Ancak % 37,25'i ise iş dünyasında cinsiyet ayrımına uğradıklarını belirtmişlerdir. Küçük de olsa böyle bir grubun varlığı dikkat çekici bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3.28. Cinsiyete Dayalı Olarak İş Dünyasında Bayan Avukatların Avantajlara Sahip Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	30	58,82
Evet	21	41,18
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.28. cinsiyete dayalı olarak iş dünyasında bayan avukatların avantajlara sahip olup olmadıkları ile ilgili bilgi vermektedir.

Şekil 3.28. Cinsiyete Dayalı Olarak İş Dünyasında Bayan Avukatların Avantajlara Sahip Olup Olmadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

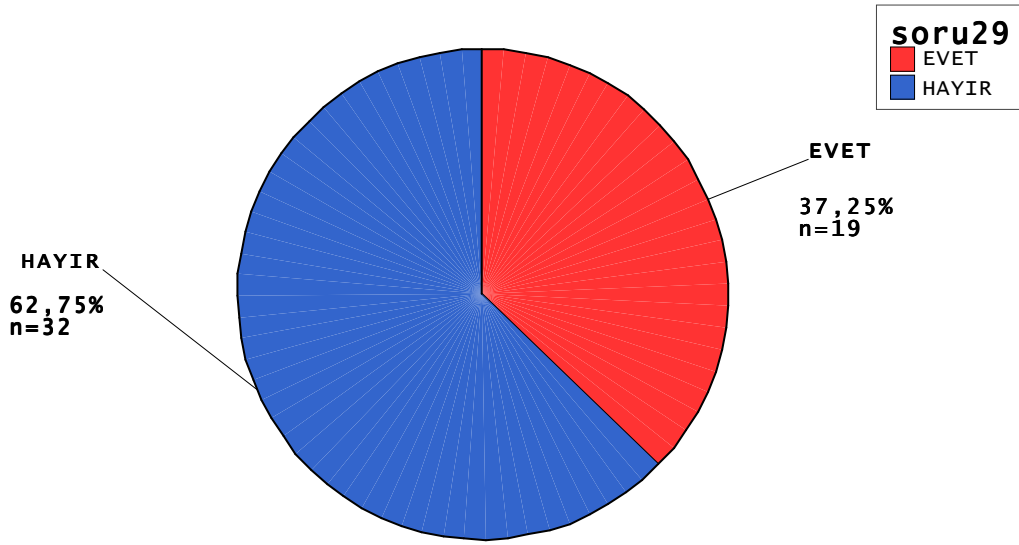
Yapılan araştırmada şekil 3.28. ele alındığında bayan avukatların %58,82 gibi büyük bir kesimi, işlerinde cinsiyet nedeniyle bir avantaja sahip olduklarını belirtmişlerdir. % 41,18'lik bir kesim ise işlerinde cinsiyet nedeniyle bir avantaja sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.29. Bayan Avukatların Evde Çalışma İle İlgili Tercihlerinin İstatiksel Dağılımı

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	32	62,75
Evet	19	37,25
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.29.'da bayan avukatların evde çalışmaya ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Şekil 3.29. Bayan Avukatların Evde Çalışma İle İlgili Tercihlerinin İstatiksel Dağılımı

Araştırma sonuçlarına bakıldığında bayan avukatların % 62,75 gibi yüksek bir oranda evde çalışmayı kabul etmedikleri görülmektedir. Sadece % 37,25 oranında bir grup bayan avukat evde çalışmayı kabul etmiştir.

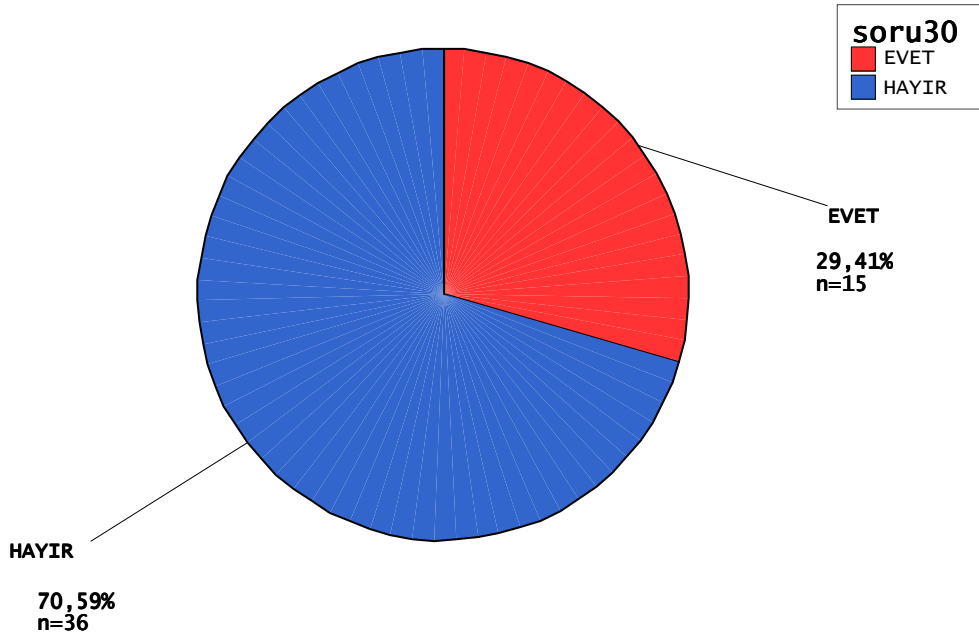

Tablo 3.30. Bayan Avukatların İş ve Özel Yaşamları Arasında Rol Çatışmasının Dağılımı

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Hayır	36	70,59
Evet	15	29,41
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.30.'da bayan avukatların iş ve özel yaşamları arasında rol çatışmasının yaşanıp yaşanmadığına ilişkin veriler yer almaktadır.

Şekil 3.30. Bayan Avukatların İş ve Özel Yaşamları Arasında Rol Çatışmasının Dağılımı

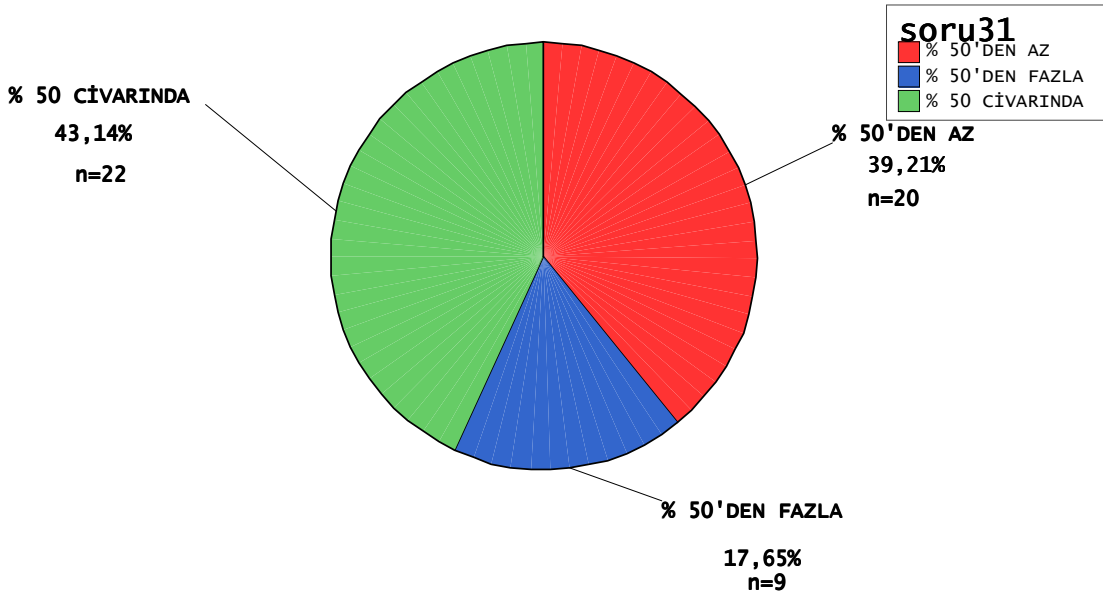
Yapılan araştırmada bayan avukatların çok büyük bir kesiminin (%70,59) işleri ve özel yaşamları arasında rol çatışması yaşamadıklarını belirtirken, % 29,41 gibi küçük bir kesimin böyle bir çatışma yaşadıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 3.31. Bayan Avukatların Toplam Gelire Katkılarının İstatiksel Dağılımı

TOPLAM GELİR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Yüzde 50 civarında	22	43,14
Yüzde 50'den az	20	39,21
Yüzde 50'den fazla	9	17,65
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.31.'de bayan avukatların kazanç düzeylerinin evin toplam gelirine oranı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Şekil 3.31. Bayan Avukatların Toplam Gelire Katkılarının İstatiksel Dağılımı

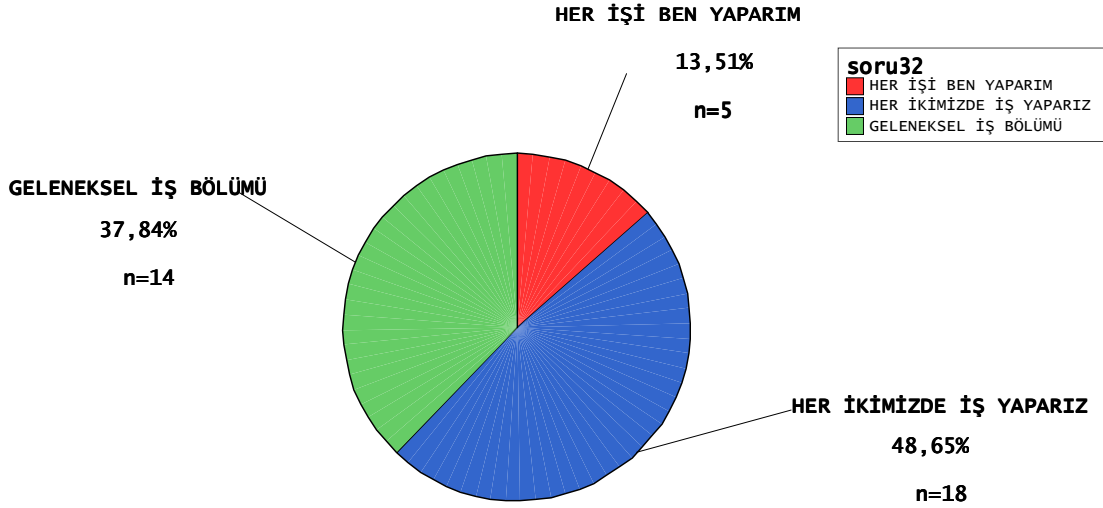
Ankete katılan bayan avukatların %43,14'ü ailenin toplam gelirinin yarısını (% 50), % 39,21'i % 50'den daha azını, % 17,65'i ise yarıdan fazlasını kazandıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak sonuçlara bakıldığında bayan avukatların toplam gelire katkıları çoğunlukla yarı yarıyadır.

Tablo 3.32. Bayan Avukatların Eşleri İle Evde İş Bölümünün İstatiksel Dağılımı

İŞ BÖLÜMÜ	KİŞİ	YÜZDE(%)
Her ikimiz de iş yaparız	18	48,65
Geleneksel işbölümü	14	37,84
Her işi ben yaparım	5	13,51
TOPLAM	37	100,0

Aşağıda şekil 3.32’de evli bayan avukatların evlerindeki işbölümü düzeni ile ilgili veriler yer almaktadır.

Şekil 3.32. Bayan Avukatların Eşleri İle Evde İş Bölümünün İstatiksel Dağılımı

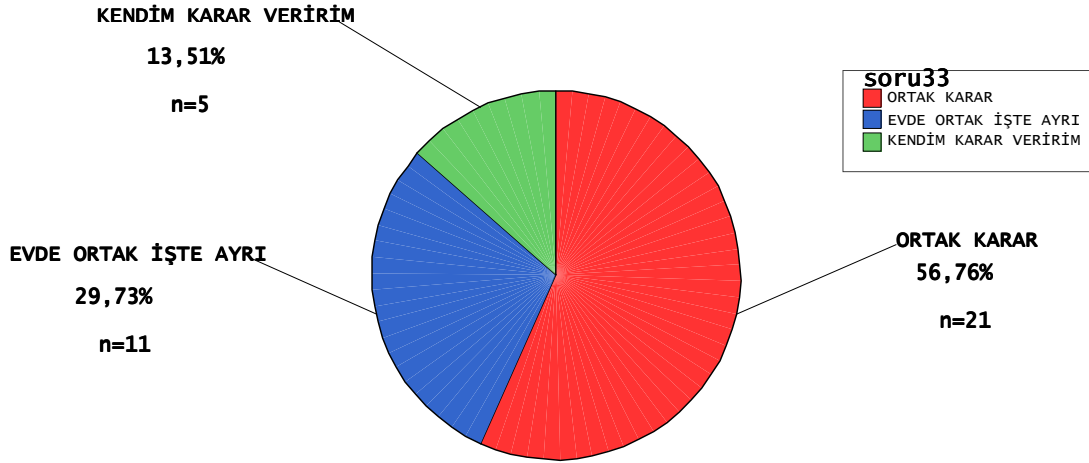
Şekil 3.32’den görüldüğü gibi evlerinde işbölümünün bulunduğunu belirtenler % 48,65 oranındadır. % 37,84’nün aralarında geleneksel iş bölümü yapıldığı, % 13’51’nin ise tüm işleri bayanın kendisinin yaptığı görülmektedir. Bayan avukatların yarıya yakın kısmının evlerinde işlerini eşleri ile birlikte yaptıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3.33. Bayan Avukatların Karar Verme Konusundaki İstatiksel Bilgileri

KARAR VERME	KİŞİ	YÜZDE(%)
Ortak karar	21	56,76
Evde ortak işte ayrı	11	29,73
Kendim karar veririm	5	13,51
Eşim karar verir	0	0
TOPLAM	37	100,0

Şekil 3.33.'te bayan avukatların evlilik ilişkilerinin önemli bir boyutu olan karar verme süreci ile ilgili tavırlarına ilişkin verilerin dağılımı yer almaktadır.

Şekil 3.33. Bayan Avukatların Karar Verme Konusundaki İstatiksel Bilgileri

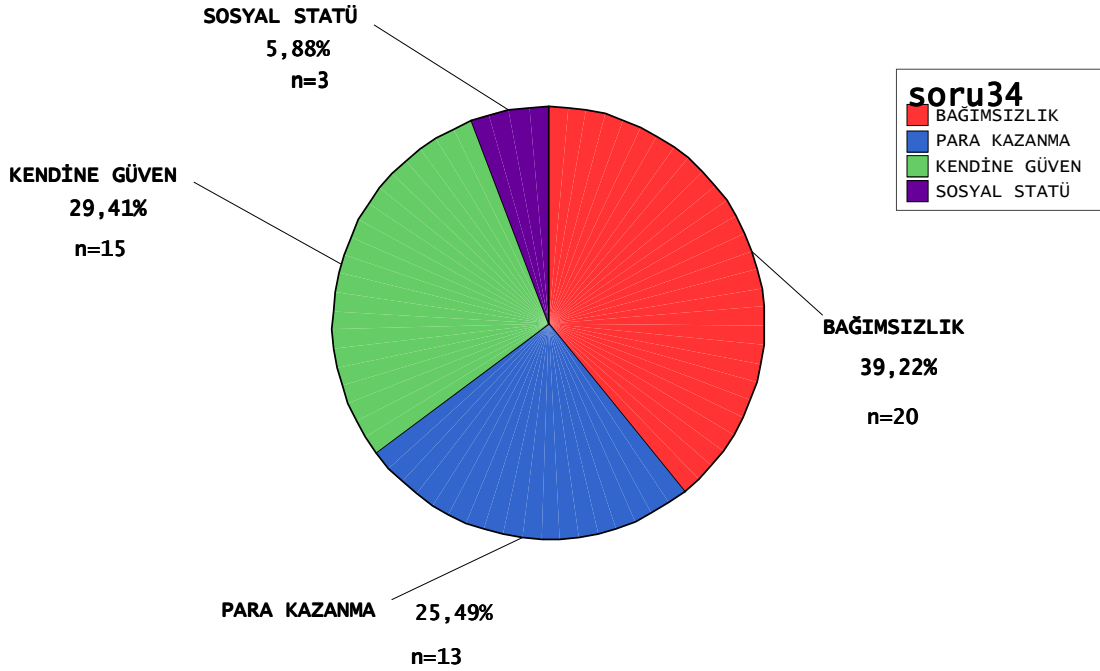
Şekil 3.33'e göre bayan avukatların yarısından fazlasının (% 56,76) eşleri ile ortak karar verdikleri, % 29,73'nün evde ortak, işte ayrı karar verdikleri ve sadece % 13,51 gibi küçük bir kesimin kendisinin karar verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3.34. Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Sahibi Olmalarının Sağladığı Avantajların İstatiksel Dağılımı

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Bağımsızlık	20	39,22
Kendine güven	15	29,41
Para kazanma	13	25,49
Sosyal statü	3	5,88
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.34 bayan avukatların kendi işlerinin sahibi olmalarının sağladığı avantajların dağılımını göstermektedir.

Şekil 3.34 Bayan Avukatların Kendi İşlerinin Sahibi Olmalarının Sağladığı Avantajların İstatiksel Dağılımı

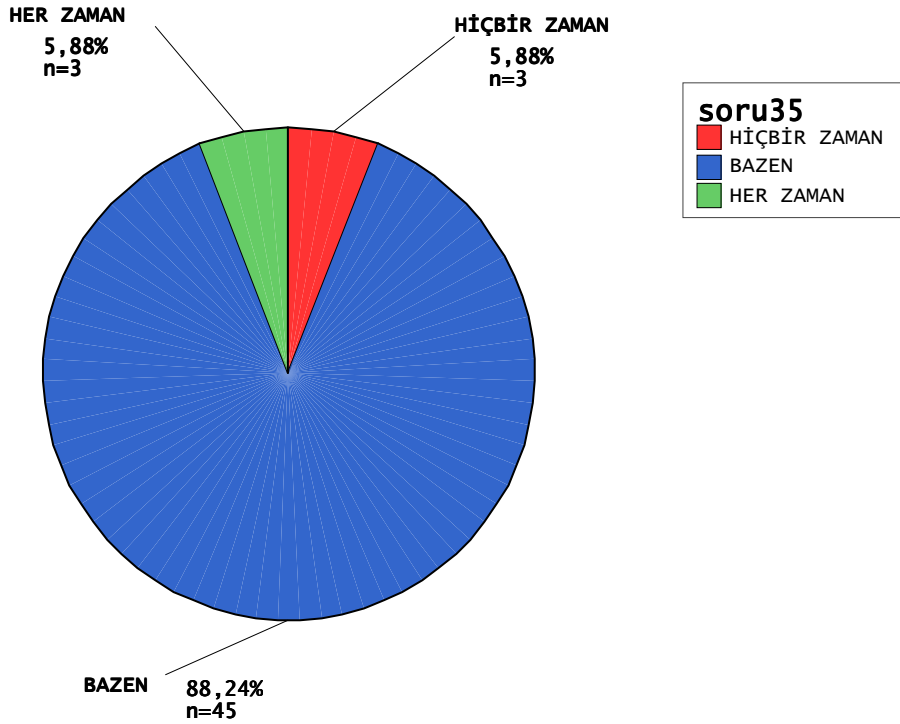
Şekil 3.34.' bakıldığında kendi işlerine sahip olmanın bayan avukatlara sağladığı en büyük avantajın % 39,22'lik oranla bağımsızlık olduğu, daha sonra % 29,41'lik oranla kendilerine güven, % 25,49'luk oranla para kazanma ve çok düşük bir oranla (% 5,88) sosyal statü olduğu görülmektedir.

Tablo 3.35. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Yerlerinde Risk Alıp Almadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

CEVAPLAR	KİŞİ	YÜZDE(%)
Bazen	45	88,24
Hiçbir zaman	3	5,88
Her zaman	3	5,88
TOPLAM	51	100,0

Şekil 3.35. ankete katılan bayan avukatların işyerlerinde risk alıp almadıkları konusunda bilgi vermektedir.

Şekil 3.35. Ankete Katılan Bayan Avukatların İş Yerlerinde Risk Alıp Almadıkları İle İlgili İstatiksel Bilgiler

Şekil 3.35'e bakıldığında işyerlerinde bayan avukatların çoğunlukla % 88,24'nün bazen risk aldığını, eşit oranlarla % 5,88'nin her zaman risk aldığını, % 5,88'nin ise hiçbir zaman risk almadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmanın Sonuçları

Serbest meslek mensubu bayan avukatlar üzerine yapılan bu araştırma verilerine göre bayan avukatların çoğunluğunun 24 yaşın üzerinde, lisans mezunu, evli olduğu ve eşlerinin büyük kısmının üniversite mezunu olduğu, annelerinin ve babalarının eğitim durumunu karşılaştırdığımızda babaları çoğunlukla yüksekokul mezunu iken; annelerinin tam tersine çoğunlukla ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Bayan avukatların annelerinin ve babalarının mesleklerini karşılaştırdığımızda ise çoğunlukla her ikisinin de memur olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Bayan avukatların çoğunlukla kardeşlerinin olduğu ama çok çocuklu aileden gelmedikleri; kardeş sıralamasında ise genellikle ortanca oldukları görülmektedir.

Araştırma sonuçları bayan avukatların büyük bir kısmının kendi hesabına çalışarak işyerlerinde eleman çalıştırmamayı ve ortakla değil de yalnız çalışmayı tercih ettiklerini göstermektedir. İşyerlerinde eleman çalıştıranların ise çoğunlukla bayan elemanları tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bayan avukatların müşterilerinin çok büyük bir kesiminin bay olduğu, küçük bir kesimin bayan müşterilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar da müşterilerin avukat tercihi konusunda cinsiyet ayrımı yapmadıklarını açıkça göstermektedir. Bayan avukatların çoğunlukla iş alanı olarak Medeni Hukuk ve İcra-İflas Hukuku ile ilgilendikleri anlaşılmaktadır.

Bayan avukatlar için iş kurma aşamasında en önemli sorun olarak ilk sırayı işyeri arama, kiralama almaktadır ve bu işyerini kurarken gerekli sermayeyi öncelikle aile ve yakın çevrelerinden karşıladıkları görülmektedir.

Bayan avukatlar ile ilgili yapılan bu araştırmada; öncelikle ekonomik bağımsızlık kazanma isteğiyle kendi işini kuran, kişisel özellikleri ve eğitimlerinin kendi işlerini kurmasında büyük etkisi olan özgüveni yüksek bir kadın girişimci profili ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre bayan avukatların kendi işlerinin kurmaya motive eden faktörler arasında en çok kabul gören seçenek % 37,25'lik oranla ekonomik bağımsızlık kazanma isteği olmuştur.

Kadın girişimciler üzerine yapılan bu araştırmanın diğer bir boyutu olan cinsiyetlerinin iş yaşamlarına olan etkisi konusunda ortaya çıkan sonuç çoğu bakımdan aynı konudaki teorik bilgiyi destekler niteliktedir.

Bayan avukatlar cinsiyetleri nedeni ile avantaj yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kadınların yaradılışından kaynaklanan bazı özellikler iş yaşamlarında çoğu kez bir avantaj sağlamaktadır. Bunun yanı sıra cinsiyetlerinden dolayı iş yaşamlarında hatta iş yaşamlarına başlamadan önce bazı zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Kendi işlerini kurmadan önce çalışmalarına karşı çevrelerinden tepki almaktadırlar. Araştırmada bu konuda bir tepkiyle karşılaşan insanlar az olmasına rağmen, günümüzde büyük şehirde yaşayan bir insanın bu tür bir tepki alması dikkat çekicidir. Kendi işlerini kurduktan sonra ise, karşı cinsten bazı tepkiler almaktadırlar. Tüm bunların yanında kadının çalıştığı zaman da evin sorumluluğunu ve çocuğun bakımını üstlenmesi araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere az da olsa kadına iş ve özel yaşam arasında rol çatışması yaşatmaktadır.

SONUÇ

Yaşadığımız toplum, özellikle son yıllarda olayları daha çok sorgulayabilen, tartışabilen insanların sayısının hızla arttığı, kadınların da ekonomik, sosyal ve politik alanda hayatı paylaşabildiği, insanların kendilerini her bakımdan yükseltebilme ve geliştirebilme isteğini giderek artan bir şekilde ortaya koyduğu bir toplumdur. İnsanlarımızın sahip olduğu bu nitelikler Türkiye'deki girişimcilik potansiyelinin varlığını göstermektedir. Bu potansiyelin ortaya çıkarılması için uygun ortamın sağlanması gerekmektedir. Girişimci, ekonomik ve siyasi yönden istikrarlı bir ortama olduğu kadar, üretimi gerçekleştirebilmek için yetişmiş insan kaynağına doğal kaynaklara da ihtiyaç duymaktadır. Devletin düzenleyici mekanizmalarından kaynaklanan bazı engellerin en aza indirgenmesini beklemektedir. Bu ortam girişimcilik potansiyeline sahip insanların atılım yapmalarını özendiren temel etmenler olarak ortaya çıkmaktadır.

Girişimcilik, özellikle kadınlara ve iş dünyasında yeterince temsil edilmeyen diğer gruplara odaklanılarak yaygınlaştırılmalıdır.

Ekonomik ihtiyaçlar kadın girişimcilerin kararlarında etkili olurken, kendi işyerine sahip olma güdüsü ve çeşitli nedenlerden dolayı ücret ve maaş karşılığı çalışmak istememe kadın girişimcileri harekete geçiren önemli faktörler arasında sayılabilmektedir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik risk almayı ve çok uzun saatler çalışmayı gerektirmesine karşın, ekonomik bağımsızlık arzusu bayanları kendi işlerini kurmaya yöneltmektedir. Bazı kadınlar için iş sahibi olmak; aile içi yükümlülükler ile çalışma yaşamını bütünleştirmenin ve aile içi ilişkileri güçlendirmenin bir yolu olarak da görülmektedir.

Dünya genelinde kadınların sahibi olduğu şirketlere bakıldığında, en büyük payın hizmet sektöründeki şirketlerin aldığını görüyoruz.

Çok uluslu ve çok kültürlü büyük kuruluşlar kadınların hemen her kademedede yer alabilmesine destek vermektedirler.

Diğer taraftan dünyanın bir çok ülkesinde ekonomik politikaların oluşturulması süreçlerine kadınların katılımları hala söz konusu değildir. Oysa hükümetler ve diğer karar vericiler, kadının ekonomik potansiyelini ve bağımsızlığını ele alırken, bütün politika ve programlara toplumsal cinsiyete dayalı bakış açısını yerleştirmeyi amaçlayan

bir politika izlemelidirler. Böylece kararlar alınmadan önce, bu kararların kadınları ve erkekleri nasıl etkileyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapma imkanı doğacaktır.

Türk kadınları, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, toplumdaki yeni rolleri için ağır ağır ve sabırla hazırlanmışlardır. Toplum yaşamının her dalında tecrübe kazanmışlardır. Bugün artık özellikle hizmet sektöründe, durdurulamayacak bir yükselişe geçmişlerdir. Bu gelişme, hiç şüphesiz, siyasete de yansımayaacaktır.

2000’li yıllarda girişimci ve girişimciliğin önemi, bugüne kadar olduğundan çok daha fazla artacaktır. Bilgi toplumunda, sanayi toplumunun işçi ve işveren şeklindeki ikili yapısının yerini, girişimciler topluluğunun alacağı anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Acar Ahmet Cevat, **“İşletmeler Açısından Özel İşgören Grubu Olarak Kadınlar”**, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı:1, Nisan, 1994,

Akat İter, Gönül Budak, Gülay Budak, **“İşletme Yönetimi”**, Barış Yayınları, Temmuz, 1999, İzmir,

Aklar Nilgün, **“Türkiye’de Kadın Girişimciliğin Desteklenmesi Konusunda Politikalar”**, Kadın Girişimcilik, Ankara: Tes-Ar, 1993

Alptemoçin Ahmet Kurtcebe, **“Türkiye’de Girişimcilik”**, TOSYÖV Mektubu, Sayı 27, Temmuz- Ağustos 1993

Alpugan Oktay, M.Hulusi Demir, Mete Oktay, Nurel Öner, **“İşletme Ekonomisi ve Yönetimi”** Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1990, s.12

Alpugan Oktay, **“Küçük İşletmeler”**, 2. Baskı, İstanbul, Der Yayınları, 1994,

Altan Şengül, Aysel Ersöz, **“Kadının Çifte Yükümlülüğü,”** Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Bülteni, Sayı:2, Mart, 1994

Anderson Alan H. ve Peter Woodcock, **“Effective Entrepreneurship”**, Massachusetts: Blackwell, 1996,

Arat Necla, **“Türkiye’de Kadın Girişimcilik Türkiye Esnaf - Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR)”**, Ankara: TES-AR Yayınları No:7, 1993,

Arıkan Salih, **“Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular”**, 2002, Ankara: Siyasal Kitabevi

Atık Selahattin, **“Kültürün Girişimciliğe Etkileri,”**
http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2002-3/4_bilder.doc

Aykor Gül, **“Dünya’da Kadının Artan Rolü”**, Kadınlar, Liderlik, Yöneticilik Sempozyumu, İstanbul: İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, 1993,

Aypar Altinel, **“Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar”**, Ankara: DevletBakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi, Yayın, No:74. 1993,

Bozkurt Rüştü, **“Girişimci ve Rol Bilinci”**, İş Fikirleri Dergisi , Sayı : 2000/12, Aralık , 2000,

Ceylan Adnan, Nigar Demircan, **“Girişimciliği Etkileyen Faktörler ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma, 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitapçığı,”** İstanbul, 2001,

Chicken John C. **“Yönetim ve Girişimcilik”**, Çev: Beyhan Kurt, 1. Baskı, Nisan, 2002,

Çelik Adnan, Tahir Akgemci, **“Girişimcilik Kültür ve KOBİ’ler”**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1998

Daft Richard L., **“Management”**, The Dryden Press, Fourth Edition, 1996

Dikmen Çiğdem, **“Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Arzına Etkisi”**, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt.19, Sayı:1-2, Nisan-Kasım, 1990

Diñçer Ömer, Yahya Fidan, **“İşletme Yönetimine Giriş”**, 3. Baskı, 1997, İstanbul,

Ecevit Yıldız **“Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar”**, Ankara: DevletBakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi, Yayın, No:74.,1993,

Ecevit Yıldız, **“Kadın Girişimciliğın Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi”**, Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, haz.Aypar Altınel, Ankara : Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1993

Efil İsmail, **“İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon, Alfa Basım”**, 6. Baskı, Ekim, 1999,

Eke Ali Erkan, **“Müteşebbislik”**, Ankara: KOSGEB, 1993,

Eren Şerife, **“İhracat Sektöründe Kadın Girişimcilik”**, Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, TES-AR,1993

Erkan Hüsnü, **“Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme”**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Doğuş Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul, 1997,

Ertübeş Neşer Özgün, **“Türkiye’de Kadın Girişimciliği: Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler”**, Türkiye’de Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, Ankara, TES-AR, 1993,

“Esnaf -Sanatkar Ve Kadın Girişimciliği”, Küçük İşletme Dergisi, Sayı 2, Şubat, 1995,

Gençyılmaz Güneş **“1. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi”**, No:43, İstanbul, 11-12 Aralık, 2004

Gerber Micheal E., **“Girişimcilik Tutkusunu”**, Çev: Tayfur Keskin, Sistem Yayıncılık, 1997, Şubat,

Goffe Richard R. ve Richard Scase **“Kadınlar İş Başında”**, Eti kitapları, 1992,

Gosselin H. Lee ve Jacques Grise, **“Are Women Owner-Managers Challenging Our Definitions of Entrepreneurship ? An in - Depth Survey”**, Journal of Business Ethics. Vol: 9, Iss: 4,5 Netherlands: April/ May 1990,

Gödek Deniz, **“Türkiye’de Küçük Girişimci Profili ve OSTİM Örneğinde Küçük Girişimcinin Değerlendirilmesi”** Ankara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994,

Gökdemir Aysel, **“Türkiye’de Kadın İşgücü”**, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995,

Holt David H., **“Entrepreneurship”**, New Jersey: Prentice Hall, 1992,

Hisrich R. D., Michel P. Peters **“Entrepreneurship”**, Irwin McGrawhill, 1998,

<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz1>

<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz1>

<http://www.doruk.verim.com>

<http://www.entrepreneur.com>

<http://www.canaktan.org/yonetim/kobi/girisimcilik-teorisi/ozel-girisimci-kamu-girisimcisi.htm>

<http://www.tusiad.org.tr>

<http://www.ttnet.net.tr/users/erdalelo/Osmanli.htm>

<http://www.vicebusiness.com/makale4.php>

<http://www.gge.kosgeb.gov.tr>

<http://www.aile.com.tr>

<http://www.die.gov.tr>

<http://www.ucansuburge.org>

<http://www.insankaynaklari.com>

<http://www.oecd-istanbul.sme2004.org>

<http://www.kidog.org.tr>

<http://www.ses.org.tr/kadinlar/k78.htm> **“2005 Yılında Kadının Halleri”**

<http://www.kssgm.gov.tr>

İş ve İşçi Bulma Kurumu, **“İstihdam Seminerleri 2”**, Ankara, 1992,

Johnson David, **“What Is Innovation and Entrepreneurship? Lessons For Larger Organizations, Industrial and Commercial Training”**, Vol:33, No:4, 2001,

Kocaman Berna, **“Kadın Girişimcilerin Finansal Sorunları”**, Küçük İşletme Dergisi, Sayı:4, Eylül

Koçel Tamer, **“1. Aile İşletmeleri Kongresi”**, 17-18 Nisan 2004, İstanbul,

Koray Meryem, **“Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri”** Amme İdaresi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, Mart 1992, Ankara, 1992

Koray Meryem, **“Sosyal Politika”**, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000

Kuratko Donald F., ve Richard M.Hodgetts, **“Entrepreneurship”**, London: The Dreyden Pres, 1995,

Kurban Zuhul **“Girişimcilik, Küçük İşletmeler, İşlevsel Alanlarla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri”**, İstanbul Ün. Sos. Bil. Enst. Doktora Tezi, İstanbul, 1994

Kutunis R. Özen, **“Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler”**, Afyon: 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 2003,

Lavkan Adnan, **“İşletme Ekonomisi”** Sadrettin Tosbi Yayın ve Yardım Vakfı, No:7, İstanbul, 1989,

Liman Figen, **“ABD, Kanada ve İngiltere'de Kadın Girişimciliğinin Gelişimi”**, Kadın Girişimcilik, Haz: Necla Arat, Ankara, TES-AR, 1993,

Littunen Hannu **“Entrepreneurship and The characteristics Of Entrepreneurial Personality, International Journal Of Entrepreneurial Behaviour&Research,”** Vol:6 No:6, 2000

Mucuk İsmet, **“Modern İşletmecilik”**, Türkmen Kitabevi, 2001, İstanbul, 2001,
Müftüoğlu Tamer, **“İşletme İktisadı”**, Olgaç Matbaası, Ankara, 1989,

Müftüoğlu Tamer, **“Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Girişimcilik Olgusu”**, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Sorunları Uluslararası Sempozyumu, İstanbul: İSO, 1991,

Rovvney A., ve R. Cahoon, **“Individual and Organizational Characterist: of Women in Managerial Leadership”**, Journal of Business Ethics, Vol:9, Netherlands, 1990,

Saray Gönül, **“Türkiye’de Kadın Girişimciliği,”** Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara,1993,

Sexton Donald L. ve Nacy B.Bowman-Upton, **“Entrepreneurship”**, New York: Mac Millian, 1991,

Shimazaki Hiroshi, **“Vision in Japanese Entrepreneurship”**, New York, Routledge, 1992,

Simpson Sandra, **“Women Entrepreneurs”**, Women At Work, Philadelphia: Open Unniversity Pres, 1991,

Şahin Mehmet, **“İş Adresine Giriş”**, 7.Baskı., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 1994,

Şimşek M.Şerif, **“İşletme Bilimlerine Giriş”**, Nobel Yayıncılık, 5.Baskı, Ankara, 1998,

Tekin Mahmut, **“Girişimcilik”**, Damla Ofset,Konya, 1999

Titiz M. Tınaz, **“Girişimcilik Rehberi”**, Beyaz Yayınları, Ağustos, İstanbul, 2002,

TOBB, **“2000’li Yıllara Girerken Türkiye’nin Küçük ve Orta İşletmeler Politikası”**, Ankara, 1993

Tokol Aysen **“Dünya’da Kadın İşgücü”**, Türkiye’de Kadın İşgücü Seminerleri, TİSK I-II, Tisk Yayınları, Yay.No. 192, Aralık 1999,

Tosun Kemal, **“Yönetim ve İşletme Politikası”**, İst. Üniv. İşletme Fak. Yay. No:125., İstanbul, 1990,

Tutar Hasan, Orhan Küçük, **“Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi”**, Seçkin Yayıncılık, Ankara,

TÜGİAD, **“Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri”**, İstanbul, 1993,

TÜSİAD, **“Türkiyede Girişimcilik Özet Bulgular”**, 27-02-2003, <http://www.tusiad.org.tr>

TÜSİAD, **“Türkiye’de Girişimcilik ile İlgili Sorunlar ve Çözümler”**, İstanbul, 1987,

Zimmerer W. T. Ve Scarborough M. N., **“Entrepreneurship and Small Business Management”**,1997, New Jersey, Prentice Hall,

EK-1

KADIN GİRİŞİMCİLER KAVRAMI VE SERBEST MESLEK MENSUBU KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN KONYA İLİNDE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

Sayın katılımcı

Bu anket Doç. Dr. Tahir Akgemci danışmanlığında yapılmakta olan Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı yüksek lisans tezinin bir parçasıdır. Araştırmanın genel amacı, Konya ilinde serbest meslek mensubu bayan avukatların profilini ve cinsiyetlerinin iş yaşamlarına olan etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için hazırlanan anket formuna titizlikle vereceğiniz cevaplar yalnızca istatistiki tabloların oluşturulmasında kullanılacak olup, cevaplarınız gizli tutulacak ve toplu olarak değerlendirilecektir.

Bu araştırmanın başarılı olabilmesi, sizlerin sorulara doğru ve anlaşılabilir cevaplar vermenize bağlıdır. Soru seçeneklerinden size uygun olanın solundaki kutucuğu işaretlemeniz yeterlidir. Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Elif SİNANOĞLU KOÇ

1. Öğrenim Durumunuz

Lisans Yüksek Lisans Doktora

2. Yaşınız

24-35 35-44 45-54 55 ve üstü

3. Medeni Durumunuz

Bekar Evli Dul Boşanmış

4. Yabancı dil biliyor musunuz?

Evet Hayır

5. Evli iseniz eşinizin eğitim durumu nedir?

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

6. Eşinizin mesleği :.....

7. Çocuğunuz var mı?

Yok Var; Kaç çocuğunuz var.....

8. Anne ve babanızın son bitirdiği okul

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
Okur-yazar değil	1()	1()
Okur-yazar	2()	2()
İlkokul	3()	3()
Ortaokul	4()	4()
Lise	5()	5()
Yüksekokul	6()	6()

9. Anneniz çalışıyor mu(ydu)?

Hayır Evet; mesleği ne(ydi)?.....

10. Babanızın mesleği ne(ydi)?.....

11. Kardeşiniz var mı?

Yok Var; Kaç kardeşiniz var.....

12. Kardeşlerle yaş sıralamasındaki yeriniz?

En büyük En küçük Ortanca

13. Bu işyerindeki durumunuz ?

İşveren Kendi Hesabına(eleman yok)
 Ortaklık+İşveren Ortaklık + Kendi Hesabına

14.Ortağınız var mı?

Yok Var

15. Ortakla mı yalnız mı çalışmayı tercih edersiniz?

Ortakla Yalnız

16. Ortaklık düşünürseniz ortağınızın bay mı bayan mı olmasını istersiniz?

Bay Bayan

17. Yanınızda eleman çalıştırıyor musunuz?

Evet Hayır

18. (Cevabınız evet ise;) çalıştırdığının elemanın cinsiyeti nedir?

Bay Bayan Her ikisi de

19. İşyerinizde müşterilerinizin çoğunlukla cinsiyeti nedir?

- Bay Bayan

20. En çok hangi alanla ilgileniyorsunuz?

- Medeni Hukuk İcra-İflas Hukuku İş Hukuku Ceza Hukuku

21. İşyeri kurarken ve sonrasında kadın olarak zorluklar yaşadınız mı?

- Evet Hayır

22. İşyeri kurarken ve sonrasında ne gibi sorunlarla karşılaştınız?

- Sermaye temini
 İşyeri arama, kiralama
 Donanım, araç-gereç temini
 İşyeri kurarken eş izni istenmesi
 İş kadınlığına çevrenin olumsuz bakışı

23. İşinizi kurarken sermayeyi nereden temin ettiniz ?

- Kendi birikimi Eşinden
 Banka(Kredi) Aile ve yakın çevre

24. Kendi işinizi kurmaya motive eden faktörler nelerdir?

- Kendi kendinin patronu olma isteği
 Ekonomik bağımsızlık kazanmak
 Kendilerine saygı ve güveni artırmak (Sosyal prestij)
 İdeal
 Daha fazla para kazanma isteği

25. İş kurarken korktunuz mu?

- Evet Hayır

26. (Cevabınız evet ise;) Sizi hangi olasılıklar korkuttu?

- Başarısızlık
 Para kaybetme
 Kadınlara karşı duyulan güvensizlik
 Ev işlerini ve iş kadınlığını birlikte yürütememek

27. İşyeri kurarken ve sonrasında cinsiyet ayrımına uğradınız mı?

Evet Hayır

28. İşyerinizde kadın olmanın size avantajlar sağladığına inanıyor musunuz?

Evet Hayır

29. Evde yapılabilecek bir işiniz olmasını ister miydiniz ?

Evet Hayır

30. İş ve özel yaşam arasında rol çatışması yaşadınız mı?

Evet Hayır

31. İşinizden elde ettiğiniz gelir evinizin toplam gelirinin yüzde kaçdır?

Yüzde 50'den az Yüzde 50'den fazla

Yüzde 50 civarında Diğer

32. Ev işlerinde eşinizle iş bölümü mü yapar mısınız?

Her işi ben yaparım Her ikimizde iş yaparız Geleneksel işbölümü

33. Karar vermeyi gerektiren durumlarda, eşinizle ilişkileriniz hangisine uyar?

Ortak karar Evde ortak işte ayrı

Kendim karar veririm Eşim karar verir

34. Sizce girişimci olmanın en iyi tarafı nedir?

Bağımsızlık Para kazanma Kendine güven Sosyal statü

35. İş yerinizde risk alır mısınız?

Hiçbir zaman Bazen Her zaman